TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜRK BORÇLAR HUKUKUNDA İBRA

Ülkücan SAKALLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜRK BORÇLAR HUKUKUNDA İBRA

Ülkücan SAKALLI

Danışman : Doç. Dr. Arife Özge YENİCE CEYLAN

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Nurcihan ÖZDOĞAN

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Orhan ÇETİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2024

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. A. Özge YENİCE CEYLAN
(Danışman)

Üye: Doç. Dr. Nurcihan ÖZDOĞAN

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Orhan ÇETİN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım. …/…/2024

Prof. Dr. Hüseyin GÜLER
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tâbidir.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. … /… / 2024

Ülkücan SAKALLI

ÖZET

TÜRK BORÇLAR HUKUKUNDA İBRA

Ülkücan SAKALLI

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Arife Özge YENİCE CEYLAN
Mayıs 2024, 109 sayfa

Çalışmamızın konusu, Türk borçlar hukukunda ibra sözleşmesidir. 818 Sayılı Borçlar Kanununda düzenlenmemiş olan ibra sözleşmesi, sözleşme özgürlüğü nedeniyle uygulamada karşımıza çıkmaktaydı. Ancak, kanuni bir düzenlemenin olmayışı, özellikle şekil konusunda fikir ayrılıklarına neden olmaktaydı. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile bu eksiklik giderilmiş ve ibra sözleşmesi kanunda yer almıştır.

İbra sözleşmesi, alacaklı ve borçlunun herhangi bir şekle tâbi olmaksızın yapacakları sözleşme ile borcu sona erdirmeleridir. İbra iki taraflı bir hukuki işlem olup hem alacaklının hem de borçlunun rızasını gerektirir.

İbra ile borç ilişkisi sona erdirilmeyip yalnızca dar anlamda borç sona erdirilmektedir. Borç ilişkisini sona erdirmek isteyen taraflar ibra sözleşmesi değil, ikale sözleşmesi yapmalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: İbra Sözleşmesi, Dar Anlamda Borcun Sona Erme Halleri, Türk Borçlar Hukuku

ABSTRACT

RELEASE AGREEMENT IN TURKISH LAW OF OBLIGATIONS

Ülkücan SAKALLI

Master Thesis, Department of Private Law
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Arife Özge YENİCE CEYLAN
May 2024, 109 Pages

The subject of our study is release agreement in Turkish Code of Obligations. The release agreement which was not regulated by the Turkish Code of Obligations No. 818, appeared in practice because of freedom of contract. However the lack of legal regulation caused disagreements, especially regarding the form. This deficiency has been corrected with Turkish Code of Obligations No. 6098 and the release agreement has been included in the law.

The release agreement is the termination of the dept by the creditor and the debtor without being subject to any form. The release agreement is bilateral legal act and requires the consent of both the creditor and the debtor.

With the release agreement, the dept relationship is not terminated only narrow sense of the dept is terminated. Parties wishing to terminate the dept relationship should conclude a rescission agreement, not a release agreement.

Keywords: :Release Agreement, Dept Termination Situations, Turkish Code Of Obligations

ÖN SÖZ

Borcun sona erme hallerinden ibra "Türk Borçlar Hukukunda İbra" başlığı altında işbu tezimizde incelenmiş olup özellikleri, tarafları, kuruluşu, konusu, geçerliliği, hüküm ve sonuçları, ispatı, benzerler kurumlardan farkları ortaya konulmuştur.

Tez konumu belirlerken uzunca bir süre kararsız kalsam da, danışman hocamla yapmış olduğumuz fikir alışverişi sonucu, Türk Borçlar Hukukunda İbra konusunda karar kıldık.

İşbu tezi yazarken türlü zorluklarla karşılaşmış, özellikle Kahramanmaraş merkezli deprem dönemi ve sonrasında, zaman zaman çalışmakta zorlanmış, odaklanma konusunda türlü sıkıntılar yaşamıştım. Üstelik yine bu dönemde her nasıl olduysa, başlamış olduğum tez çalışmam bilgisayarımdan silinmişti ve yeniden en başından başlamak zorunda kalmıştım. Bu dönemde beni çalışma konusunda teşvik eden ve yeniden motivasyonumu sağlamam konusunda yardımcı olan anneme, babama, kardeşime ve yine bu süreçte desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum.

Ayrıca, hayatımda ilk kez tez yazdığımı göz önünde bulundurarak kendi tecrübeleri, bilgi ve birikimleri ile eksikliklerimi tamamlama hususunda bana her zaman yardımcı olan ve yol gösteren tez danışmanım, kıymetli hocam sayın Doç. Dr. Arife Özge YENİCE CEYLAN'a destekleri ve yardımları için çok teşekkür ederim.

Ülkücan SAKALLI

ADANA/2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET...……..iv
ABSTRACT……...…… v
ÖNSÖZ……..vi
KISALTMALAR…….....xi
GİRİŞ……..1

BİRİNCİ BÖLÜM
İBRA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ÖZELLİKLERİ, ŞEKLİ VE BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I- İBRA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI..…….……..3
II- İBRA SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ…...……6
A- TASARRUF İŞLEMİ OLARAK İBRA…...…….…….…….6
B- KAZANDIRICI İŞLEM OLARAK İBRA…...……...…….7
1- İBRA VAADİ (İBRA SÖZÜ VERME)……..9
2- SULH SÖZLEŞMESİ……10
C- İBRA SÖZLEŞMESİNİN SEBEBE BAĞLI OLUP OLMADIĞI TARTIŞMASI……11
III- İBRA SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ……..14
IV- İBRA SÖZLEŞMESİNİN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI……...……....16
A- İKALE (ORTADAN KALDIRMA) SÖZLEŞMESİ……..…16
B- PACTUM DE NON PETENDO……... ……....……19
C- MENFİ BORÇ İKRARI ……...…..…….…….21
1- GENEL OLARAK……..21
2- ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLERİNDE İBRA KARARI……...…...22
a- Özel Olarak Anonim Ortaklıkta İbra Kararı……..22
b- Derneklerde Yönetim Kurulunun İbrası……25
c- Vakıflarda Yöneticilerin İbrası……..26
D- FERAGAT……...……...……28
E- MAKBUZ……..29

F- İŞÇİ İBRANAMELERİ……..32
1- HİZMET (İŞ) SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNE BAĞLI OLARAK VERİLEN İBRANAME……32
2- İŞ KAZASI VEYA MESLEK HASTALIĞI NEDENİYLE DOĞAN TAZMİNAT ALACAĞINA DAİR İBRANAME……...36
G- SORUMSUZLUK ANLAŞMASI…….37
H- İŞ UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK ANLAŞMA BELGESİNİN İBRAYI İÇERİP İÇERMEDİĞİ TARTIŞMASI...…….....39
İ- YENİLEME (TECDİT)…….41
J- KONKORDATO……...43

İKİNCİ BÖLÜM

İBRA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI, TARAFLARI, KONUSU VE ÇEŞİTLERİ

I- İBRA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI…….46
II- İBRA SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI VE EHLİYETLERİ……...48
A- GENEL OLARAK……..48
B- ALACAKLI VE EHLİYETİ……..…….49
C- BORÇLU VE EHLİYETİ…..…….53
D- TÜZEL KİŞİLERİN İBRA SÖZLEŞMESİNE TARAF OLMASI….53
E- ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA İBRA SÖZLEŞMESİNİN MÜMKÜN OLUP OLMADIĞI SORUNU……54
III- İBRA SÖZLEŞMESİNDE TEMSİL……54
A- KANUNİ TEMSİL……..54
B- İRADİ TEMSİL……...54
IV- İBRA SÖZLEŞMESİNİN KONUSU……55
A- GENEL OLARAK ALACAK HAKKI VE KAPSAMI……55
B- BORCUN GEREĞİ GİBİ İFA EDİLMEMESİ DURUMUNDA İBRA SÖZLEŞMESİNİN KONUSU……..57
C- EKSİK BORÇLARIN İBRASI…….58
D- MÜSTAKBEL ALACAĞIN İBRASI……...59
E- İBRA SÖZLEŞMESİNE KONU OLAMAYAN ALACAKLAR…….61
1- GENEL OLARAK……..61
2- KANUNDAN DOĞAN İBRA ENGELLERİ……61

3- KAMU YARARINDAN DOĞAN İBRA ENGELLERİ…….62
V- İBRA SÖZLEŞMESİNİN ÇEŞİTLERİ…….63
A- İVAZLI İBRA SÖZLEŞMESİ…….63
B- İVAZSIZ İBRA SÖZLEŞMESİ……..64
C- KISMİ İBRA SÖZLEŞMESİ……...64
D- KOŞULA BAĞLI İBRA SÖZLEŞMESİ…….65
1- GENEL OLARAK…….65
2- GECİKTİRİCİ KOŞULA BAĞLI İBRA SÖZLEŞMESİ……..65
3- BOZUCU KOŞULA BAĞLI İBRA SÖZLEŞMESİ……..66
E- KIYMETLİ EVRAKA BAĞLI ALACAKLARIN İBRASI……....67
F- ÖLÜME BAĞLI HUKUKİ İŞLEM OLARAK İBRA……..….69

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İBRA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI, İSPATI VE HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

I- İBRA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI……..…..73
A- TARAFLAR AÇISINDAN İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI…….73
1- ASIL ALACAĞIN SONA ERMESİ……....73
2- FER'İ HAKLARIN SONA ERMESİ……...74
B- BİRLİKTE BORÇLULUKTA İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI……....75
1- GENEL OLARAK……...75
2- MÜTESELSİL BORÇLULUKTA İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI....76
3- BİRLİKTE KEFALETTE İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI……..…...78
4- MÜTESELSİL ALACAKLILIKTA İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI……..80
II- İBRA SÖZLEŞMESİNİN İSPATI……..82
A- GENEL OLARAK…….82
B- İSPAT ŞEKLİ……86
III- İBRA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ……....87
A- GENEL OLARAK……...87
B- İBRA SÖZLEŞMESİNDE YOKLUK…….87
C- İBRA SÖZLEŞMESİNİN KESİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ…….87
D- İBRA SÖZLEŞMESİNİN İPTAL EDİLEBİLİRLİĞİ…….88

1- GENEL OLARAK…….88
2- İBRA SÖZLEŞMESİNİN YANILMA, ALDATMA VEYA KORKUTMA NEDENİYLE İPTALİ……...89
3- İBRA SÖZLEŞMESİNİN AŞIRI YARARLANMA NEDENİYLE İPTALİ……...89

SONUÇ……..…91
KAYNAKÇA……94
ÖZGEÇMİŞ……...109

KISALTMALAR

AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Bkz.	: Bakınız
b.	: Bent
C.	: Cilt
c.	: Cümle
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dn.	: Dipnot
DÜHFD	: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
eBK	: Eski Borçlar Kanunu
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
İİK	: İcra İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
m.	: Madde
s.	: Sayfa
Sa.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yıl
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Dar anlamda borcun sona erme hallerinden biri olan ibra sözleşmesi, mehaz İsviçre Borçlar Kanununda yer almasına rağmen ve hatta Türk hukukunda Mecelle'de de yer almış olmasına rağmen, 818 sayılı Borçlar Kanununda yer almamaktaydı. Buna rağmen gerek doktrinde gerekse yargı uygulamalarında, tarafların serbest iradeleriyle aralarında bir borcun doğumuna sebebiyet vermeleri gibi, sona erdirmelerinin de mümkün olduğu konusunda fikir birliği vardı. Ancak ibra sözleşmesinin şeklinin nasıl olması gerektiği, ibranın bir sözleşme değişikliği sayılıp sayılmayacağı ve hatta ibranın bir sözleşme mi yoksa alacaklının tek taraflı irade beyanıyla yapabileceği bir hukuki işlem mi olduğu konusunda çeşitli görüşler bulunmaktaydı.

Neyse ki, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 132. maddesinde ibra sözleşmesine yer verilmiş ve söz konusu eksiklik giderilmiştir. Ancak, söz konusu düzenlemeye rağmen hâlâ ibraya ilişkin birtakım tartışmalar devam etmektedir. İbranın sebebe bağlı olup olmadığı, benzer kurumlardan hangi noktalardan ayrıldığı, müstakbel bir alacağın ibrasının mümkün olup olmadığı, üçüncü kişi yararına ibranın yapılıp yapılamayacağı, ölüme bağlı tasarrufla yapılan ibranın kendiliğinden mi yoksa borçlunun onayı ile mi gerçekleşeceği gibi türlü tartışmalar halen devam etmektedir.

İşbu çalışma ile, söz konusu tartışmalara ilişkin farklı görüşler ortaya konulmuş ve kanaatimizce hangi görüşlerin kabulü gerektiği açıklanmıştır. Ancak bu ayrıntılara girmeden evvel ibra sözleşmesinin ne olduğu, hukuki niteliği, benzer kurumlardan farkları ilk bölümde açıklanmıştır. Türk Borçlar Kanunu m. 420'de düzenlenen hizmet sözleşmesinden doğan alacaklar için yapılmış ibranameler ve anonim ortaklıkta yönetim kurulu ve denetçilerin ibrası da, borçlar hukuku anlamında ibradan birçok noktada ayrıldığından, bu bölümde ibranın benzer kurumlardan farkı açıklanırken incelenmiştir.

İkinci bölümde sözleşmenin kuruluşu, tarafları, tarafların temsili, konusu, şekli ve çeşitlerinden bahsedilmiştir.

Son bölümde ise, ibranın hüküm ve sonuçları, özellikle birlikte borçluluk hâli irdelenerek, açıklanmış ve sonrasında ibranın ispatı ve hükümsüzlüğüne yer verilerek işbu çalışma tamamlanmıştır.

Belirtmek gerekir ki, her ne kadar hizmet (iş) sözleşmesinde ibra konusu, TBK'da yer almışsa da, borçlar hukukundan ziyade iş hukukunu ilgilendiren bir konu olduğundan,

işbu çalışmada yalnızca genel hatlarıyla bahsedilmiş ve özellikle inceleme konumuz olan borçlar hukukunda ibra sözleşmesinden farkları ortaya konulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

İBRA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, HUKUKİ NİTELİĞİ, ÖZELLİKLERİ, ŞEKLİ VE BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

I- İBRA SÖZLEŞMESİNİN TANIMI

İbra (إبراء) kelimesi, Arapça kökenli bir kelime olup, beraat, ber'i olmak kelimeleriyle ortak kök olan *"bra"*dan türemiştir.[1] İbra, kelime anlamı olarak *"aklama"*[2] anlamına gelmektedir. İbra sözleşmesi, alacaklı ile borçlunun, borcun tamamı yahut bir kısmının sona erdirilmesi hususunda anlaşmaları; başka bir deyişle alacaklının borcun tamamı veya bir kısmından vazgeçmesi ve borçlunun da bunu kabul etmesi durumudur.[3]

Borç kavramı hem geniş anlamda hem de dar anlamda borcu ifade edebilir. Dar anlamda borç, borç ilişkiden doğan münferit borcu ifade ederken; geniş anlamda borç, taraflar arasında kurulan borç ilişkisinin tamamını ifade eder. Geniş anlamda borçtan bir tek dar anlamda borç doğabileceği gibi birden fazla dar anlamda borç da doğabilir.[4] İbra sözleşmesi ile bir ya da birden fazla dar anlamda borç sona erer.[5] Taraflar şayet geniş anlamda borcu yani borç ilişkisinin tamamını sona erdirmek isterlerse, yapacakları sözleşme ibra değil, ikale sözleşmesi olacaktır.[6] İbra ile ikale arasındaki fark, ibra sözleşmesinin benzer kurumlardan farkı incelenirken ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

---

[1] https://www.etimolojiturkce.com/arama/ibra E.T.:24.07.2023.

[2] Türk Dil Kurumu, ERİŞİM: https://sozluk.gov.tr/?q=%C4%B0BRA&aranan= , E.T.:24.07.2023; ayrıca bkz. https://islamansiklopedisi.org.tr/ibra , E.T.:24.07.2023.

[3] **OĞUZMAN,** M. Kemal / **ÖZ,** Turgut; Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, Vedat Kitapçılık, Güncellenip Genişletilmiş 21. Bası, Eylül 2023, İstanbul, s. 570; **EREN,** Fikret; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Legem Yayınevi, Gözden Geçirilmiş 28. Baskı, Ankara 2023, s. 1437; **ÖZCAN,** Durmuş / **OCAK,** Uğur; Öğreti ve Uygulamada İbra Sözleşmesi (İbraname), Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2016, s. 3; **TEKİNAY,** Selahattin Sulhi / **AKMAN,** Sermet / **BURCUOĞLU,** Halûk / **ALTOP,** Atilla; Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul 1993, s. 985-986.

[4] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 6; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU,** Necip / **HATEMİ,** Hüseyin / **SEROZAN,** Rona / **ARPACI,** Abdülkadir; Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş- Hukuki İşlem- Sözleşme, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2008, s. 6; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. I, 2023, s. 5.

[5] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 987; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 97, dn. 8; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1437; **AKINCI,** Şahin; Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, Sayram Yayınları, 3. Baskı, Konya 2006, s. 293.

[6] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 97, dn. 8; **NOMER**, Halûk N.; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 19.

İbra, Mecelle'de biri hak düşürücü (ibra-i iskat), diğeri hak tanıyıcı (ibra-i istiyfa) olmak üzere iki kısımda düzenlenmiştir. Hak düşürücü ibra, bir hakkı tamamen ortadan kaldıran ya da eksilten ve böylece kişiyi sorumluluktan kurtaran ibra iken; hak tanıyıcı ibra, bir kişinin başka bir kişide olan hakkını kabz ve elde etmiş olduğunu ikrar etmesidir.[7] Gerek eski Borçlar Kanunu (eBK)[8] döneminde -kanunda olmamasına rağmen- uygulanan gerekse Türk Borçlar Kanunu (TBK)[9] döneminde uygulanan ibra ibra-ı iskat olup ibra-i istiyfa ne kanunlarımızda ne de doktrinde yer almıştır.[10]

İbra, kaynak İsviçre Borçlar Kanununda düzenlenmiş olmasına rağmen, 818 sayılı Borçlar Kanununda düzenlenmemekteydi. İsviçre Borçlar Kanununun 115. maddesine göre *"Borç münasebeti, kanun hükmüne veya tarafların iradesine ilişkin bir şekle bağlı olarak meydana gelse bile, doğan alacak hiçbir şekle uymaksızın yapacakları bir anlaşma ile tamamen veya kısmen ortadan kaldırılabilir".* Her nedense bu hüküm 818 sayılı kanuna alınmamıştır. Ancak, kanunda düzenlenmese dahi ibra, hukukumuzda uygulama alanı bulunmaktaydı.[11] Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 26.10.2005 tarihli, 2005/546 Esas ve 2005/611 Karar sayılı ilamında da o dönemde 818 sayılı kanunda düzenlenmese dahi, ibra sözleşmesinin doktrinde de, Yargıtay uygulamasında da borcu sona erdiren hallerden biri olarak kabul edildiğini belirtmiştir.[12]

Borçlar hukukuna hâkim olan ilkelerden sözleşme serbestisi ve irade özerkliği gereği, tarafların aralarındaki borcu anlaşarak sona erdirmeleri zaten mümkündür. Buna göre, taraflar emredici hukuk kurallarına, kamu düzenine, ahlaka ve kişilik haklarına aykırı olmamak kaydıyla istedikleri konuda sözleşme yapabilirler. Dolayısıyla taraflar nasıl yeni bir borcun doğumunu bir sözleşme ile mümkün kılıyorsa, aynı şekilde borcun sona ermesini de sağlayabilirler. Ancak ibranın kanunda düzenlenmesi, şekil gibi birtakım tartışmalı hususların, net bir sonuca bağlanması açısından önem arz eder. Kaldı ki; 6098 sayılı TBK'da bu eksiklik giderilmiş, ibra sözleşmesi 132. maddede

---

Bası, Nisan 2023, s.473; **AKSU,** Mustafa; "Türk Borçlar Kanununun Getirdiği Yeniliklerden İbra", Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, Özel Sayı, C. 8, 2013, s. 99, ERİŞİM: https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/4-Mustafa-AKSU.pdf, E.T.:14.08.2023; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1437.

[7] **İLHAN,** Cengiz; Günümüz Türkçe'siyle Mecelle (Mecelle-i Ahkam-ı Adliye), Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 467.

[8] RG, 22.04.1926 T., Sa. 359.

[9] RG, 04.02.2011 T., Sa. 27836.

[10] **AYTAÇ,** Zühtü; "Anonim Ortaklıklarda İbra", Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, T. İş Bankası Tesisi – Hukuk Fakültesi, Ankara 1982, s. 8.

[11] Bkz. **CANYÜREK,** Murat; Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler, Vedat Kitapçılık, İstanbul, Kasım 2003, s. 49; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C.I, 2023, İstanbul, s. 570.

[12] ERİŞİM: www.lexpera.com.tr, E.T.:25.04.2024; Ayrıca bkz. Yargıtay 13. HD., 14.03.2013 Tarihli, 2012/25432 E. 2013/6393 K. sayılı ilamı, ERİŞİM: www.lexpera.com.tr, E.T.:25.04.2024.

düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre; borcun doğumuna sebep olan işlem kanunen ya da taraflarca belli bir şekle bağlı tutulmuş olsa bile, tarafların şekle bağlı olmaksızın yapacakları ibra sözleşmesiyle borcun tamamen veya kısmen ortadan kaldırılması mümkündür. Kanun gerekçesinde *"...Borçlar Kanunumuza her nasılsa alınmayan ibranın, öğreti ve uygulamada borcu sona erdiren sebeplerden biri olduğunda duraksama bulunmamaktadır. Sistematik bir eksikliği gidermek amacıyla, ibranın yeni bir madde olarak Tasarıya alınması uygun görülmüştür."*[13] denilmektedir. Yeni yapılan TBK'da ibra sözleşmesi düzenlenmiş ve böylece, zaten uygulanmakta olan bir hukuki kurum yasal zemine kavuşmuştur.

İbra, kanunumuzda sözleşme olarak düzenlenmiş olup alacaklının tek taraflı irade beyanıyla alacağından vazgeçmesi ibra değildir. Borçlunun da ibrayı kabul etmesi gerekmektedir.[14] Bu durum ibrayı düzenleyen TBK m. 132 hükmünde de anlaşılmaktadır. Kanun koyucu, borçlunun rızası olmadan borcundan kurtarılmasını doğru görmemiştir. Kanaatimizce de, ibranın tek taraflı bir işlem[15] olarak değil de, sözleşme olarak yapılması doğru olandır. Zira, irade özerkliği gereğince, nasıl ki bir kişiye iradesi dışında bir borç yüklenemezse, iradesi dışında bir kazandırma da yapılamaz. Bu yüzden borçlunun da rızasının aranması son derece önemlidir. Bu rıza açık veya örtülü olabilir.

Yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere ibra; alacaklı ve borçlunun borcun sona ermesi hususunda anlaştığı, alacaklının alacağından vazgeçerken borçlunun da borçtan kurtulmayı kabul ettiği bir anlaşmadır. Borçlu ibrayı kabul etmedikçe borç devam eder.

İbra sözleşmesine konu borcun kaynağının sözleşme olması şart değildir; haksız fiil, sebepsiz zenginleşme veya kanundan doğan borçların da ibra sözleşmesine konu olabilmesi mümkündür.[16]

---

[13] ERİŞİM:https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d23/c050/tbmm23050003ss0321.pdf , E.T.: 22.04.2024.

[14] Bkz. Yargıtay 21. HD., 19.04.2016 tarihli, 2015/13528 Esas ve 2016/6953 Karar sayılı ilamı, ERİŞİM: www.lexpera.com.tr, E.T.: 24.04Ç2024; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 97, dn. 8; **EREN,** Borçlar Hukuku**,** s. 1438; **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 985-986; **HATEMİ,** Hüseyin / **GÖKYAYLA,** K. Emre; Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Filiz Kitabevi, 5. Bası, İstanbul, Ekim 2021, s. 47.

[15] İbranın tek taraflı bir hukuki işlem olarak da yapılabilmesi gerektiği görüşü için bkz. **YURDUSEVEN,** Şeyma; Borçlar Hukukunda İbra, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk (Medenî Hukuk) Anabilim Dalı, Ankara 2013, s. 35 vd.

[16] **FURRER,** Andreas / **MULLER-CHEN,** Markus / **ÇETİNER,** Bilgehan; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, On İki Levha Yayıncılık, Eylül 2021, s. 679; **AYTAÇ,** "Anonim Ortaklıklarda İbra", s. 12.

II- İBRA SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

A- TASARRUF İŞLEMİ OLARAK İBRA

Tasarruf işlemleri, bir hakkı veya hukuki ilişkiyi doğrudan etkileyen, onu diğer tarafa geçiren, içeriğini sınırlayan, değiştiren ya da ortadan kaldıran işlemlerdir.[17] Tasarruf işlemleri malvarlığının aktifini etkileyen işlemler olup bu etki aktifin azalması, değişmesi, sınırlanması veya ortadan kalkması şeklinde olabilir.[18] Bu sebeple ibra sözleşmesi, borçlunun pasifini azaltmayı taahhüt ettiği borçlandırıcı işlemlerden ayrılmaktadır.[19] İbra sözleşmesiyle borçluyu borcundan kurtaran alacaklı, kendi malvarlığının aktifinde azalmaya gitmiş olacağından, ibra alacaklı için bir tasarruf işlemi niteliğinde olacaktır.[20] Yargıtay'ın da bu yönde çeşitli kararları bulunmaktadır.[21]

İbra sözleşmesinin tasarruf işlemi olmasının sonuçlarından biri, ibra ile sona ermiş bir borcun ileride tekrar doğmamak üzere, kesin olarak sona ermiş olmasıdır.[22] Taraflar yeniden bir borç meydana getirmeleri, ibra edilen borcun yeniden canlandırılmasıyla değil, yeni bir borcun meydana gelmesiyle gerçekleşir. İbra, tasarruf işlemi olduğundan, kural olarak ileriye etkili olarak sonuç doğurmaktadır.[23]

---

[17] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 179, **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 46; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 41; **ANTALYA,** Gökhan; Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Temel Kavramlar-Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri), C.V/1.1, Seçkin Yayıncılık, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2019, s. 170.

[18] **KABAŞ TEZCAN,** Esen; Kazandırmanın Hukuki Sebebi (Causa), Adalet Yayınevi, Ankara, Kasım 2022, s. 125.

[19] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 21.

[20] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 987; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 20 vd.; **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 347; **KAYIHAN,** Şaban; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınları, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış 4. Baskı, s. 381; **ERDOĞAN,** İhsan; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gazi Kitabevi, Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara 2019, s. 253; **ÇİL,** Şahin; İş Hukukunda İbra Sözleşmesi (İbraname), Legal Yayınevi, İstanbul 2006, s. 9; **AYAN,** Mehmet; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Eylül 2020, s. 503; **DOĞAN,** Murat / **ŞAHAN,** Gökhan / **ATAMULU,** İsmail; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Şubat 2021, s. 312; **REİSOĞLU,** Safa; Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta, 1.7.2012'de Yürürlüğe Giren Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış 23. Bası, İstanbul, Ağustos 2012, s. 404; **TURANBOY,** K. Nuri; İbra Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 1998, s. 26.

[21] Bkz. Yargıtay 21. HD., 19.4.2016 tarihli, 2015/13528 Esas ve 2016/6953 Karar sayılı ilamı, www.lexpera.com.tr

[22] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 116.

[23] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 116; **YÖRÜK,** Irmak; Türk Borçlar Hukukunda İbra, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 2018, s. 6; **VARDAR HAMAMCIOĞLU,** Gülşah; Medeni Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 2013, s. 281.

Tasarruf işleminin yapılabilmesi için, tasarruf edenin tasarruf yetkisine sahip olması gerekmektedir.[24] Tasarruf yetkisi, kişinin bir hakka doğrudan etkide bulunabilme ve bu bağlamda hakkı devredebilme, sınırlayabilme, sona erdirebilme ya da hakkın içeriğini değiştirebilme yetkisidir.[25] Tasarruf yetkisi kavramının tasarruf ehliyeti kavramı ile karıştırılmaması gerekmektedir. Tasarruf ehliyeti, genel olarak hukuki işlem ehliyeti olup fiil ehliyetinin bir görünümüdür[26]. Yapılan işlem borçlandırıcı işlem ise sözleşme ehliyetinden, tasarruf işlemi ise tasarruf ehliyetinden söz edilir.[27]

Alacaklının tasarruf işlemi niteliğinde olan ibra sözleşmesini yapması başka bir deyişle söz konusu alacak üzerinde tasarrufta bulunması, tasarruf yetkisine sahip olmasına bağlıdır. [28] Dolayısıyla, örneğin iflas sebebiyle alacak üzerindeki tasarruf hakkını kaybeden alacaklının yaptığı ibra sözleşmesi hükümsüz olacaktır.

B- KAZANDIRICI İŞLEM OLARAK İBRA

Kazandırma, bir kimsenin malvarlığından veya çalışma gücünden bir diğerinin malvarlığına ilişkin bir menfaat sağlaması halinde söz konudur.[29] Kazandırma kavramı, hukuki işlem kavramından daha geniş bir alanı kapsamaktadır. Hukuki işlemle kazandırmanın gerçekleşmesi halinde, bu işlemlere kazandırıcı işlem denir. [30]

Bir kişinin, hukuki bir bütün sağlamak üzere, ekonomik değeri olan hakları ve borçları malvarlığını oluşturur.[31] Malvarlığının aktifini haklar oluştururken, pasifini borçlar oluşturur. Kazandırıcı işlemler, malvarlığını arttıran işlemlerdir.[32] Malvarlığının artması, aktifinin artması şeklinde olabileceği gibi, pasifte azalma şeklinde de olabilir.[33] Kazandırıcı işlemler bir ivaz karşılığı yapılabileceği gibi, ivazsız olarak da yapılabilir.

---

[24] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 47; **EREN,** Borçlar Hukuku**,** s. 181; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 66; **ERDOĞAN,** Borçlar Hukuku, s. 253 **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 170.

[25] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s.46-47; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 181-182; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 66.

[26] **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 138.

[27] **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 138.

[28] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1438; **REİSOĞLU,** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 404; **AYAN,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 503; **GÜLERCİ,** Altan Fahri / **KILINÇ,** Ayşe; 6098 Sayılı Yeni TBK ile Karşılaştırmalı Borçlar Kanunu Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 2011, s. 284.

[29] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 114.

[30] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 115.

[31] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 45.

[32] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 176.

[33] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 188; **KARLI,** Özlem; Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması (Mücerret Borç İkrarı) BK. mad. 17, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 33.

İbra sözleşmesi ise tasarruf işlemi olarak alacaklının malvarlığında azalmaya neden olurken, kazandırıcı işlem olarak da borçlunun malvarlığında pasifin azalması suretiyle artışa neden olmaktadır. Dolayısıyla alacaklının alacağından vazgeçmesi ile borçlunun malvarlığında, pasifinin azalması nedeniyle bir artış meydana gelmektedir. Bu sebepledir ki ibra, borçlu açısından kazandırıcı işlemdir.[34]

Kazandırma yalnızca karşı tarafa malvarlığına ilişkin bir menfaat sağlamak için yapılmaz. Her kazandırmanın dayandığı, onun yapılmasına neden olan bir amacı vardır.[35] Taraf veya tarafların hukuki işlem ile doğrudan ulaşmak istedikleri amaç, hukukta sebep (causa) olarak adlandırılır.[36] Hukukî sebep, kazandırma işlemine hukukî niteliğini veren, başka bir ifadeyle o işleme uygulanacak hukuk kurallarını belirleyen tipik amacı ifade eder.[37] Bu nedenle, kazandırıcı işlemin geçerli olarak kurulabilmesi için, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla hukukî sebep üzerinde anlaşmış olmaları gerekir.[38]

Her kazandırmanın bir hukukî sebebi vardır. İbra sözleşmesi de, kazandırıcı bir işlem olduğundan bir hukukî sebebi vardır. Bu sebep örneğin; ifa sebebi, iktisap sebebi ve bağışlama sebebi olabilmektedir.[39] İbra sözleşmesi için sebepler yalnızca bunlarla sınırlı olmayıp örneğin inanç sebebiyle de ibra sözleşmesinin yapılması mümkündür.[40] Genellikle ibra sözleşmesinin yapılmasındaki amaç, borçlunun malvarlığının pasifinin azalmasını sağlamak olduğundan, bağışlama sebebiyle yapıldığı söylenebilir[41]. Ancak, ibra sözleşmesi bir ivaz karşılığında yapılmış ise, artık burada bağışlama sebebinin olmadığı açıktır.[42] Zira, bağışlama herhangi bir karşılık alınmaksızın gerçekleşmelidir.

Hukukî sebep kavramı, saik kavramıyla karıştırılmaya müsait olduğundan, saik kavramını da açıklamak gerekir. Saik, kişiyi bir hukukî işlemi yapmaya yönelten duygu,

---

[34] **AKSU,** İbra, s. 117; **GÜMÜŞ,** Mustafa Alper; Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda İbra Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 18; **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 347; **ÖZCAN/ OCAK,** İbraname, s. 7.
[35] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C.I, 2023, s. 217; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 116; **KARLI,** Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması, s. 21.
[36] **EREN**, Borçlar Hukuku, s. 190; **KARLI,** Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması, s. 21; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 164.
[37] **KARLI,** Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması, s. 21; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 165.
[38] **KARLI,** Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması, s. 23; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 165.
[39] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 19.
[40] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 20.
[41] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 19; **OĞUZMAN/ ÖZ,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. I, 2023, s. 573.
[42] **AKSU,** İbra, s. 118; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 19.

düşünce ve güdüler olup hukuk sisteminde kural olarak önem arz etmez.[43] Bu durum TBK m. 32'de saikte yanılmanın esaslı yanılma sayılmayacağı ifadesinden de anlaşılmaktadır. Ancak hukuk düzeninin saiki dikkate aldığı durumlar da mevcuttur. Ayrıca, tarafların aralarında anlaşmak suretiyle, kanuna ve ahlaka aykırı olmamak kaydıyla, saiki hukukî işlemin şartı haline getirmeleri mümkündür.[44]

Saik subjektif nitelikteyken, hukukî sebep daima objektif niteliktedir.[45] Hukukî sebep, kazandırmaya hukukî niteliğini veren ve ona uygulanacak kuralları belirleyen, belirli tip kazandırmalarda daima aynı kalan tipik bir amaç iken; saik, kişiden kişiye ve olaydan olaya değişebilen kişisel amaçlardır.[46] Örneğin; bağışlama sözleşmesinin hukukî sebebini bağışlama sebebi oluştururken, bağışlayanın saiki bağışlanana yardımda bulunmak olabileceği gibi, onun bu bağış sayesinde motivasyonunu arttırarak ders çalışmasına teşvik etmek gibi çeşitli amaçlar da olabilir.

Kural olarak ibra sözleşmesinin temelinde borçlandırıcı bir sözleşme bulunur.[47] Bu sözleşme genellikle bağışlama sözleşmesi ya da sulh sözleşmesidir[48]. Ancak miras bırakanın ölüme bağlı bir tasarrufla ibra vasiyetinde bulunması halinde, temel hukukî işlem ibra vasiyetinin içinde bulunduğu vasiyetname veya miras sözleşmesi olabilir.[49]

1- İBRA VAADİ (İBRA SÖZÜ VERME)

Borçlandırıcı işlemler, borçlanılan edim konusu hakkın devredileceği, değiştirileceği, sınırlandırılacağı veya ortadan kaldırılacağı taahhüdünü içerirken; tasarruf işlemleri bu taahhüdün yerine getirilmesini sağlayan işlemlerdir.[50] Bir başka deyişle, borçlandırıcı işlemle borç doğarken, tasarruf işlemiyle genellikle borç ifa edilir.[51] Bu sebeple genellikle önce borçlandırıcı işlem, sonra tasarruf işlemi yapılır.[52] Ancak borçlandırıcı işlem ve tasarruf işleminin aynı anda gerçekleştiği ve tek bir işlem görüntüsü

---

[43] **EREN,** Borçlar Hukuku**,** s. 190; **KARLI,** Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması, s. 25; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 164.
[44] **KARLI,** Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması, s. 26.
[45] **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 178.
[46] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 118; **KARLI,** Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması, s. 25.
[47] **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 388.
[48] **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 388.
[49] **AKSU,** İbra, s. 117; **GÜMÜŞ,** s. 26.
[50] **ANTALYA,** Gökhan / **TOPUZ,** Murat; Marmara Hukuku Yorumu Medeni Hukuk (Giriş- Temel Kavramlar- Başlangıç Hükümleri), C.I, Seçkin Yayıncılık, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2024, s. 200-201.
[51] **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 135; **ANTALYA/TOPUZ,** Medeni Hukuk, s. 201; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 169.
[52] **ANTALYA/TOPUZ,** Medeni Hukuk, s. 201.

arz ettiği durumlar da vardır. Özellikle elden satış ve bağışlama işlemlerinde her iki işlem aynı anda gerçekleşmektedir. Bu yüzden görünürde tek bir işlem varmış gibi bir tablo oluşsa da, her iki işlem ayrı ayrı meydana gelmekte ve ayrı hukuki işlemler olarak mevcudiyetlerini korumaktadırlar.

İbra sözleşmesinin hukukî sebebini oluşturan ve temel işlem niteliğinde olan borçlandırıcı işlem kanunda düzenlenmemiştir. Ancak, sözleşme özgürlüğü gereğince tarafların borçlandırıcı işlem olarak ibra vaadi sözleşmesi yapmasına herhangi bir engel yoktur. Bu bakımdan ibra vaadi, alacaklının borçluyu borcundan ibra etmeyi taahhüt ettiği ve borçluya ibrayı isteme hakkını sağladığı bir sözleşmedir. Alacaklı açısından borçlandırıcı bir işlemdir[53]. Tek başına alacak hakkını etkilemez.

İbra vaadi çeşitli sebeplerle yapılmış olabilir. Bağışlama sebebiyle yapılması halinde, yapılan sözleşme bir bağışlama vaadi olacağından, TBK m. 288/1 gereğince yazılı şekil şartına tâbi olacaktır[54]. Ancak, ibra vaadi müstakbel bir alacaktan feragat anlamına geliyorsa, TBK m. 285/2 gereğince bağışlama niteliği taşıyamayacağından, herhangi bir şekil şartına da tâbi olmayacaktır[55].

Belirtmek gerekir ki; tasarruf işlemi niteliğindeki ibra sözleşmesinden önce yapılmış olan ibra vaadi sözleşmesine pek rastlanılmamaktadır. İbra vaadi genellikle ibra ile aynı anda gerçekleşir. Tıpkı elden satış ve bağışlama işlemlerinde olduğu gibi, borçlandırıcı işlem ve tasarruf işlemi ayrı ayrı varlığını korur[56]. Bu durum borçlandırıcı işlemin tasarruf işleminden ayrılması anlamına gelen ayrılık ilkesinin bir sonucudur[57].

2- SULH SÖZLEŞMESİ

İbra sözleşmesinin hukuki sebebi olan temel işlem bir sulh sözleşmesi de olabilmektedir.[58] Hatta ibra sözleşmesinin, sulh sözleşmesinin içerisinde yer alması da mümkündür.[59] Sulh sözleşmesi, tarafların aralarındaki anlaşmazlığı karşılıklı olarak taviz vermek suretiyle sona erdirmesini sağlayan sözleşmedir.[60]

---

[53] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 22.
[54] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 22; Ayrıca bkz. Yargıtay 21. HD., 19.04.2016 tarihli, 2015/13528 Esas ve 2016/6953 Karar sayılı ilamı, ERİŞİM: www.lexpera.com.tr, E.T.: 24.04.2024.
[55] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 23.
[56] **VARDAR HAMAMCIOĞLU,** Tasarruf, s. 281.
[57] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 115.
[58] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 101; **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 390; **ÖNCÜ,** İbra, 27.
[59] **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 390.
[60] Benzer şekilde **HIZIR ASRAV,** Fatma; Sulh Sözleşmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s. 26.

Sulh sözleşmesi mahkeme önünde yapılabileceği gibi mahkeme dışında da yapılabilir. Mahkeme dışında yapılan sulh sözleşmesinin borçlandırıcı işlem mi yoksa tasarruf işlemi mi olduğu doktrinde tartışmalı olmakla birlikte[61], son zamanlarda birçok yazarca kabul edilen görüş, sözleşmenin içeriğine göre bir ayrımın yapılması gerektiği yönündedir[62].

Sulh sözleşmesinin konusunu çekişmeli bir alacak hakkının oluşturduğu durumlarda, sözleşmenin ifası için ibra, temlik, tecil gibi birtakım tasarruf işlemlerinin ayrıca yapılması gerekecektir. [63] Ancak, alacak hakkının ortadan kaldırılması hususunda anlaşıldığında, taraflar sulh sözleşmesiyle birlikte alacağın ortadan kalktığını düşündüklerinden genellikle ayrıca bir ibra sözleşmesi yapmazlar. Bu durumda ibra sözleşmesinin sulh sözleşmesinin içinde yer alması ve ibra sözleşmesinin hukuki sebebinin sulh sözleşmesi olması sebebiyle, burada borçlandırıcı işlem (sulh sözleşmesi) ve tasarruf işleminin (ibra sözleşmesi) iki ayrı işlem olarak mı bulunduğu yoksa hem borçlandırıcı hem de tasarruf işlemi etkisine sahip tek bir işlemin mi söz konusu olduğu hususunda doktrinde tartışmalar bulunmaktadır. [64] Doktrinde bazı yazarlarca, borçlandırıcı işlem ve tasarruf işleminin fiilen bir arada bulunan iki ayrı işlem oldukları ve eş zamanlı gerçekleştikleri kabul edilmektedir.[65]

C- İBRA SÖZLEŞMESİNİN SEBEBE BAĞLI OLUP OLMADIĞI TARTIŞMASI

Her kazandırmanın bir sebebi olmakla birlikte, hukukî sebebin kazandırmanın bir unsuru olup olmaması kazandırmanın sebebe bağlı olup olmadığını gösterir. Bazı kazandırmalar, hukukî sebebi içermeyen, ondan soyutlanan kazandırmalar olup bunlara sebepten soyut (mücerret) kazandırmalar denilir.[66] Bu kazandırmalarda hukukî sebep geçersiz olsa dahi kazandırmayı içeren hukuki işlem geçerlidir.[67] Dolayısıyla yapılan

---

[61] Ayrıntılı bilgi için bkz. **ULUSAN,** İlhan; "Maddi Hukuk ve Usul Hukuku Bakımından Sulh Sözleşmesi", İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.5, Sa. 7, 1971, s.157 vd.; **METİN,** Uğur Can; "Maddi Hukuk Anlamında Sulh Sözleşmesi", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Sa. 1, 2016, s. 297; **HIZIR ASRAV,** Sulh, s. 59 vd.
[62] **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 391; **HIZIR ASRAV,** Sulh, s. 65.
[63] **ULUSAN,** Sulh, s. 157; **GÜMÜŞ,** s. 24.
[64] Ayrıntılı bilgi için bkz. **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 392-393; **AKSU,** İbra, s. 119.
[65] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 115; **GÜMÜŞ,** s. 24-25.
[66] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 119; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 168.
[67] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 119; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 168.

kazandırma sebepsiz bir kazandırma olup kazandıranın sebepsiz iktisap talebine konu teşkil eder. [68]

İbranın sebebe bağlı olup olmadığı hususu doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde ibranın sebebe bağlı olduğunu savunanlar ile sebepten soyut olduğunu savunanlar olduğu gibi hem soyut nitelikte hem de sebebe bağlı nitelikte olabileceğini savunanlar da bulunmaktadır.

Sebebe bağlılık görüşünün [69] kabulü halinde, ibra sözleşmesinin geçerliliği, hukukî sebebi oluşturan temel işlemin geçerliliğine bağlı olacaktır. Başka bir deyişle, sebebi oluşturan işlemdeki sakatlık ibra sözleşmesinin geçerliliğini de etkileyecektir. Temel işlemin mevcut veya geçerli olmaması, ibranın da geçersiz olmasına neden olacaktır.

İbranın geçersiz olması halinde, ibraya konu borç sona ermeyecek ve varlığını sürdürecektir. Dolayısıyla, geçerli olmayan bir hukukî sebebe istinaden yapılan ibra geçersiz olacağından, ibraya konu borcun şahsi ve aynî teminatları da varlıklarını sürdürecektir. Bu durum ise özellikle kefalet gibi fer'i hakların varlığı durumunda birtakım sorunlara yol açabilecektir. Örneğin; sebebin geçersizliği nedeniyle ibra sözleşmesinin geçersiz olduğu durumda; geçerli bir ibra sözleşmesinin varlığına inanan ve kefalet borcundan kurtulduğunu düşünen kefil, tekrar teminat borcu ile karşılaşabilecektir.

Alacağın rehin ile teminat altına alınmış olması durumunda; rehin konusu bir taşınır mal ise, rehin varlığını sürdürür. Ancak, ibranın geçersizliğinden sonra söz konusu taşınır, rehin verene teslim edilmişse, artık taşınır rehni sona erer. Taşınmaz rehni söz konusu ise, teminat devam eder. Ancak geçersiz ibra sözleşmesinden sonra alacaklının terkin talebinde bulunması ve rehnin terkin edilmesi halinde, rehnin tekrar tescili gerekir. Bu dönemde taşınmazın iyiniyetli üçüncü kişilere devredilmesi söz konusu ise, artık o taşınmaz üzerinde rehin yeniden tescil edilemez.[70] Taşınmaz rehni terkin edilmemişse, teminat aynen devam eder.

Diğer bir görüşe[71] göre ise; ibra sözleşmesi herhangi bir sebeple yapılabilmekle birlikte, sebepten soyuttur (mücerrettir). Sebebi oluşturan temel işlemin mevcut veya

---

[68] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 119; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.1, s. 165.

[69] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1439; **ERDOĞAN,** Borçlar Hukuku, s. 253; **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 7.

[70] **VARDAR HAMAMCIOĞLU,** Tasarruf, s. 283.

[71] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 50-51; **FURRER / MULLER-CHEN / ÇETİNER**; Borçlar Genel, s. 679; **ŞAHAN,** Gökhan; Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Yetkin

geçerli olmaması ibranın geçerliliğini etkilemez. Sebep geçerli olmasa da, ibra geçerli olacağından, asıl borç ve buna bağlı fer'i borçlar sona erer. Bu durumda borçlunun malvarlığında sebepsiz bir artış meydana gelmiş olacağından alacaklı, önceki alacağın tekrar doğumunu sağlayacak sebepsiz zenginleşmeye dayalı talep hakkına sahiptir[72]. Örneğin; bir kimse vasiyetnamesinde borçlusunu ibra etmeyi vasiyet etmişse ve sonradan vasiyetin iptaline karar verilirse, bu durum ibranın geçerliliğini etkilemeyecek ancak alacaklının sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak alacağı yeniden tesisini talep etme imkânı olacaktır.[73]

Soyutluk görüşüne göre, hukukî sebep mevcut veya geçerli olmasa da ibra geçerli olacağından alacağa teminat veren üçüncü kişiler de borcun sona ermesiyle sorumluluktan kurtulur. Gerçekten de, sebep geçerli olmasa da borcun sona ermesiyle kefalet, rehin gibi teminatlar da sona erer. Her ne kadar, alacaklının açacağı sebepsiz zenginleşme davası ile borcunun yeniden tesisi mümkün olsa da, borçla birlikte alacağı teminat altına alan fer'i hakların kendiliğinden yeniden doğması mümkün değildir.[74] Ancak sebepsiz zenginleşme davası ile alacağı teminat altına alan fer'i hakların da yeniden tesisi mümkündür. Elbette, iyiniyetli üçüncü kişilerin kazanımları korunacağından, ibradan önceki durumun sağlanması her zaman için mümkün olmayabilir.[75] Doktrinde hâkim görüş ibra sözleşmesinin soyut olduğu yönündedir.

İbra sözleşmesinin hem sebebe bağlı hem de soyut nitelikte olabileceğini savunan üçüncü bir görüşe göre; ibra sözleşmesinin hukukî sebebi sözleşmede bir koşul olarak kabul edilmemişse, ibra sözleşmesi soyut nitelik taşır.[76]

İbra sözleşmesinin sebebe bağlı bir hukukî işlem olduğunun kabulü halinde, hukukî sebebi oluşturan temel işlemin geçersiz olmasıyla ibranın da geçersiz olması ve borçla birlikte borcu teminat altına alan fer'i hakların devam etmesi alacaklının yararına bir sonuç doğurmaktadır. Buna karşılık ibra sözleşmesinin soyut olduğunun kabulü

---

yayınları, Ankara 2009, s. 135; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku Cilt I, 2023, s. 573-574; **FUNK,** Fritz; Borçlar Kanunu Şerhi I Umumi Hükümler, Çevirenler: Hıfzı Veldet / Cemal Hakkı Selek, Üniversite Kitabevi, İstanbul 1938, s.180; **BECKER,** H.; İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, C. VI, Borçlar Kanunu I. Kısım Genel Hükümler, Fasikül IV, Çeviren: Saim ÖZKÖK, Ankara Yarı Açık Cezaevi Matbaası, 1972, s. 75.

[72] **FURRER** / **MULLER-CHEN** / **ÇETİNER**; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 679; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku Cilt I, 2023, s. 574; **AKSU,** İbra, s. 120; **VARDAR HAMAMCIOĞLU,** Tasarruf, s. 282.

[73] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C.I, s. 574.

[74] **VARDAR HAMAMCIOĞLU,** Tasarruf, s. 282.

[75] **VARDAR HAMAMCIOĞLU,** Tasarruf, s. 282.

[76] **İNAN,** Ali Naim / **YÜCEL,** Özge; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıcılık, Türk Borçlar Kanununa Göre Güncellenip Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, Ekim 2014, s. 152.

halinde, temel işlemdeki geçersizliğe rağmen, ibranın geçerli olması ve borç ile birlikte aynî ve şahsi teminatların sona ermesi ise, borçlu ve üçüncü kişiler yararına bir sonuç doğurmaktadır. Alacaklının sebepsiz zenginleşmeden doğan talep haklarını kullanması her zaman için ibradan önceki duruma aynen dönülmesini sağlayamayabilir. Bu sebeple soyutluk görüşü alacaklının aleyhine sonuç doğurabilmektedir. Ancak, alacaklı, borçlu ve üçüncü kişilerin menfaatleri arasında birinin diğerine üstün tutulmasını gerektirici bir sebebin bulunmadığı da açıktır[77]. Üçüncü kişiler açısından bakıldığında ise, bu kişilerin kefalet veya rehin gibi ibraya konu borcu teminat altına alma borcu altına zaten girmiş oldukları, dolayısıyla onlar açısından durumlarını ağırlaştırıcı bir hususun bulunmadığı açıktır.

Kanaatimizce, ibra sözleşmesinin hukukî sebebini oluşturan temel işlemin her zaman kolayca belirlenememesi, kanun tarafından da herhangi bir temel işlemin işaret edilmemiş olması ve alacaklının, geçerli olmayan bir sebebe dayanılarak ibra sözleşmesinin yapıldığını ispatlamak suretiyle, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre alacağın yeniden tesisini sağlayabilme imkânına sahip olması nedenleriyle soyutluk görüşüne üstünlük tanınması gerekir.

III- İBRA SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ

Türk Borçlar Kanununun ibrayı düzenleyen 132. maddesine göre; borcu doğuran işlem kanunen ya da taraflarca belli bir şekle tâbi tutulmuş olsa da borç, şekle bağlı olmaksızın yapılacak ibra sözleşmesiyle tamamen veya kısmen sona erdirilebilir. Kanunun açıkça belirttiği üzere ibra sözleşmesi, sona erdirilecek borcu doğuran hukuki işlem hangi şekle bağlı olursa olsun, herhangi bir şekil şartına bağlı olmaksızın sona erdirilebilir.[78]

818 sayılı kanun döneminde, ibra sözleşmesi kanunda düzenlenmediğinden, ibra sözleşmesinin şekline ilişkin de bir düzenlenme bulunmamaktaydı. Mehaz İsviçre Borçlar Kanununda ise, ibra sözleşmesinin bir şekle bağlı olmadığı düzenlenmekteydi.[79] Türk doktrininde ibraya ilişkin herhangi bir hüküm bulunmadığından ibra sözleşmesinin şekline ilişkin farklı görüşler bulunmaktaydı. Bir kısım yazarlar tarafından; ibranın, borcu doğuran sözleşmede değişiklik anlamına geldiği, dolayısıyla o sözleşmenin şekline tâbi

---

[77] Aynı yönde bkz. **KABAŞ TEZCAN,** Sebep, s. 399.
[78] Yargıtay 21. HD., 19.04.2016 tarihli, 2015/13528 Esas ve 2016/6953 Karar, www.lexpera.com.tr, E.T.: 24.04.2024; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1440.
[79] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 988; **REİSOĞLU,** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 404.

olması gerektiği görüşü savunulmaktaydı.[80] Bir kısım yazarlar tarafından; ibranın yeni bir borç doğurmadığı, bir sözleşmede değişiklik anlamına da gelmediği, bu nedenle herhangi bir şekle bağlı olmaksızın düzenlenebileceği savunulmaktaydı.[81] Yargıtay'ın da 6098 sayılı kanun öncesinde, ibra sözleşmesinin geçerlilik şekline tâbi olmadığı yönünde kararı bulunmaktadır.[82]

6098 sayılı kanun ile ibranın herhangi bir şekle tabi olmadığı düzenlenmiştir. Ancak, halen doktrinde farklı yönde görüşler devam etmektedir. Bir görüşe göre; iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde taraflardan birinin borcunu tamamen veya kısmen kaldıran ibra sözleşmeleri, diğer tarafın borcunu ağırlaştırdığından, asıl sözleşmenin şekline tâbi olmalıyken, tek tarafa borç yükleyen sözleşmelerde şekil şartı olmamalıdır.[83] Kanaatimizce, kanunun tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelere ilişkin herhangi bir istisnai hükme yer vermemesi nedeniyle, geçerlilik şeklinin olmadığına ilişkin kural burada da uygulanır. Ancak taraflar ispat kolaylığı açısından yazılı veya resmi herhangi bir şekil şartına uyarak ibra sözleşmesini yapabilirler.

İbraya ilişkin TBK m. 132 hükmü, emredici hüküm olmadığından[84], taraflar yapacakları ibra sözleşmesini bir şekil şartına tâbi tutabilirler. Öğretide bir görüşe göre[85]; sözleşmenin kurulması esnasında, sözleşme değişiklikleri bir şekil şartına tâbi tutulmuşsa, ibra sözleşmesi de o şekilde yapılmalıdır. Kanaatimizce, bu görüşün kabulü mümkün değildir. Zira, ibra sözleşmesi borcu doğuran sözleşmede değişiklik yapmak için değil, o sözleşmenin doğurduğu borcu sona erdirmek için yapılır.[86] Dolayısıyla, ibra bir sözleşme değişikliği değildir. Ancak taraflar sözleşmenin veya borcun sona ermesi için bir şekil şartı belirlemişlerse, artık ibra sözleşmesi belirlenen o şarta uygun olarak yapılacaktır. Hatta, belirlemiş oldukları şekil şartını değiştirmek isterlerse, artık bu değişiklik borcu doğuran asıl sözleşmede değişiklik anlamına geleceği için, o sözleşmenin şekil şartına uyularak yapılacaktır.

---

[80] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C.I, 2023, s. 571.
[81] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 989; **ÇİL,** İbraname, s. 19; **KÖKSAL,** Mehmet; Borcu Sona Erdiren Sebep Olarak İbra -Türk, Alman ve İsviçre Hukuklarında-, Master Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1989, s. 64; **ERMAN,** Çiğdem; Yargıtay Kararları Işığında Türk İş Hukukunda İbra Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 2002, s. 59; **ŞAHAN,** Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi, s. 134.
[82] Y. 13. HD., 25.10.2010 T., 2010/5342 E., 2010/13830 K. sayılı ilamı, **GÜMÜŞ,** İbra, s. 191-192, dn. 308.
[83] **FURRER / MULLER-CHEN / ÇETİNER,** Borçlar Genel, s. 679-680.
[84] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 195.
[85] Ayrıntılı bilgi için bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 196.
[86] Aynı yönde bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 196.

Bazı durumlarda şekil şartı örtülü olarak, kanaat verici bir davranışla da gerçekleşebilir yahut ticari teamüllerden anlaşılabilir.[87] Gerçekten, özellikle ticari hayatta ve süregelen ilişkilerde daha evvel yapılmış olan ibra sözleşmeleri esas alınarak, yeni yapılacak sözleşmenin de aynı şekilde yapılması beklenebilir. Bu durumda, taraflarda yeni sözleşmenin de her zamanki gibi yapılacağı düşüncesi oluşacaktır. Taraflar şekle dair herhangi bir konuşmaları dahi olmadan, şekli kararlaştırmış olacaklardır.

Bir görüşe göre[88], tarafların ibra sözleşmesini iradi olarak şekle bağlı kılmaları halinde, ibra iradesini içeren metni yalnızca alacaklının imzalaması yeterli olacaktır. Zira, alacak üzeride tasarrufta bulunan taraf alacaklıdır. Bu durum ibranın sözleşmesel niteliğini etkilemez. Kanaatimizce, bu görüşe ivazlı ibra sözleşmesinin söz konusu olduğu hallerde katılmak mümkün değildir. Zira, ivazlı ibra sözleşmesi borçlu açısından borçlandırıcı bir işlemdir. Borçlunun rızasına ilişkin herhangi bir imza olmaksızın, ivazlı ibranın varlığını kabul etmek, ibranın sözleşmesel niteliğine uygun olmaz.

İbra işlemi ölüme bağlı olarak yapılacaksa, mutlaka şekli anlamda bir ölüme bağlı tasarruf gerekir.[89] Ayrıca işçinin işverenden olan alacakları için de TBK m. 420/2 gereğince yazılı şekil şartı bulunmaktadır.

Unutulmaması gereken bir husus daha vardır ki; ibra sözleşmesi herhangi bir şekle tâbi olmasa dahi, HMK m. 200'de öngörülen miktarı aşan borçlar için senetle ispat kuralı geçerli olacağından, ispat yönünden herhangi bir sıkıntı yaşanmaması adına bu borçların ibrası için bir senedin varlığı önem arz eder.[90]

IV- İBRA SÖZLEŞMESİNİN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

A- İKALE (ORTADAN KALDIRMA) SÖZLEŞMESİ

Borcun sona ermesi ve borç ilişkisinin sona ermesi farklı kavramlardır. Borç ilişkileri, içlerinde bir veya birden fazla borcu barındırabilirler. Borç ilişkisinin sona ermesiyle bu borçların tamamı sona ermiş olur. Ancak, müstakil bir borcun sona ermesi,

---

[87] **FURRER / MULLER-CHEN / ÇETİNER,** Borçlar Genel, s. 680; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 196.
[88] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 196- 197.
[89] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 176; **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 59 vd.
[90] **REİSOĞLU,** Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 404; **REMZİ,** Mehmet / **AYDIN,** Sezer; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Eylül 2020, s. 358.

yalnızca o borç için sonuç doğurur. İkale sözleşmesi ile ibra sözleşmesinin farkı da, borç ilişkisinin sona ermesi ile borcun sona ermesi durumları arasındaki bu farka dayanır.

İkale sözleşmesi TBK'da düzenlenmemiş olup isimsiz bir sözleşmedir.[91] Ancak TBK'da düzenlenmemiş olması, uygulanmasına engel teşkil etmez. Sözleşme özgürlüğü çerçevesinde taraflar nasıl bir borç ilişkisi meydana getirebiliyorlarsa, aynı şekilde tarafların aralarındaki borç ilişkisini sona erdirmeleri de mümkündür. Yargıtay 21. HD., 19.04.2016 tarihli, 2015/13528 Esas ve 2016/6953 Karar sayılı ilamında da ibranın yalnızca dar anlamda borcu sona erdirdiği, geniş anlamda borcu sona erdirmek isteyen kişilerin ikale sözleşmesi yapması gerektiği belirtilmektedir.[92] Dolayısıyla ikale sözleşmesini; tarafların, aralarındaki bir borç ilişkisini kısmen veya tamamen sona erdirmek amacıyla yaptıkları sözleşme olarak tanımlamak mümkündür. İkale sözleşmesiyle sona erdirilecek borç ilişkisinin illa ki sözleşmeden kaynaklı olması gerekmez. Öğretide, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşmeden doğan borç ilişkilerinin de, ikale sözleşmesiyle sona erdirilebileceği belirtilmektedir.[93]

İkale sözleşmesi de tıpkı ibra sözleşmesi gibi bir tasarruf işlemidir.[94] Zira yapılan sözleşme ile bir veya birden fazla borç sona erdirilmektedir. Bu sebeple alacak hakkı üzerinde tasarrufta bulunan taraf ya da tarafların tasarruf yetkisine sahip olması gerekir.[95]

İbra sözleşmesinin kısmen yapılabilmesi gibi, ikale sözleşmesi de kısmen yapılabilir. İbra ile kısmi ikalenin aynı olduğu düşünülmemelidir. Zira, ibra ile münferit bir borç sona ererken, ikale sözleşmesinin kısmen yapılması, münferit borcun ortadan kaldırılmadan daraltılması anlamına gelir.[96]

İkale sözleşmesi ile ibra sözleşmesi arasındaki borç ilişkisinin ve borcun sona ermesine ilişkin farka rağmen, örneğin; karz sözleşmesinde karz alanın ibrasının, karz ilişkisini sona erdirmesinde olduğu gibi, asli edim borcunun ibrasının borç ilişkisinin sona ermesine neden olması da mümkün olabilir.[97]

---

[91] **ERDOĞAN,** Borçlar Hukuku, s. 252; **SAVAŞ,** Abdurrahman; "Türk Borçlar Hukukunda İkale Sözleşmesi", TAAD, Yıl:7, Sayı:26, Nisan 2016, s. 111; **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 36.
[92] www.lexpera.com.tr, E.T.: 24.04.2024.
[93] **SAVAŞ,** İkale, s. 112.
[94] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 44; **AKSU,** İbra, s. 112; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1422.
[95] **SAVAŞ,** İkale, s. 112; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1422.
[96] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s.37; **BUYRUKÇU,** Ömer; Türk Borçlar Hukuku'nda Bozma Sözleşmesi (İkale), Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Antalya 2020, s. 11.
[97] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 44.

İkale sözleşmesi ile bir borç ilişkisi tüm hak ve borçlarıyla sona erdikten sonra, taraflar yeni bir sözleşme akdederlerse, ikale bu yeni sözleşmeye ve bu sözleşmeden doğan borçlara etki etmez.

İbra sözleşmesi kural olarak ileriye etkili sonuç doğururken, ikale sözleşmesinin geçmişe mi yoksa ileriye mi etkili olduğu tartışmalıdır. [98] Kanaatimizce, ikale sözleşmesinin kural olarak geçmişe etkili sonuç doğurduğunun kabulü gerekir.[99] Zira, borç ilişkisi tüm hüküm ve sonuçlarıyla tamamen ortadan kalkmaktadır. Ancak, tarafların ikale sözleşmesinin ileriye etkili sonuç doğuracağını kararlaştırmaları mümkündür.[100] Sürekli borç ilişkisi bakımından ise, ileriye etkili sonuç doğurduğunun kabulü gerekir.[101]

İkale sözleşmesi TBK'da düzenlenmediğinden, ibraya ilişkin TBK m. 132 hükmü ikale sözleşmesine de kıyasen uygulanır.[102] İkale sözleşmesi de öğretideki genel kabule göre, herhangi bir şekil şartına tâbi olmamakla birlikte; şekil konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır.

Bir görüşe göre, ikale sözleşmesi herhangi bir şekil şartına tâbi olmaksızın, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradeleri ile kurulabilir.[103] Bu görüş ikale sözleşmesinin de, tıpkı ibra sözleşmesi gibi şekle tâbi olmadan yapılabileceğini savunur.

Diğer bir görüş ise, sözleşmede değişiklik yapılması halinde dahi, sözleşmenin şekline uyma zorunluluğu varken, bir sözleşmenin sona erdirilmesi halinde şekil şartının aranmamasının doğru olmayacağı ve ikale sözleşmesinin de asıl sözleşmenin şekline tâbi olması gerektiği yönündedir. [104]

Üçüncü bir görüş ise, ikale sözleşmesinin taraflara yüklediği borçlara bakılarak şekle bağlı yapılıp yapılmayacağına karar verilmesi gerektiğini savunmaktadır.[105] Buna göre; iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmenin ikale sözleşmesiyle ortadan kaldırılması hâlinde, taraflar henüz edimlerini ifa etmeye başlamamışlarsa veya ifa etmiş olmakla birlikte ikale ileriye etkili sonuç doğuracaksa, TBK m.132 kıyasen uygulanır ve ikale sözleşmesinin geçerliliği için herhangi bir şekil şartı aranmaz.[106] Ancak, taraflardan en az biri ediminin tamamını ya da bir kısmını ikale sözleşmesinden önce ifa etmişse, TBK m.

---

[98] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 45.
[99] Aynı yönde bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 45; **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s.51; **EREN**, Borçlar Hukuku, s. 1423; **ÖNCÜ,** İbra, s. 56.
[100] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 45; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1423.
[101] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 39; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 45; **ÖNCÜ,** İbra, s. 56.
[102] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 44; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 473.
[103] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 40-41; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1423; **SAVAŞ,** İkale, s. 115, dn. 62'de belirtilen yazarlar.
[104] **ÖNCÜ,** İbra, s. 55.
[105] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 48.
[106] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 48.

13 hükmü kıyasen uygulanacak ve ikale sözleşmesi sona erdirilen sözleşmenin şekline tâbi olacaktır.[107] Kanaatimizce de, bu görüşe katılmak gerekir.

Ayrıca, bu durumda daha önceden ifa edilmiş edimlerin iadesi de gündeme gelecektir. Böylece, edimlerin iadesinin dayanağının sebepsiz zenginleşme mi yoksa ikale sözleşmesinin kendisi mi olacağı sorunu ortaya çıkacaktır.[108] Bir görüşe göre, bu edimlerin iadesi bakımından sebepsiz zenginleşme değil, sözleşmesel sorumluluk hükümleri uygulama alanı bulur.[109]

Şekle ilişkin hangi görüş kabul edilirse edilsin; kanun, ikale ile ortadan kaldırılacak olan sözleşmenin belli şekil şartlarına tâbi olarak kaldırılabileceğini kabul etmişse, o şekil şartının gerçekleşmesi gerekecektir.[110]

B- PACTUM DE NON PETENDO

Alacaklının alacağını talep etmeyeceğine dair bir taahhüt niteliğinde olan pactum de non petendo, bugünkü davadan feragat ve erteleme sözleşmesinin temelini oluşturan bir anlaşma türüdür. [111]

Pactum de non petendo ya da başka bir deyişle alacağı talep etmeme taahhüdü, *"pactum de non petendo in perpetuum"(Davadan feragat)* ve *"pactum de non petendo in tempus"(Erteleme Anlaşması)* olarak ikiye ayrılmaktadır.[112] Pactum de non petendo in perpetuum, alacak hakkını ortadan kaldırmamakla birlikte, alacağın dava edilmeyeceği yönündeki bir anlaşma iken, pactum de non petendo in tempus alacağın belli bir süre boyunca talep edilmeyeceği yönünde tarafların anlaşmasıdır. [113]

Anlaşılacağı üzere, pactum de non petendo, alacak hakkını sona erdirmemekte, yalnızca dava hakkını ortadan kaldırmakta yahut borçluya alacağın belli süre talep edilmemesini ileri sürme hakkı vermektedir. Dolayısıyla, ibradan farklı olarak alacak hâlâ devam edecektir ve borçlu, açılacak herhangi bir davada bu durumu def'i olarak ileri

---

[107] **SAVAŞ,** İkale, s. 129; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 48.
[108] İkale sözleşmesine dair bu tartışma, tez konumuzun dışında kalacağından bu tartışmaya girilmeyecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **SAVAŞ,** İkale, 130 vd.
[109] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 48.
[110] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 44.
[111] **SAYIN,** Bengi Sermet; Roma Hukukunda Pactum'lar, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale 2008, s. 90.
[112] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 30.
[113] **SAYIN,** Roma Hukukunda Pactum'lar, s. 90.

sürebilecektir. [114] Def'i niteliği taşıdığından hâkim tarafından re'sen dikkate alınmayacaktır.[115]

Pactum de non petendo ile borç bir nevi eksik borca benzer.[116] Zira eksik borçlar da, geçerli bir borç ilişkisinin varlığına rağmen, devletin yetkili organları kanalıyla dava ve talep edilemeyen borçlardır.[117]

İbra ile alacak sona ererken, pactum de non petendo ile alacak sona ermeyip, yalnızca dava hakkı ortadan kalkmaktadır. Bu nedenle, alacağın dava yoluyla sona erdirilmeyip, örneğin takas yoluyla sona erdirilmesi mümkündür.[118] Oysa, ibranın varlığı halinde borç sona ermiş olacağından, takas mümkün olmayacaktır. Ayrıca pactum de non petendonun varlığı halinde borçlu borcunu ifa edebilirken, ibranın varlığı halinde yapılacak ifa bir bağışlama niteliği taşıyacaktır.[119] Zira, ortada herhangi bir borç bulunmamaktadır.

Pactum de non petendo, özellikle alacaklının borcu dava hakkını kaldırmakla beraber, borcun fer'ilerinin ortadan kalkmasını istemediği hâllerde karşımıza çıkar. Gerçekten, alacaklı asıl alacağı talep etmemeyi taahhüt etmekle birlikte, faiz alacağından, rehinden, kefaletten vazgeçmek istemiyor olabilir.[120] Böyle durumlarda pactum de non petendo ile, asıl alacağını talep etmemeyi taahhüt ederek hem asıl alacağının hem de fer'ilerinin varlığını sürdürmelerini sağlayabilir. İbra ise, alacaklıya böyle bir hak vermez. Alacaklının asıl borcu ibrası aksi kararlaştırılmadığı müddetçe, fer'ilerin de sona ermesine neden olur.

Bu durumda, tarafların yalnızca asıl borcun ibrasına karar vermeleri hâli ile, pactum de non petendonun eşdeğer olup olmayacağı konusu gündeme gelebilir. Bu durumda alacaklının alacağının devamında menfaatinin olup olmadığına göre, verilecek cevap da değişecektir.[121] Zira, pactum de non petendo ile alacaklı, asıl alacağını talep etmeme taahhüdünde bulunsa dahi, asıl alacağı varlığını sürdürür. Ayrıca Pactum de non petendo taraflara bir def'i hakkı sağlarken, ibranın itiraz niteliği taşıdığının da unutulmaması gerekir. Dolayısıyla kanaatimizce, her iki kurum birbirine benzer olmakla birlikte, birbirinden farklı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle farklı hukuki kurumlardır.

---

[114] **GÜMÜŞ,** İbra, s.50.
[115] **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 348.
[116] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 34; **ÖNCÜ,** İbra, s. 45.
[117] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Hukuku, s. 23 vd.; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 44; **KILIÇOĞLU,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Yeni Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış), Turhan Kitabevi Yayınları, Genişletilmiş 17. Bası, Ankara 2013, s. 33.
[118] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 51.
[119] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 51.
[120] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku C.I, 2023, s. 572-573; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 52.
[121] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 52.

C- MENFİ BORÇ İKRARI

1- GENEL OLARAK

İbraya benzer kurumlardan bir diğeri olan menfi borç ikrarı, taraflar arasında bir borcun mevcut olmadığının tespitini sağlayan sözleşmedir.[122] Taraflar aralarında bir borcun bulunmadığına ilişkin beyanlarını ortaya koyarlar. Bu sebepledir ki, menfi borç ikrarı bir tespit işlemidir. Bununla alacaklı, varlığı şüpheli yahut çekişmeli olan herhangi bir alacağının bulunmadığını ikrar eder.

İbra sözleşmesinde, varlığı konusunda herhangi bir tereddüdün bulunmadığı bir alacağın sona erdirilmesini ifade ederken; menfi borç ikrarı ile varlığı konusunda şüphe yahut çekişme olan bir alacağın olmadığına ilişkin tespit işlemi yapılır. Herhangi bir sona erdirme işlemi değildir.

Menfi borç ikrarı, varlığı kesin olmakla birlikte, miktarı belirsiz veya tartışmalı olan alacaklar için de yapılabilir. Borcun gerek miktarı gerekse varlığı hususundaki belirsizliği ortadan kaldırmak için yapılan menfi borç ikrarı, bazen ibrayı da içerebilir. Şöyle ki; mevcudiyeti tartışmalı olan borç aslında fiilen mevcutsa ve taraflar menfi borç ikrarı ile borcun olmadığını tespit etmişlerse, artık bir borcun anlaşma ile sona erdirilmesi söz konusu olacağından, burada menfi borç ikrarı borcun ibrasını sağlayacaktır.[123] Bu sebepledir ki, menfi borç ikrarı için "tahmini ibra" ifadesi de kullanılmaktadır.[124]

Varlığı kesin olmayan bir borç hakkında ibra sözleşmesinin yapılması mümkün değildir. Bu konuda Yargıtay kararında, ibra sözleşmesi ile varlığı tartışmasız olan borçların sona erdirilebileceği, varlığı tartışmalı ya da şüpheli olan borçların ibra ile sona erdirilemeyeceği belirtilmiştir.[125] Ancak, menfi borç ikrarı fiilen var olmayan bir alacak hakkında da yapılabilir. Zaten, varlığı tartışmalı olan alacaklar, menfi borç ikrarına konu olabildiğinden, söz konusu alacağın fiilen olmaması da ihtimal dahilindedir ve menfi borç ikrarı da yalnızca bu durumun tespitidir.

---

[122] **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 348; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 52; **ÖNDER,** M. Fahrettin / **KARADEMİR,** Halis; "İbra Kararlarında Oy Hakkından Yoksunluk", Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Ekim 2017, C. 10, Sa. 4, s. 175, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/345633 , E.T.: 27.10.2023.

[123] **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 348; **GAUCH,** P. / **SCHLUEP,** W. R. / **EMMENEGGER,** S.; Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Bd.II, 9 Aufl., Zürich Basel Genf 2008, N. 3134, s. 194'den naklen **GÜMÜŞ,** İbra, s. 53, dn. 224.

[124] **AKDOĞAN,** Sinan; Türk Hukukunda İbra Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kocaeli 2006, s. 30; **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 51.

[125] Yargıtay 9. HD., 02.10.2017 T., 2017/5877 E., 2017/14662 K. sayılı ilam, ERİŞİM: https://karararama.yargitay.gov.tr/ , E.T.: 24.04.2024.

Menfi borç ikrarında da ibraya ilişkin hükümler geçerlidir.[126] İbra sözleşmesi de bir menfi borç ikrarı hükmündedir. Yargıtay da ibranın, hukuki niteliği itibariyle menfi bir borç ikrarı olduğunu ancak, ibranın borçtan kurtarıcı sonucu doğurabilmesinin ibraya konu işlemlerin açıkça ortaya konulması, bilinmesi ve tartışılmasına bağlı olduğunu ifade etmiştir.[127]

Kanaatimizce, menfi borç ikrarı miktarı veya varlığı tartışmalı olan bir borcun olmadığının tespiti anlamına geldiğinden ve fiilen var olan bir borcun, menfi borç ikrarı ile olmadığı yönündeki tespitinin ibra niteliği taşıdığı açık olduğundan, ibraya ilişkin hükümlerin menfi borç ikrarı için de uygulanması yerinde olacaktır.[128]

2- ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLERİNDE İBRA KARARI

a- Özel Olarak Anonim Ortaklıkta İbra Kararı

Türk ticaret hukukunda da ibra kavramı karşımıza çıkmakla birlikte, burada kullanılan ibra kavramı, borçlar hukuku anlamında kullanmış olduğumuz ibra kavramından son derece farklıdır. Bu sebeple çalışmamızın konu sınırları dışında kalmaktadır. Ancak her iki kurum da aynı kelime ile ifade edildiğinden ve birtakım benzerlikler de içerdiğinden, ticaret hukuku anlamında ibra kavramını açıklamakta fayda vardır.

Tüzel kişiler açısından ibra, tüzel kişinin yetkili organının, hesap veren organ üyelerine karşı, işlemlerinin hukuken ve iktisadi olarak uygun olduğunu verecekleri bir karar ile beyan etmeleridir.[129] İbra, borçlar hukukunda tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla oluşan bir sözleşme iken, burada ibra edilenin kabulünün gerekmediği, tüzel kişinin yetkili organının tek taraflı irade beyanıyla oluşan bir işlem söz konusudur.[130]

Tüzel kişilerin iradelerini açıklamaları organları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Genel kurulun birden fazla kişiden oluşması, görevini üyelerinin alacağı kararlarla yerine getirmesi ve alınan kararların tüzel kişinin irade beyanı olduğu gerçeğini değiştirmez. Bu

---

[126] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 55.
[127] Bu konuda bkz. Yargıtay 11. HD. 28.11.2016 T. 2015/11856 E. 2016/9175 K. sayılı ilamı, https://karararama.yargitay.gov.tr/ , E.T.: 24.04.2024.
[128] Aynı yönde bkz. **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 56.
[129] **AKDAĞ GÜNEY,** Necla; Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, Nisan 2008, s. 225; **ÇAMOĞLU,** Ersin; "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davalarına Etkisi", İÜHFM, 1970, C. 36, Sa. 1-4, s. 323.
[130] **AKDAĞ GÜNEY,** Anonim, s. 225.

nedenle kanaatimizce ibra tek taraflı bir hukuki işlem olarak kabul edilmelidir.[131] Bu durumda ibra "müşterek hukuki işlem" şeklinde ortaya çıkan tek taraflı hukuki işlemdir.[132]

İbranın genel kurul üyeleri tarafından alınan bir karar olması nedeniyle, tek taraflı bir hukuki işlem niteliği taşımadığı ve teknik anlamıyla bir karar olduğuna ilişkin bir görüş bulunmaktadır.[133]

Anonim ortaklıkta genel kurulun almış olduğu bu ibra kararını, hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için, Türk Ticaret Kanunu (TTK)[134] m. 422/2 gereğince tescil ve ilan ettirmesi gerekir.

Doktrinde ibranın hukuksal niteliğinin yeni borçlar hukuku anlamında ibra olduğu yönünde bir görüş vardır.[135] Biz bu görüşe katılmıyor, tüzel kişilerde ibranın menfi borç ikrarı niteliği taşıdığını kabul ediyoruz. Zira, genel kurulun, yönetim kurulu üyeleri ve denetçileri ibrası, o dönem içinde yapılmış olan işlemlerin hukuk ve ekonomik açıdan uygunluğu yönünden incelenmekte ve ilgili dönemdeki faaliyetleri nedeniyle sorumlu tutulamayacağı belirtilmektedir. Üstelik alınan karar varlığı şüpheli ya da çekişmeli bir alacağın bulunmadığının ikrarına yöneliktir. Bir nevi tespit işlemi yapılmaktadır. Oysa, TBK anlamında ibrada varlığı konusunda bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu sebepledir ki, tüzel kişiler açısından ibra, menfi borç ikrarı niteliğinde bir hukuki işlemdir.[136] TBK anlamında ibra ile TTK'da düzenlenen ibra arasındaki temel farkı bu husus oluşturur.

Anonim şirketlerde ortaklığın karar organı olan genel kurul TTK m. 408/2-b'ye göre ibra kararı almaya yetkili organdır. Genel kurul ibra ile, yönetim kurulunun ve denetçilerin, ilgili hesap döneminde yapmış oldukları işlemlerin tamamını, hukuki ve ekonomik sonuçları itibariyle onaylayıp onları sorumluluktan kurtarır ve görevlerinin devamı için güven açıklamasında bulunur. [137] Dolayısıyla ibra işlemi ile yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler,

---

[131] Aynı yönde bkz. **YÖRÜK**, Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 58; **AZARKAN,** Necat; "Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası", Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, C. 6, Sa. 1, 2022, s. 31; **CANÖZÜ,** Salih; "Anonim Şirketlerde İbra Kararının Kapsamı ve Şartları", The Journal of International Scientific Researches, C. 5, Sa. 3, 2020, s. 333; Birden fazla kişinin aynı hukukî sonuca yönelen birbirine uygun ve paralel irade açıklamalarının, bu kişilerin tek tarafı oluşturması halinde, tek taraflı işlem teşkil edeceğine dair bkz. **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 94-95; **ANTALYA,** Borçlar Genel C. V/1.1, s. 158.

[132] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 95; **GÜMÜŞ**, İbra, s. 63.

[133] **PULAŞLI,** Hasan; "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVII, Sa. 1-2, 2013, s. 886; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 63.

[134] RG, 14.02.2011 T., Sa. 27846.

[135] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 840.

[136] **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 478; **AZARKAN,** Anonim, s. 31; **CANÖZÜ,** Anonim, s. 334; **AÇIKGÖZ,** Osman; "Vakıf Yönetim Organının İbrası ve Uygulanacak Hükümlerin Tespiti (Release of Foundation's Administrative Organ From Debts and Identification of Applicable Provisions)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 22, Sa. 3, s. 66.

[137] **AKDAĞ GÜNEY,** Anonim, s. 225.

şirket bünyesi içinde temize çıkarılır ve haklarında herhangi bir şüphe varsa sona erer. Bu nedenle anonim ortaklıklarda verilen ibra kararları, menfi borç ikrarı niteliği taşır.[138]

TTK'nın "İbranın Etkisi" başlıklı 558. maddesinin ilk fıkrasına göre ibra kararının genel kurul kararıyla kaldırılması mümkün değildir. Fıkradan da anlaşılacağı üzere, verilmiş olan ibra kararının, yenilik doğuran tek taraflı hukuki işlem olması nedeniyle[139], daha sonra genel kurulun vereceği yeni bir kararla kaldırılması mümkün değildir. Ancak, 445 inci madde hükmü saklı tutulmuştur. Saklı tutulan 445. madde, kanuna, esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararlarının iptali için, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde dava açılabileceğini düzenleyen maddedir. İptal davasını açabilecek kişilerse kanunun 446. maddesinde belirtilmiştir.

TTK m. 424'e göre bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, kararda aksinin belirtilmemesi halinde, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Ancak, bilançoda bazı hususların hiç veya gereği gibi belirtilmemesi veya bilançonun şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içermesi ve bu hususta bilinçli hareket edilmesi halinde bilançonun onaylanması ile ibra etkisi doğmaz.

TTK m. 558/1'de açık ibra düzenlenmişken, TTK m. 424 hükmü ile örtülü ibra[140] düzenlenmiştir. TTK m. 424 c. 2'de belirtildiği üzere, genel kurulun bilgisine sunulmayan ya da bilinçli olarak gerçeği yansıtmayacak şekilde sunulan hususlar varsa örtülü ibra hükümsüzdür.[141]

Genel kurula bilgi sunmanın gerçekleşmiş sayılması için, ortalama bir ortağın anlayabileceği düzeyde olması gerekir. Bu konuda Yargıtay 23. HD. 2016/3941 E., 2019/183 K. sayılı ve 28.01.2019 tarihli ilamında[142]; açıklanmamış, bir belgeye dayandırılmamış ve vasat yetenekli bir ortağın anlayamayacağı konularda yapılmış ibra işleminin yok hükmünde sayılacağı belirtilmiştir.

---

[138] **AKDAĞ GÜNEY,** Anonim, s. 226; **AZARKAN,** Anonim, s. 31.
[139] **BALSEVER,** Sergül; "Kuruluş ve Sermaye Artırımında İbra (TTK m.559)", İÜHFM, C. 76, Sa. 1, 2018, s. 160; **CANÖZÜ,** Anonim; İbranın yenilik doğuran hukuki işlem olmadığı yönünde bkz. **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 58.
[140] **CANÖZÜ,** Anonim, s. 330-331; **BALSEVER,** "Kuruluş ve Sermaye Artırımında İbra (TTK m.559)", s. 158.
[141] Bkz. Y. 11. HD., 08.02.1992 T., 1998/9079 E., 1999/636 K. sayılı ilamı (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 66-67, dn. 258).
[142] **CANÖZÜ,** Anonim, s. 331, dn. 5.

b- Derneklerde Yönetim Kurulunun İbrası

TMK m. 56'da tanımlandığı üzere en az yedi gerçek veya tüzel kişi, kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirerek tüzel kişiliğe sahip kişi topluluğu olan dernekleri meydana getirirler. Dernekler için genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulu zorunlu organlardır. TMK m. 49 gereğince zorunlu organların oluşturulmasıyla dernek fiil ehliyetini kazanır. Yönetim kurulu, derneğin günlük işlerini yöneten, genel kurul kararlarını uygulayan ve derneği dışa karşı temsille yetkili olan organdır.

Derneklerde, derneği yönetme ve temsil etme hususunda görevli organ olan yönetim kurulu, yaptığı iş ve işlemlerle ilgili genel kurula hesap verme yükümlülüğü altındadır. Genel kurul, olağan veya olağanüstü toplantıda yönetim kurulu üyelerinin ibrasına karar vererek yönetim kurulunun faaliyetlerinin hukuka ve dernek tüzüğüne uygun olduğunu kabul eder ve yönetim kurulunu sorumluluktan kurtarır[143]. Yönetim kurulunun ibrası kararı verildiği anda, henüz alacağın varlığı şüpheli ve çekişmeli olduğundan doktrinde tüzel kişilerin ibrasının teknik anlamda bir menfi borç ikrarı olduğu kabul edilir. Kanaatimizce, bu görüşün kabulü gerekmektedir.

Gerek TMK'da gerekse 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile Dernekler Yönetmeliğinde yönetim kurulunun ibrasına ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Bu sebeple dernek tüzüğünde ibraya ilişkin herhangi bir düzenleme bulunuyorsa bu düzenleme uygulanacaktır. Aksi takdirde uygun düştüğü ölçüde TTK'nın ibraya ilişkin hükümlerinin uygulanacağı doktrinde ve yargı kararlarında kabul edilmektedir.[144]

Genel kurulun alacağı yönetim kurulunun ibrası kararının teknik anlamda bir karar olup olmadığı hususunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bir görüş yönetim kurulu ile dernek arasında vekalet sözleşmesinin bulunduğunu[145] ve bu sebeple yönetim kurulunun ibrasının bir sözleşme olduğunu kabul etmektedir.[146]

İbra kararı süre itibariyle hesap döneminin tümü için yapılır. Ancak genel kurul bu süreyi uzatabilir veya kısaltabilir. Olağan genel kurul toplantıları TMK m. 74 gereğince en geç üç yılda bir yapılmaktadır. Oysa, Dernekler yönetmeliğine göre derneklerde hesap dönemi bir takvim yılıdır. Dolayısıyla, genel kurul ibra kararını verirken hangi süre

---

[143] **COŞKUN,** Ömer; Derneklerde Organ ve Organlar Arasındaki İlişkiler, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2022, Ankara, s. 172.
[144] **COŞKUN,** Dernek, s. 171.
[145] **AYAN,** Mehmet / **AYAN,** Nurşen; Kişiler Hukuku, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2016, Ankara, s. 240.
[146] Bkz. **ÇETİN,** Orhan; Dernek Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 190.

aralığındaki faaliyetler için ibranın yapıldığını belirleyecektir. Buna göre, genel kurul ya üç hesap dönemi için de ibra kararı alacak ya da olağan toplantının yapılmadığı senelerde her hesap dönemi sonunda yapacağı olağanüstü toplantılarda ibra kararı alacaktır[147].

Genel kurul ibra kararını yönetim kurulunun kendisine sunduğu defter, kayıtlar ve hesaplar gibi bilgi ve belgelere dayanarak alır. Genel kurulun bilmediği ve öğrenme fırsatının da olmadığı konulara ilişkin ibra kararı alınamaz[148]. Ayrıca kasten veya hata ile genel kurula yanlış bilgi verilmesi veya bazı bilgilerin saklanması halinde ibra geçersiz olacaktır[149].

Genel kurulun ibra kararı alması, hakkında karar alınan kişilere karşı, karara konu süre içerisinde gerçekleştirilen faaliyet ve işlemlerinden dolayı sorumluluk davasının açılmayacağının kabulüdür.[150]

Genel kurul ibra kararını yönetim kurulu üyeleri için tek tek alabileceği gibi, hepsini veya bir kısmını da ibra edebilir. İbra kararının kimler için kabul edildiği belirtilmemişse, yönetim kurulunun tamamının ibra edildiğinin kabulü gerekir. İbranın yönetim kurulu üyelerinin bir kısmı için yapılması halinde, ibra edilmeyen üyelerin sorumluluğu devam eder. Bu durumda dürüstlük kuralına aykırı olarak haklarında ibra kararı alınmayan üyeler, dava yoluyla ibra edilmeyi talep edebilirler. [151] Bu durumda, derneğe karşı olan yükümlülüklerini özenli bir şekilde yerine getirdiğini, kendisine isnat edilebilecek bir kusurunun olmadığını ispat etmesinin gerektiği bir tür menfi tespit davası açabilecektir.[152] Bu dava derneğe karşı açılır.

c- Vakıflarda Yöneticilerin İbrası

Gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluklarına vakıf denir. TMK m.109'a göre vakıfların zorunlu organı yönetim organıdır. Bu organ tek kişiden oluşabileceği gibi birden fazla kişiden de oluşabilir. Yönetim organı vakfın tek zorunlu organı olduğundan vakfın hem karar hem yürütme organıdır. Vakfı iç ilişkide yönetirken dışarıda temsil eder.

Yönetim organının faaliyetlerini vakıf senedindeki hükümleri yerine getirip getirmediği, vakfın mallarını amaca uygun bir şekilde yönetip yönetmediği ve amaca

---

[147] **ÇETİN,** Dernek, s. 196.
[148] **ÇETİN,** Dernek, s. 197; **COŞKUN,** Dernek, s. 173.
[149] **ÇETİN,** Dernek, s. 197.
[150] **ÇETİN,** Dernek, s. 198; **COŞKUN,** Dernek, s. 174-175.
[151] **ÇETİN,** Dernek, s. 199; **COŞKUN,** Dernek, s. 176.
[152] **ÇETİN,** Dernek, s. 201; **COŞKUN,** Dernek, s. 173.

uygun olarak gelirleri harcayıp harcamadığı TMK m. 111 hükmü gereğince denetime tabidir.[153] Ancak bu denetim, idari mercilerce yapılacak idari denetim olup kanunda yönetim organının ibrasına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

TMK ve Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkında Tüzükte [154] ibraya ilişkin bir hüküm bulunmadığından TTK'daki ibraya ilişkin hükümlerin vakıflar için uygulanıp uygulanamayacağının incelenmesi gerekmektedir.

Vakıflar Kanunu[155] m. 26 gereğince vakıfların ticari işletme ve şirket kurmak için Genel Müdürlükten izin almalarına gerek yoktur. Yalnızca Genel Müdürlüğe bilgi vermeleri gerekmektedir. Ancak vakıfların ticari işletme işletmelerinden bahsedilebilmesi için birtakım kriterlerin bulunması gerekir. Yapılan faaliyetlerin devamlı olması, ticari bir organizasyon olarak bir hesap dönemi içerisinde birden fazla ticari işlemin yapılması ve işletmede üretilen mal ya da hizmetlerin bir bedel karşılığında satılması gerekir.[156] Bu şartları sağlayan vakıflar TTK m. 16/1 gereğince tacir sıfatına sahip olacaklardır. Bunun sonucu olarak, tacir olmanın sonuçlarına katlanacaklardır.[157] Kamuya yararlı vakıflar, ticari işletme işletseler dahi tacir sıfatına sahip olamazlar. İşletilen ticari işletme tacir sıfatına sahiptir ki, bu da tüzel kişiliği olmayan tacirlerin ortaya çıkması anlamına gelir.[158]

Ticari işletme işleten vakıflarda, ticari işletme yöneticilerinin vakıf yönetim kurulu tarafından ibrasında TTK'nın ibraya ilişkin hükümlerinin uygulanması gerektiği yönünde bir görüş bulunmaktadır.[159] Zira, Türk Ticaret Kanunu'nun uygulama alanı başlıklı 1. maddesine göre Türk Ticaret Kanunu, Türk Medeni Kanunun ayrılmaz parçasıdır.

Uygulamada ticari işletme işletmeksizin, vakıf senedinde belirtilen amaçları gerçekleştirmek için faaliyette bulunan vakıflar çoğunluktadır. Yönetim organının, yönetim yetkisini bir veya birkaç vakıf üyesine ve hatta üçüncü bir kişiye bırakması mümkündür.[160] Kanaatimizce, yönetim organının birden fazla kişiden oluşması halinde, yönetim yetkisi

---

[153] **AÇIKGÖZ,** Vakıf, s. 55.
[154] RG. 21.8.1970 T., Sa. 13586.
[155] RG. 27.02.2008 T., Sa: 26800.
[156] **AÇIKGÖZ,** Vakıf**,** s. 78.
[157] **KAYAR,** İsmail; Ticari İşletme Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara 2022, s. 145; **KARAL,** Zeliha Semra; "Vakıflar ve Ticari İşletme İşleten Vakıflar", http://karal.av.tr/makaleler.asp?MakaleID=14 .
[158] **KORKUT,** Ömer/ **CENGİL,** M. Fatih/ **DURDU,** Mehmet/ **GÜRBÜZ GÖKBERK**, İdil Nur/ **DOĞANAY,** M. Zahid; Şematik Ticari İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 45-46.
[159] **AÇIKGÖZ,** Vakıf, s. 78.
[160] **SARI,** Cengiz; Vakıf Hukuku (Kuruluşu, İşleyişi ve Sona Ermesi), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 126.

kendilerine bırakılmış kişilerin ibrasında TTK'nın anonim şirket yönetim kurulunun ibrasına ilişkin hükümleri kıyasen uygulanmalıdır.[161] Ancak, ibra edilecek kişilerin kendi lehlerine oylamaya katılması mümkün değildir.[162]

Vakfın kurucusu ve yöneticisinin tek bir kişiden ya da aynı kişilerden oluşması halinde ise, kişinin kendisini ibrası söz konusu olamayacağından, TMK m. 111, Vakıflar Kanunu m. 33/f. son ile 27.09.2008 tarih 27010 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan Vakıflar Yönetmeliği'nde öngörülen denetim mekanizması işleyecektir. Bu denetim mekanizması, aynı şekilde ticari işletme işleten vakıflar bakımından da uygulanacaktır.

Vakıf yöneticilerinin ibrasına ilişkin bir başka görüş ise, yöneticilerin vakıf tüzel kişiliği ile vekalet ilişkisi içerisinde olduğunu, temsil yetkisini kullanan yönetim organının kendisiyle işlem yapma yasağı söz konusu olduğundan, ibra sözleşmesini yeni yönetim organı ile -kendi özen sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla- yönetim organını oluşturan önceki kişilerle yapabileceğini, bu sebeple TTK'da anonim ortaklık yönetim kurulunun sorumluluğu için öngörülmüş ibra mekanizmasının vakıflarda uygulanmasının mümkün olmadığını savunmaktadır.[163]

D- FERAGAT

Hukukumuzda istisnai olarak, tek taraflı kazandırmaların varlığı halinde, lehine kazandırma yapılanın tek taraflı irade beyanı ile, söz konusu alacak hakkını sona erdirmesi mümkündür. Bu durum üçüncü kişi yararına sözleşmelerde (TBK m. 129) ve vasiyet alacaklısının vasiyet alacağından vazgeçmesinde (TMK m. 616) görülür.[164] Bu gibi istisnai durumlar haricinde, bir alacak hakkının sona erdirilmesi ibra yoluyla gerçekleşir. İbrayı feragatten ayıran özellik, ibra bir sözleşmeyken, feragatin tek taraflı bir hukuki işlem olmasıdır.[165]

Kelime anlamı "hakkından kendi isteğiyle vazgeçme"[166] olan feragat, hukukta kişinin tek taraflı beyanıyla, doğmuş veya doğacak olan bir hakkından vazgeçmesi halidir.

---

[161] Aynı yönde bkz. **AÇIKGÖZ,** Vakıf, s. 78.
[162] **AÇIKGÖZ,** Vakıf, s. 78.
[163] Ayrıntılı bilgi için bkz. **DEMİRSATAN,** Barış; Vakıf Yönetim Organının Vakfa Karşı Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Esaslar, Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukukta Güncel Tartışmalar Sempozyumu II, İstanbul, 28 Mayıs 2020, s. 15-16, ERİŞİM: https://avesis.istanbul.edu.tr/yayin/4b67678d-8ca4-4423-92e4-87934f3043e9/emvakif-em-emyonetim-em-organinin-vakfa-karsi-hukuki-sorumluluguna-iliskin-esaslar .
[164] **AKSU,** İbra, s. 105-106; Ayrıntılı bilgi için bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 68 vd.
[165] **ÖNCÜ,** İbra, s. 46.
[166] https://sozluk.gov.tr/

Feragatin konusunu, alacak hakkına ilişkin durumlar dışında, aynî haklar ve yenilik doğuran haklar oluşturur. [167]

Feragat maddi hukukta da usul hukukunda da karşımıza çıkar. Maddi hukukta, bir hakkın hukuki işlemle tamamen veya kısmen sona erdirilmesi feragattir. Usul hukukunda ise feragat, davadan feragat şeklinde karşımıza çıkar. Davadan feragat HMK m.307'de düzenlenmiştir. Buna göre, davacının, talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesi feragattir. Davacının davadan feragat ettiğine dair mahkemeye yapacağı tek taraflı irade açıklamasıyla, karşı tarafın izni veya icazeti ya da mahkemenin onayı gerekmeksizin dava sona erer. [168] Hüküm kesinleşene kadar davanın her aşamasında mümkündür.

Davadan feragatin, dava konusu haktan da feragat anlamına gelip gelmediği konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre davadan feragat, davaya konu haktan da feragat anlamına geldiğinden, yeniden bir davaya konu edilemez.[169] Bir diğer görüş ise, davadan feragat ile yalnızca davanın sona erdiği, esas hakkın sona ermediği yönündedir.[170]

Yukarıda da bahsedildiği üzere, borçlar hukukundan kaynaklanan alacakların, tek taraflı feragatle sona ermesi kural olarak mümkün değildir. Bu sebepledir ki, gerçekte feragat olarak nitelendirilebilecek durumlar genelde sözleşmedir. [171] Bu yüzden, feragate ilişkin irade beyanlarının yorumlanması, bu beyanların ibra ya da menfi borç ikrarı niteliği taşıyıp taşımadığının tespit edilmesi gerekir.

E- MAKBUZ

Borcunu ödeyen borçluya, alacaklı tarafından verilen ve borcun ödendiğini gösteren belgeye makbuz denir. Makbuz TBK m. 103-104'te düzenlenmiştir. TBK m. 103/2'ye göre, borcun tamamı ödenmemişse veya borç senedi alacaklıya başka haklar da vermekte ise borçlu, ancak makbuz verilmesini ve ödemenin borç senedine işlenmesini isteyebilir. Anlaşıldığı üzere makbuz, borcun ödendiğini gösteren yazılı bir ispat aracı, bir delil niteliğindedir. Makbuzun yazılı olması ve ifanın yapıldığı alacaklı veya temsilcisi

---

[167] **AKDOĞAN,** İbra, s. 29.
[168] **PEKCANITEZ,** Hakan/ **ÖZEKES,** Muhammet/ **AKKAN,** Mine/ **TAŞ KORKMAZ,** Hülya; Medeni Usul Hukuku, C. III, On İki Levha Yayıncılık, 15. Bası, İstanbul, Mart 2017, s. 2011.
[169] **PEKCANITEZ/ ÖZEKES/ AKKAN/ TAŞ KORKMAZ;** Medeni Usul, s. 2012; Ayrıca aynı yönde bkz. Y. 3. HD., 10.10.2013 T., 2013/14839 E., 2013/14412 K. sayılı ilam **(PEKCANITEZ/ ÖZEKES/ AKKAN/ TAŞ KORKMAZ;** Medeni Usul, s. 2012).
[170] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 75; **AKSU,** İbra, s. 108.
[171] **AKSU,** İbra, s. 107.

tarafından imzalanması gerekir.[172] Kural olarak, kısmi ifa ile dönemli borçların ifası durumunda talep edilir.[173]

Makbuz, ifanın gerçekleştiğine dair bir karine teşkil etmekle birlikte, aksi her zaman ispatlanabilir.[174] Dönemli borçlarda, son borcun ifa edildiğine ilişkin verilmiş olan makbuz, alacaklı tarafından herhangi bir çekince konmamışsa, daha önceki borçların da ödendiğine dair karine teşkil eder.[175] Ayrıca, anaparanın tamamının ödendiğine dair verilen makbuz, faiz borçlarının da ifa edildiğine dair karine teşkil eder.

Kanundaki düzenlemeye göre makbuz tek taraflı hukuki işlem yahut sözleşme niteliği taşımamaktadır. Öğretideki hâkim görüş makbuzun bilgi (tasavvur) açıklaması olduğu yönündedir.[176] Makbuz herhangi bir hukuki sonuç meydana getirmemekte veya bir hakkın varlığına etki etmeyen yalnızca borcun ifa edildiğini gösteren belge niteliğindedir. Bu yönüyle bakıldığında makbuzun, ibradan çok farklı olduğu anlaşılmaktadır.

İlk olarak, ibra bir sözleşme iken, makbuz bir tasavvur açıklamasıdır, hukuk âleminde herhangi bir sonuç doğurmaz. Kaldı ki, herhangi bir irade beyanı da içermez. Makbuz, ifanın yapıldığına dair bir karine teşkil eder ve alacaklı her zaman makbuz sahte olduğunu veya üzerindeki imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürebilir.

İkinci olarak ise, ibra ile alacaklı henüz ifa edilmemiş bir borçtan borçluyu kurtarır ve borç ifa edilmeksizin sona ererken, makbuz ile borç ifa edildikten sonra, bu durum bir belge ile gösterilir. Bir nevi, borcun ifa edildiğine ilişkin tespit aracıdır. İbranın ivazlı olması halinde ise, ivazın ifade edilmesi için makbuz düzenlenmesi durumu söz konusu olabilecektir.[177]

Burada, herhangi bir ifa söz konusu olmaksızın verilen makbuzun durumundan bahsetmek gerekir. Gerçekten, herhangi bir ifa olmadan, çeşitli sebeplerle makbuz düzenlenmesi mümkündür. Böyle bir durumda makbuzun borcun ifa edildiğine dair bir belge niteliği taşımadığı açıktır. Genellikle sebep borçluyu ibra etme düşüncesidir. Doktrinde, bu durumda makbuzun ibra niteliği taşıyabileceği yönünde bir görüş

---

[172] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1138.
[173] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1138.
[174] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 820.
[175] Ayrıntılı bilgi için bkz. **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 821.
[176] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 37; **GÜMÜŞ,** Mustafa Alper; "Makbuz Verilmesi ve Borç Senedi İadesine Bağlanan Yasal Karineler (BK m.88)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 17, Sa. 1-2, 01.02.2011, s. 1; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 77; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1137.
[177] **AKSU,** İbra, s. 101.

bulunmaktadır.[178] Bu durumda makbuz ibraya ilişkin bir öneri mahiyetinde olacağından, irade sakatlıklarının ileri sürülebilmesi de mümkün olacaktır.[179]

Üçüncü kişilere karşı edimin ifa edildiği algısını vermek için de, herhangi bir ifa olmaksızın makbuz düzenlenmesi mümkündür. Bu durumda doktrinde kimi yazarlara göre muvazaa söz konusudur.[180] Ancak yukarıda da bahsedildiği üzere, makbuz bir sözleşme veya tek taraflı bir hukukî işlem olmayıp yalnızca bir tasavvur açıklamasından ibarettir. Herhangi bir hukuki sonuç yaratmaz. Muvazaa ise genellikle sözleşmelerde, bazı durumlarda ise tek taraflı hukuki işlemlerde karşımıza çıkar. Tespit edilmesi durumunda ise görünürdeki işlem geçersiz olur. Elbette ki, makbuza konu ifanın gerçekleşmediği tespit edilebilir. Ancak bu makbuzu geçersiz kılmaz, yalnızca makbuzun yanlış olduğunu gösterir. Dolayısıyla, makbuzlar için muvazaa hükümleri uygulanamaz.[181]

İfada bulunmadığı ispatlanan borçlunun, makbuzun alacaklının ibra önerisi olduğunu ileri sürmesi halinde, bu iddiasını ispatlaması gerekir.

Makbuzlar, bir tasavvur açıklaması niteliği taşımakla birlikte, bazı makbuzlar bir irade beyanını içerebilir. Bu durum bakiye makbuzlarında karşımıza çıkar. Bakiye makbuzları, kısmi ifa halinde kalan borç miktarını gösteren makbuzlardır.[182] Bakiye makbuzları bazen, yalnızca borcun ifa edildiğinin değil, ayrıca taraflar arasında başka bir talep edilebilir alacağın kalmadığına yönelik irade beyanını da içerir.[183] Bakiye makbuzunda yer alan bu irade beyanının niteliği doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş bu irade beyanının menfi borç ikrarı olduğunu savunurken[184]; hâkim görüş, bu irade beyanının ibra önerisi olduğu yönündedir. Kanaatimizce de, söz konusu irade beyanının ibraya ya da menfi borç ikrarına ilişkin irade beyanı olduğunun kabulü gerekir.[185] Zira, taraflar aralarındaki başka borçları, mevcutsa sona erdirme, mevcut olup olmadığı belli değilse de menfi borç ikrarında bulunma yoluyla borcu kapatmayı amaçlarlar. Dolayısıyla mevcut durum şartlarına göre, ibra mı yoksa menfi borç iradesi mi olduğu belirlenecektir.

---

[178] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 820; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C.I, 2023, s. 348, dn. 274; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 78; **FURRER / MULLER-CHEN / ÇETİNER,** Borçlar Genel, s. 679; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1439; **ÖNCÜ,** İbra, s. 34 vd.
[179] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 820; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 78.
[180] **AKSU,** İbra, s. 101.
[181] Aynı yönde bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s.78-79; **YURDUSEVEN,** Borçlar Hukukunda İbra, s. 32-33.
[182] **YURDUSEVEN,** Borçlar Hukukunda İbra, s. 33.
[183] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 85; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1138.
[184] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1138; **KARLI,** Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması, s.6.
[185] Bkz. Aynı yönde **GÜMÜŞ,** İbra, s. 85.

Sigorta şirketlerinin, sigortalıya sigorta tazminatı ödemesi yapacaklarken imzalattıkları ibranameleri Yargıtay adi makbuz olarak nitelendirmektedir.[186] Ancak, söz konusu belgelerde kararlaştırılan bedel ödenirken, sigorta ettirenin sigorta şirketine ileri sürebileceği doğmuş ya da doğabilecek tüm haklardan vazgeçmesi, adi makbuz değil, ibra ya da menfi borç ikrarı içeren bakiye makbuzu niteliği taşır. Sigorta şirketinin yararına olacak şekilde, asıl zarar ile ibranamede yer alan miktar arasında önemli bir fark bulunmaktaysa, yani gabin söz konusuysa, söz konusu belgenin ibraname değil, makbuz niteliği taşıdığının kabulü gerekir.[187]

Avukatların, müvekkillerine imzalattıkları ibranameler için Yargıtay, güven verici açıklıkta ve anlaşılabilir olmaları halinde geçerli olacaklarını kabul eder. [188] Ayrıca, dava veya icra takibi sonucu tahsil edilen tutarların ödenmesi ile müvekkillerden alınan ibranameleri de, makbuz niteliğinde kabul etmektedir.[189] Dolayısıyla söz konusu belgeye rağmen, müvekkil avukatından eksik tutarı talep edebilecektir.

Kat karşılığı inşaat sözleşmelerinde, iş sahibi ile ibraname imzalayan arsa sahibi, kendisine düşen bağımsız bölüm ya da bölümleri teslim almış demektir. Dolayısıyla bu ibraname, ifaya dair bir makbuz niteliğindedir. Bununla birlikte, hiçbir hak ve alacağının kalmadığına ilişkin yapmış olduğu beyanla da bakiye makbuzu niteliği taşır. Bu belgenin varlığı Yargıtay'a göre gizli ayıptan doğan tazminat sorumluluğu içermez. [190] Ayrıca Yargıtay, ibranamede açıkça saklı tutulmamışsa, iş sahibinin eksik işler için tazminat talep edemeyeceği görüşündedir.[191]

F- İŞÇİ İBRANAMELERİ

1- HİZMET (İŞ) SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİNE BAĞLI OLARAK VERİLEN İBRANAME

İş hukukunda ibraname, iş sözleşmesinin sona ermesi halinde işçinin, işverenden olan ücret ve ücret dışındaki kıdem tazminatı, ihbar tazminatı gibi alacaklarını tamamen aldığını ve başkaca herhangi bir alacağının da kalmadığını göstermek üzere imzalayıp

---

[186] Y. 11. HD., 07.10.2013 T., 2013/629 E., 2013/17665 K. sayılı ilam (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 87, dn. 333).
[187] Bkz. aynı yönde Y. 9 HD., 24.04.1995 T., 1995/2055 E., 1995/1779 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 24.04.2024.
[188] Bkz. Y. 13. HD., 19.11.2008 T., 2008/4706 E., 2008/13838 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 24.04.2024.
[189] Bkz. Y. 13. HD., 04.02.2010 T., 2010/8344 E., 2010/1273 K. sayılı ilam, **ÖZCAN/OCAK,** İbraname, s. 130-131.
[190] Bkz. Y. 11. HD., 11.05.2000 T., 2000/2845 E., 2000/4073 K., www.lexpera.com.tr, E.T.: 24.04.2024.
[191] Bkz. Y. 15. HD., 25.07.2011 T, 2011/2416 E., 2011/4863 K., www.lexpera.com.tr, E.T.: 24.04.2024.

işverene verdiği belgedir. İş hukukunda ibra sözleşmesi için ibraname, ibra belgesi, ibra kağıdı, ibra yazısı, ibra senedi gibi kavramlar kullanılmaktadır.[192] Uygulamada işveren tarafından imzalanmayan, işçinin işverene kendisinden başkaca bir alacağının kalmadığına dair imzalayıp vermiş olduğu bir belge olduğundan ibra sözleşmesi yerine ibraname kavramı ağırlıkta olarak kullanılmaktadır. Ancak, ne şekilde isimlendirilmiş olursa olsun, bu kavramlardan TBK m. 420'de düzenlenen ibranın anlaşılması gerekir. Genelde işçinin düzenleyip işverene vermekte olması ve işverenin imzasını içermemesi, ibranın sözleşme olduğu ve her iki tarafın birbirine uygun irade beyanlarının varlığının gerektiği gerçeğini değiştirmez.[193]

İş hukukunda hâkim olan ilkelerden olan işçinin korunması ilkesi[194] gereği, işveren karşısında zayıf konumda olan işçinin korunması amacıyla işçilik alacaklarına ilişkin ibraname, TBK m. 132 anlamında ibra sözleşmesinin aksine, son derece sıkı kurallara tâbi tutulmuştur.[195]

818 Sayılı Borçlar Kanunu döneminde ibraya ilişkin herhangi bir düzenleme olmadığından, işçi ibranamelerinde Yargıtay uygulaması ön plana çıkmıştır. Bu dönemde Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2008/35445 E. 2010/26047 K. sayılı 27.09.2010 tarihli kararında işçinin işvereni nedensiz yere ibra etmesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğu, bu sebeple iş hukukunda ibra sözleşmelerinin dar yorumlanması gerektiği belirtilmiştir. Aynı kararda Yargıtay, iş hukukunda işçiyi koruma ilkesinin bulunması sebebiyle ibranın İş Kanunlarında normatif hüküm olarak ele alınması gerektiğinden bahsetmiştir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu döneminde ise, kanunun 420. maddesinde işçinin işverenden olan alacakları için yapılacak ibraname düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre, hizmet sözleşmelerine konulan ceza koşulları sadece işçi aleyhine ise geçersizdir. İşçinin işverende olan alacaklarına ilişkin yapılan ibra sözleşmesinin yazılı olması, ibra sözleşmesinin tarihi itibarıyla iş sözleşmesinin sona ermesinden başlayarak en az bir aylık sürenin geçmiş bulunması, ibra konusu alacağın türü ile miktarının açıkça belirtilmesi ve ödemenin hak tutarına nazaran noksansız olarak banka aracılığıyla yapılması

---

[192] **ÖNCÜ,** İbra, s. 23.
[193] **ÖNCÜ,** İbra, s. 23.
[194] **ÇELİK,** Nuri / **CANİKLİOĞLU,** Nurşen / **CANBOLAT,** Talat; İş Hukuku Dersleri, Beta Yayıncılık, Yenilenmiş 29. Bası, Eylül 2016, İstanbul, s. 21 vd.; **SÜZEK,** Sarper; İş Hukuku, Beta Yayıncılık, Yenilenmiş 19. Baskı, İstanbul 2020, s. 16 vd.
[195] Bkz. Yargıtay 7. HD., 10.09.2014 T.ve 2014/9763 E. 2014/16629 K. sayılı ilam (**YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 70, dn. 337).

gerekmektedir. İbra sözleşmeleri veya ibraname bu unsurları taşımaz ise kesin olarak hükümsüzdür.

Görüldüğü üzere, iş sözleşmesinden doğan alacaklar için yapılacak olan ibraname, TBK m. 132'de düzenlenen ibra sözleşmesine göre, çok daha sıkı geçerlilik şartlarına tâbidir.

İşçinin işverenden olan işçilik alacakları ile iş kazası ve meslek hastalıklarından doğan tazminat alacakları için yapılacak ibranameye TBK m. 420 hükmü uygulanırken; işçinin işçilik alacağı dışında başka alacakları için ve işverenin işçiden olan alacakları için yapılacak ibra sözleşmesine TBK m. 132 hükmü uygulanır.

Kanun ibranameleri yazılı şekil şartına tâbi tutmuş olduğundan, yapılacak ibranamenin en azından adi yazılı şekilde yapılmış olması gerekir. Noter huzurunda düzenlenmiş ibranameler, belgenin önceden işçiye baskı yapılmak suretiyle alındığına dair iddiaların bertaraf edilmesi açısından faydalı olacaktır.[196]

Kanunun aramış olduğu ikinci şart; ibra tarihi itibarıyla iş sözleşmesinin sona ermesinden başlayarak en az bir aylık sürenin geçmiş bulunmasıdır. Bundan anlaşılması gereken, ibra sözleşmesinin, iş sözleşmesinin sona ermesinden itibaren en az bir ay geçmeden yapılamayacağı, aksi takdirde geçersiz olacağıdır.[197] Bu şart ile, hizmet sözleşmesi devam ederken yapılan ibra sözleşmeleri batıl sayılmıştır.[198] Ancak bu koşul, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girdiği tarih olan 01.07.2012 tarihinden sonra imzalanmış olan ibra sözleşmeleri için geçerlidir.[199] Bu tarihten önce yapılmış ibra sözleşmeleri için, eski Borçlar Kanununun yürürlükte olduğu dönemdeki Yargıtay uygulamaları geçerli olur. Yargıtay'ın bir aylık sürenin işçinin yararına olan bir düzenleme olduğu yönünde kararı bulunmaktadır.[200] Öğretide ise bu karar, bir aylık sürenin dolumuna kadar işverenin ödeme yapmaktan kaçınabileceği, ödeme taleplerine karşı yasal ertelemeye dayalı muacceliyet itirazında bulunabileceği yönünde eleştirilmektedir.[201]

---

[196] **ÖZDEMİR,** Erdem; "İş Hukukunda İbraname Uygulamaları", Sicil İş Hukuku Dergisi, Sa. 5, Mart 2007, s. 39, ERİŞİM: https://sicil.mess.org.tr/Media/Uploads/sicil05-31-46.pdf

[197] Y. 13. HD. 04.04.2016 T., 2015/39675 E., 2016/9346 K. sayılı ilam, https://kararara ma.yargitay.gov.tr/

[198] **MELEKOĞLU KESER,** Burcu; İkale ve İbra Sözleşmeleri, s. 123; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 235.

[199] Y. 22. HD., 17.01.2018 T., 2017/46159 E., 2018/337 K. sayılı ilam, https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 24.04.2024.

[200] Y. 22. HD., 20.12.2017 T., 2015/23028 E., 2017/30265 K. sayılı ilamı, https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 24.04.2024.

[201] Bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 236; Kanunun hükmünün isabetli olduğu yönünde bkz. **SÜZEK,** İş Hukuku, s. 794.

Kanunun aramış olduğu üçüncü şart; ibra konusu alacağın türünün ve miktarının açıkça belirtilmesidir. Dolayısıyla hangi alacakların alındığının kalem kalem belirtilmesi yeterli değildir. Bunların miktarlarının da açıkça belirtilmesi gerekir. Yargıtay alacağın miktarını ve türünü belirtmeyen ibranameleri makbuz hükmünde kabul etmiştir.[202]

Kanunun belirttiği diğer şart ise, ödemenin hak tutarına nazaran noksansız ve banka aracılığıyla yapılması gerektiğidir. Kanun ibranamede geçen alacak kalemlerinin, ibranamede belirtilen miktarın tamamı olacak şekilde yani eksiksiz olarak, borçluya ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Üstelik yapılan bu ödemeler, banka aracılığıyla yapılmak zorundadır ki, bu da ispat açısından ciddi kolaylık sağlayacaktır.

Bahsi geçen şartları taşımayan ibra sözleşmeleri ya da ibranameler, TBK m. 420/2, c. 2 uyarınca kesin hükümsüzdür. Söz konusu kanun hükmü menfi borç ikrarı sözleşmesi ve TBK m. 132 uyarınca ibra sözleşmesi yapma hakkını ortadan kaldırır.[203] Zira hizmet sözleşmesinden doğan alacaklar için yapılacak ibranamenin sınırını bu hüküm çizmiştir. Dolayısıyla, kanunun aramış olduğu şartları taşımayan ibraname başlıklı belge, TBK m. 132 anlamında ibra sözleşmesi veya menfi borç ikrarı niteliğinde hukuki işlem taşıyorsa, bu işlemler batıl sayılacaktır. Ancak ödemenin banka aracılığıyla yapılmamış olması halinde, banka dışında yapılmış olan ödemeler de geçerli olacaktır.[204] Zira bu durumda ibraname makbuz hükmü taşır ve makbuzlar hukuki işlem niteliği taşımadığından kesin hükümsüzlük yaptırımına tâbi tutulmazlar. Ancak bu ödemeleri yapmış olduğunu işverenin ispat etmesi gerekir.[205]

TBK m. 420/3'te hakkın gerçek tutarda ödendiğini göstermeyen ibra sözleşmeleri veya ibra beyanını muhtevi diğer ödeme belgelerinin, içerdikleri miktarla sınırlı olarak makbuz hükmünde oldukları düzenlenmiştir. Bu durumda da, ödemelerin banka aracılığıyla yapılmış olması gerekmektedir

Ayrıca belirtmek gerekir ki, TBK m. 420 hükmünün işçinin manevi tazminat alacağı için uygulandığında, Yargıtay uygulamalarında kabul gören manevi tazminatın bölünemez olduğu kuralı uygulanmayacaktır.[206] Dolayısıyla manevi tazminatın bir kısmının ödendiğini gösteren ibraname makbuz hükmünde sayılacak, kalan kısmı işçi yine talep edebilecektir

---

[202] Y. 22. HD., 05.06.2017 T., 2017/34438 E., 2017/13335 K., https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, E.T.: 24.04.2024; Y. 22. HD., 27.04.2017 T., 2017/7751 E., 2017/10304 K. (**MELEKOĞLU KESER,** Burcu; İkale ve İbra Sözleşmeleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2018, s. 148).
[203] Aynı yönde **GÜMÜŞ,** İbra, s. 338; **ÇİL,** İbraname, s. 15.
[204] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 239; **ÖNCÜ,** İbra, s. 134.
[205] **ÖNCÜ,** İbra, s. 134.
[206] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 238.

Görüldüğü gibi, TBK m. 132 anlamında ibra sözleşmesi ile işçi ibranameleri arasında çok ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Her şeyden önce ibra sözleşmesi ile, sözleşmeye konu borç ifa olmaksızın sona ererken; işçi ibranamelerinde ifa söz konusudur.[207] İfa ile sona eren borcun, ibra ile yeniden sona erdirilmesi mümkün değildir. Bu düzenleme ile işverenin işçiye olan borcunun TBK m. 132 anlamında ibrası teknik olarak imkânsız hale gelmiştir.[208] Dolayısıyla ibraname artık, borcun sona ermesini sağlayan değil, sona erdiğini ispatlayan bir belge haline gelmiştir.[209] Kanun koyucu işçiyi koruma gayesiyle ibrayı sıkı koşullara tabi tutmuş ancak bu durum ibranın ifa ile karıştırılmasına neden olmuştur.[210] Bu sebeple doktrinde eleştirilmektedir. Üstelik TBK m. 420'de tüm alacak kalemlerinin miktarlarıyla birlikte tek tek belirtilmesi zorunluluğu da göz önünde bulundurulduğunda, ibranamenin teknik anlamda bir menfi borç ikrarı özelliği de taşımadığı anlaşılmaktadır.[211]

Ayrıca İş Kanunu mantığının Borçlar Kanunu mantığından farklı olması, işçinin korunması ilkesinde olduğu gibi, işçi işveren alacaklarında yapılacak ibraya ilişkin kuralların İş Kanununda düzenlenmesini gerektirmektedir.[212]

2- İŞ KAZASI VEYA MESLEK HASTALIĞI NEDENİYLE DOĞAN TAZMİNAT ALACAĞINA DAİR İBRANAME

İş kazaları, işçinin özel yaşamı içinde değil de, işverenin otoritesi altında ve onun işini gördüğü sırada, mesleki faaliyet alanı içerisinde meydana gelen kazalardır.[213] Meslek hastalığı, 5510 Sayılı Kanunun 14. maddesinin ilk fıkrasında belirtildiği üzere,

---

[207] Benzer şekilde **ÇİL,** İbraname, s. 40-41; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 337; **DULAY YANGIN,** Dilek; "Bireysel İş Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Anlaşma Belgelerinin Türk Borçlar Kanunu m. 420/II Hükümleri Çerçevesinde Denetimi", Terazi Hukuk Dergisi, C. 18, Sa. 200, Nisan 2023, s. 104.

[208] Aynı yönde **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 477; **ÖNCÜ,** İbra, s. 132.

[209] **SÜZEK,** İş Hukuku, s. 795; **KARAKOÇ,** Burak; "İş Hukukunda İbraname", Terazi Hukuk Dergisi, C. 17, Sa. 186, Şubat 2022, s. 60; **UZUN,** Pınar; "Türk Borçlar Kanunu Düzenlemeleri Işığında İş Hukukunda İbra Sözleşmesi (İbraname) ve İspat Gücü", Terazi Hukuk Dergisi, C.8, Sa. 80, Nisan 2013, s. 37; **SARIHAN**, Banu Bilge; "Türk Borçlar Hukukunda ve İş Hukukunda İbranın Hukuki Boyutu", Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, Sa.1, Haziran 2020, s. 110; **ERDOĞAN,** Canan/ **TİRİTOĞLU ERSOY,** H. Hilal; "İş Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Anlaşma Belgelerinin Hukuki Niteliğine Dair Değerlendirme", Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Sa. 1, Nisan 2022, s. 70; **ÖNCÜ,** İbra, s. 133.

[210] Aynı yönde bkz. **KARAKOÇ,** İbraname, s. 60; **ÖZDEMİR,** Erdem; "6098 Sayılı Borçlar Kanunu'nun İş Sözleşmesinin Sona Ermesine İlişkin Hükümlerine Eleştirel Bir Bakış", Sicil İş Hukuku Dergisi, 2011/IV, Sa. 24, s. 111; **ÇİL,** Şahin; "6098 Sayılı Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde İş Hukukunda İbra Sözleşmelerinin Geçerliliği", Sicil İş Hukuku Dergisi, Mart 2011, s. 80-81; **ÖNCÜ,** İbra, s. 133.

[211] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 238.

[212] Aynı yönde bkz. **UZUN,** İbraname, s. 41

[213] **YENER,** Mehmet Zahid; "İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Sulh Sözleşmesi ve İbra Sözleşmesi ile Çözülmesi", Adalet Dergisi, Sa. 64, 2020, s. 533.

sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliği dolayısıyla tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütülme şartları nedeniyle uğramış olduğu geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özürlülük halleri anlamına gelir. İş kazaları ve meslek hastalıkları sonrası zarar gören işçi, maddi veya manevi tazminat talebinde bulunabilir. Uygulamada bazı işverenlerce yüklü tazminat miktarının ödenmek istenmemesi nedeniyle, işçiye cüzi miktarlarda ödeme yapılarak ibraname imzalatılmaya ve bu suretle yüklü tazminat miktarları ödemekten kurtulmaya çalışılmaktadır. Böylece işverenler, işçilerin zor durumundan faydalanmak suretiyle, kendi sorumluluklarını azaltmaya çalışmaktadırlar.

TBK m. 420/4'e göre; bu kurallar hizmet sözleşmesinden doğan bütün alacaklara uygulanır. Destekte yoksun kalanlar ve işçinin diğer yakınlarının talep edecekleri alacaklara uygulanacaktır. Bunlar hizmet sözleşmesinden doğan iş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle verilecek tazminatlar ile işçinin desteğinden yoksun kalan kişilerin destekten yoksun kalma tazminatı ve yakınlarının zarara dayalı tazminat talepleridir. Bu hususlarda verilecek ibranın da, kanunun açık hükmü gereği, yazılı olması, ibra tarihi itibarıyla sözleşmenin sona ermesinden başlayarak en az bir aylık sürenin geçmiş bulunması, ibra konusu alacağın türünün ve miktarının açıkça belirtilmesi, ödemenin hak tutarına nazaran noksansız ve banka aracılığıyla yapılması gerekmektedir. Bir aylık sürenin başlangıcı, iş kazası nedeniyle doğan tazminat alacağı için işçinin vereceği ibranamede kaza tarihinden itibaren başlar. İşçinin ölümü halinde, destekten yoksun kalanların maddi tazminata ilişkin verecekleri ibraname ile ölen işçinin yakınlarının manevi tazminata ilişkin vereceği ibranamede bir aylık süre, işçinin ölüm tarihinden itibaren hesaplanır.

G- SORUMSUZLUK ANLAŞMASI

Sorumsuzluk anlaşması; alacaklı ile borçlu arasında yapılan, borçlunun hafif kusurlu davranışı nedeniyle ortaya çıkması muhtemel olan zararlar için doğacak tazminat alacağından alacaklının vazgeçmesi ve borçlunun da bunu kabul etmesini sağlayan sözleşmedir.[214] Henüz zarardan sorumluluk doğmadan işbu sözleşme yapılmaktadır.

Sorumsuzluk anlaşması TBK m. 115'de düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrası gereğince, borçlunun ağır kusurundan kaynaklanan zararlardan sorumlu olmayacağına ilişkin düzenlemeler kesin hükümsüzdür. Sorumluluk anlaşmasını ibra sözleşmesinden

[214] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1228 vd.; **OĞUZMAN,** Borçlar Genel C. I, 2023, s. 431 vd.; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 388; Ayrıntılı bilgi için bkz. **BAŞALP,** Nilgün; Sorumsuzluk Anlaşmaları, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, Kasım 2011, İstanbul, s. 17 vd.

ayıran hususlardan birini bu durum oluşturur. Zira ibra sözleşmeleri, örneğin borçlunun ağır kusuru nedeniyle ödemek zorunda olduğu bir tazminat borcu için yapılabilir.[215]

Sorumsuzluk anlaşması, isminden de anlaşılacağı üzere, bir sözleşme olduğundan tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulur. Genellikle taraflar ayrı bir sözleşme yapmak yerine, esas sözleşmeye fer'i bir hüküm eklemeyi tercih ederler. [216] Sorumsuzluk anlaşmaları alacaklı yönünden bir tasarruf işlemi iken, borçlu yönünden kazandırıcı bir işlemdir.[217]

Sözleşme ile ileride doğması muhtemel olan bir tazminat hakkı üzerinde tasarruf edilmektedir. [218] Alacaklı ileride doğması muhtemel olan tazminat hakkından vazgeçmektedir. Bu sebepledir ki, sorumsuzluk anlaşması sorumluluğun doğduğu ana kadar yapılmalıdır. Sorumsuzluk anlaşmasını ibradan ayıran özelliklerden bir diğeri de budur. Alacaklı ibrada mevcut bir alacaktan borçluyu kurtarırken, sorumsuzluk anlaşmasında henüz meydana gelmemiş ancak ileride meydana gelmesi muhtemel olan bir tazminat alacağından vazgeçmektedir. Henüz doğmamış olan bir tazminat sorumluluğundan borçlunun kurtarılması, sözleşme özgürlüğü gereğince mümkündür.[219] Ancak TBK m.115 bu sözleşmenin hangi durumlarda yapılamayacağını emredici hükümlerle göstererek, sözleşmenin sınırlarını çizmiştir.

Zararın doğmuş olması yahut tazminat sorumluğunun doğmuş olması halinde yapılacak olan anlaşma artık sorumsuzluk anlaşması değil, ibra sözleşmesi[220] ya da sulh sözleşmesi olacaktır. [221]

---

[215] **BAŞALP,** Nilgün; Sorumsuzluk, s. 73; **OĞUZMAN,** Borçlar Genel C. I, 2023, s.432.
[216] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 879.
[217] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 879; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1229.
[218] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 879; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1229.
[219] **TEKELİOĞLU,** Numan; "Sorumsuzluk Anlaşmalarına İlişkin Bir Yargıtay Kararı İncelemesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, Sa. 1-2, 2016, s. 5.
[220] **TEKELİOĞLU,** "Sorumsuzluk Anlaşmalarına İlişkin Bir Yargıtay Kararı İncelemesi", s. 9; **ANTALYA,** O. Gökhan; Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Borçların İfası- Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları: Borcun İfa Edilmemesi- Borçlunun Temerrüdü), C.V/1.3, Seçkin Yayıncılık, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2019, s. 415.
[221] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1229; **OĞUZMAN,** Borçlar Genel C. I, 2023, s. 432; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.3, s. 415.

H- İŞ UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK ANLAŞMA BELGESİNİN İBRAYI İÇERİP İÇERMEDİĞİ TARTIŞMASI

Arabuluculuk, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (HUAK)[222] m. 2/1'de sistematik teknikler uygulamak suretiyle, tarafları görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretememeleri hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış, tarafsız ve bağımsız üçüncü bir kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak tanımlanmıştır. Kanundaki tanımından da anlaşılacağı üzere, arabuluculuk kural olarak ihtiyarî yani gönüllülük esasına dayalı bir çözüm yöntemidir. Ancak, mahkemeler üzerindeki iş yükünün azaltılması, yargılama sürecinin uzun sürmesi ve külfetli olması gibi türlü sebeplerle, birtakım uyuşmazlıkların çözümünde zorunlu arabuluculuk kurumu getirilmiştir.

Arabuluculuk sürecinin sonunda bir anlaşma belgesi veya anlaşamama tutanağı düzenlenir. Düzenlenen anlaşma belgesi, borçlar hukuku anlamında bir sözleşme olup sözleşmelere ilişkin genel hükümlere tabidir.[223] HUAK m. 18/5 arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılamayacağını belirtmektedir. Ancak anlaşma belgesinde karara bağlanmış hususlar; ikrah, hata ve hile neticesinde oluşmuş ise genel hükümler uyarınca sözleşmenin iptali talep edilebilir.[224]

Arabuluculuk faaliyeti tarafların, uyuşmazlığın nasıl çözüleceğine ilişkin anlaşmaya varmasıyla sona ererse, düzenlenen anlaşma belgesi sulh sözleşmesi niteliğinde olabileceği gibi alacağın temliki, alacağı talep etmeme taahhüdü, menfi borç ikrarı, ikale ve ibra sözleşmesi gibi başka tür bir sözleşme niteliğinde de olabileceği doktrinde kabul görmektedir.

Doktrinde, anlaşma belgesinin temelinde sulh sözleşmesi bulunmakla birlikte bunun her zaman için geçerli olmadığını savunanlar vardır. [225] Arabuluculuk, uyuşmazlığın taraflarca anlaşılarak sona erdirilmesi yönüyle sulh anlaşmasına

---

[222] RG. 22.06.2012 T., Sa. 28331.
[223] **ERDOĞAN / TİRİTOĞLU ERSOY,** Arabuluculuk, s. 57.
[224] **ŞAHİN EMİR,** Asiye/ **KAZMAZ TEPE,** Büşra; "İş Uyuşmazlıklarına İlişkin İbra Hükmü İçeren Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Arabuluculuğa Elverişlilik Bakımından Değerlendirilmesi", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2018, C.3, Sa. 58, s. 1498
[225] **ŞAHİN EMİR/ KAZMAZ TEPE,** Arabuluculuk, s. 1499; Ayrıntılı bilgi için bkz. **HIZIR ASRAV,** Sulh, s. 83 vd.

benzemekle birlikte, pek çok farklı özellikleri olan bir kurumdur. Her şeyden önce, sulhun temelinde karşılıklı fedakârlık söz konusudur. Taraflar karşılıklı olarak fedakârlıkta bulunarak uyuşmazlığı çözüme kavuşturur. Ancak arabuluculuk anlaşmasında her zaman için karşılıklı fedakârlık söz konusu değildir. Taraflardan yalnızca birinin fedakârlıkta bulunması da mümkündür.

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun[226] yürürlüğe girmesiyle beraber, ihtiyarî bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olan arabuluculuk, 01.01.2018 tarihinden itibaren belirli iş uyuşmazlıkları bakımından zorunlu hâle gelmiştir.

İş hukukundan doğan zorunlu arabuluculuğa tabi bir uyuşmazlığa ilişkin arabuluculuk belgesinin ibrayı içermesinin mümkün olduğu yönünde yargı kararları bulunmaktadır. Bu konuda Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2016 yılında vermiş olduğu bir kararda[227] arabuluculuk anlaşma belgesinin ibra sözleşmesini de içerebileceğini ortaya koymuştur. Bu durumda, işçilik alacaklarının ibrasında uygulanan TBK m. 420 hükmünde belirtilen şekil şartlarının düzenlenen anlaşma belgesine de uygulanıp uygulanamayacağı sorunu gündeme gelir. Bu konuda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır.

Bir görüşe göre[228], TBK m. 420 hükmü emredici niteliktedir ve tarafların anlaşmalarıyla değiştirilemez. Bu sebeple emredici hükümlere aykırı olarak düzenlenen ibraya ilişkin anlaşma, hangi isim altında olursa olsun geçersiz olacaktır. Aksinin kabulü, ibraya ilişkin emredici hükümlerin bertaraf edilmesi amacıyla tarafların başka hukuki kurumları kullanabilmesi anlamına gelir. Dolayısıyla, arabuluculuk anlaşma belgesinin ibraya ilişkin hükümlerinin geçerli olabilmesi için TBK m. 420'de belirtilen hususlara uygun olması gerekir.

TBK m. 420 hükmünün işçinin işverenden olan işçilik alacağının ibrasını düzenlese de, ibranın borcu ifa dışında sona erdiren bir sebep olması nedeniyle, kanun koyucunun ifa ve ibra kavramlarını karıştırdığı yönünde doktrinde eleştiriler vardır. Bu sebeple

---

[226] RG., 25.10.2017 T., Sa. 30221.

[227] Y. 9. HD. 08.12.2016 T., 2016/25300 E., 2016/21744 K., https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024; Benzer şekilde arabuluculuk belgesinin ibrayı içerebileceğine dair Y. 9. HD, 08.12.2016 T,. 2019/3694 E., 2019/13040 K., https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024.

[228] **ŞAHİN EMİR/ KAZMAZ TEPE,** Arabuluculuk, s. 1504; **BADUR,** Emel; "Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Borçlar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Yıl 9, Sa. 18, Aralık 2021, s. 76; **DULAY YANGIN,** Arabuluculuk, s. 108.

arabuluculuk anlaşmasının niteliği bakımından TBK m. 420 hükmünün kıstas alınamayacağı yönünde doktrinde bir görüş bulunmaktadır.[229]

Nitekim, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2022 yılında vermiş olduğu kararında[230] benzer yönde bir yaklaşımı benimsemiştir. Söz konusu kararda arabulucu önünde yapılan anlaşmalara TBK m. 420'nin uygulanmasının arabulucu önünde anlaşmayı imkânsız hale getireceğinden bahsedilmiştir.

Doktrinde TBK m. 420 hükmünün emredici olması nedeniyle Yargıtay'ın bu kararı eleştirilmektedir. Kanaatimizce, TBK m. 420'nin ibrayı, alacağın tamamen sona ermesine ilişkin bir belge niteliğinde düzenlemesi karşısında arabuluculuk anlaşma belgesinin TBK m. 420'de belirtilen şartları taşımasını aramak, işçinin işverendeki alacağını ibra etmesinin önünü kapatmaktır. Zira, TBK m. 420 işçinin alacağını noksansız olarak elde etmesini zorunlu kılmıştır. Bu durumda tarafların uyuşmazlığı çözüme kavuşturmak için arabuluculuğa başvurması anlamsız hale gelir. Zira uyuşmazlığa konu işçilik alacağı zaten ifa ile sona ermiş olur.

Sonuç olarak, TBK m. 420 hükmünün borcun ifa dışında sona ermesi için alacaklının alacağından vazgeçmesi yönünde tarafların anlaşması anlamına gelen ibra sözleşmesi niteliğini taşımadığı ve arabuluculuğun yapısına uygun olmadığı ortadadır. Bu sebeple arabuluculuk anlaşma belgesi açısından TBK m. 420 hükmünün uygulanması doğru olmayacaktır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, tartışmaların temeli olan maddi hukuk hükümlerinde değişikliğe gidilmediği takdirde doktrinsel tartışmalar devam edecektir.

İ- YENİLEME (TECDİT)

Borcun sona erme hallerinden biri olan yenileme, bir borcun, yerine yeni bir borç getirilerek sona erdirilmesidir. [231] Türk Borçlar Kanununun 133. Maddesindeki düzenlemeye göre; tarafların bu yöndeki açık iradesiyle, mevcut bir borcun yeni bir borç ile sona erdirilmesi mümkündür. Özellikle mevcut bir borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması ya da yeni bir kefalet senedi veya alacak senedi düzenlemesi durumlarında,

---

[229] **ODAMAN,** Serkan; Arabuluculuk Tutanağına İcra Edilebilirlik Şerhi Verilmesine İlişkin Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C.19, Özel Sayı - 2017, s. 1763; **ERDOĞAN / TİRİTOĞLU ERSOY,** Arabuluculuk, s. 79 vd.

[230] Y. 9. HD., 07.02.2022 T., 2022/436 E., 2022/1380 K. sayılı ilam, https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024.

[231] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 990; **YÜCER**, İpek; Yenileme (Tecdit), DEÜHFD, 2007, C. 9, Sa. 1, s. 235; **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 842; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1429 **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 350.

tarafların açık yenileme iradesi yoksa yenileme gerçekleşmemektedir. Tarafların aksini kararlaştırmaları mümkündür.

Anlaşılacağı üzere, tarafların açık iradeleriyle, var olan bir borcun yerine yeni bir borç koyarak önceki borcu sona erdirmelerine yenileme denilmektedir. Kanun tarafların iradesinden bahsettiğinden burada her iki tarafın da açıkça yenileme iradesine sahip olması gerekmektedir.[232] Ayrıca yine, taraflardan bahsedildiğinden yenilemenin bir sözleşme olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebepledir ki, sözleşmelerin geçerlilik şekilleri yenileme için de uygulama alanı bulacaktır. Yenileme iradesinin yanında, mevcut ve geçerli bir borcun da bulunması gerekmektedir. Yenilenecek borç hukukî işlem, haksız fiil, sebepsiz zenginleşmeden doğan bir borç olabileceği gibi, aile ve miras hukukundan kaynaklı da olabilir[233].

İbra sözleşmesinin, bağışlama sebebi başta olmak üzere, çeşitli sebeplerle yapılabilmesine karşın, yenileme sözleşmesinin sebebi her zaman yenileme sebebidir (causa novandi).[234] Yenileme, sözleşmeye dayalı tasarruf işlemi niteliği taşır.[235] Sebebe bağlı bir işlem olup, sebebin geçersizliği yenilemenin de geçersizliği anlamına gelir.[236]

Yenileme, borcun konusunun değişmesi şeklinde gerçekleşebileceği gibi sebebin değişmesi ya da bağlı olunan hükümlerin değişmesi şeklinde de olabilir. Bu sebepledir ki; mevcut borca yeni bir borçlunun katılması, alacağın devri ve borcun üstlenilmesi yenileme olmayıp taraf değişimine neden olan hukuksal kurumlardır.[237]

Yeni borcun aldatma, korkutma ya da yanılma nedeniyle iptal edilmesi halinde, önceki borç sona ermemiş ve yeni borç da meydana gelmemiş sayılacaktır.[238] Yenilemeyle birlikte eski borç ve buna bağlı haklar sona ereceğinden, eski borca ilişkin def'iler yeni borç için ileri sürülemeyecektir.[239] Ayrıca eski borca ilişkin faizlerin geçerliliğini koruyacağına ilişkin herhangi bir anlaşma yoksa, faiz alacağı da son bulacaktır.

---

[232] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 844; **ERDOĞAN,** Borçlar Hukuku, s. 254.
[233] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1430**; HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 351.
[234] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 101; **OĞUZMAN / ÖZ**, Borçlar Hukuku, C. I, 2023, s. 577; **ÖNCÜ,** İbra, s. 59.
[235] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1433; **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 378.
[236] **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 351; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1433.
[237]**TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 993; **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 843; Taraf değiştirilmesinin de yenileme olduğu görüşü için bkz. **OĞUZMAN / ÖZ**, Borçlar Hukuku, C. I, 2023, s. 576-577.
[238] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 991-992; **OĞUZMAN / ÖZ**, Borçlar Hukuku, C. I, 2023, s. 578.
[239] Bkz. Aynı yönde **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 845; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1434; **OĞUZMAN / ÖZ**, Borçlar Hukuku, C. I, s. 579.

Eski borca bağlı olan kefalet ve rehin hakkının akıbeti ise, kefil ve rehin verenin iradesine göre devam eder veya sona erer.[240] Şayet, kefil veya rehin veren yeni borç için söz konusu teminatların devamına icazet vermezlerse kefalet ve rehin sona erer. Bu durumda ya kefalet ve rehin olmaksızın borç yenilenecektir ya da şayet kefaletin yahut rehnin devam etmesi şartına bağlı olarak yenileme yapılmışsa, şart gerçekleşmediğinden yenileme gerçekleşmeyecektir ve eski borç aynen devam edecektir.

TBK m. 146'da, kanunun aksine bir düzenlemesi olmadıkça alacakların on yıllık zamanaşımına tâbi olduğu düzenlenmiş olduğundan ve kanunda aksine bir düzenlemede bulunmadığından, önceki borcun kaç yıllık zamanaşımına tabi olduğu önem arz etmeksizin yeni borç on yıllık zamanaşımına tâbi olacaktır.[241]

Eski borç zamanaşımına uğramışsa veya eksik borç ise, borcun yenilenmesi mümkündür.[242] Zira, eksik borçlar hâlâ geçerli borçlar olup yalnızca dava ve takip edilemez. Ancak, taraflarca yenileme sözleşmesi yapılarak yeni bir borcun ortaya konulması sözleşme serbestisi gereğince mümkündür. Ancak kanun bütün eksik borçların yenilenmesini istememiş ve bu duruma sınır çizmiştir. Şöyle ki; TBK m. 605'de kumar oynayan veya bahse giren kişi tarafından imzalanmış adi borç veya kambiyo senedi üçüncü bir kişiye devredilmiş olsa bile, bunlara dayanarak dava açılamayacağı ve takip yapılamayacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla kumar borcunun yerine geçecek olan yeni borç da dava ve takibe konu olamayacaktır.[243]

Yukarıda ayrıntılarıyla açıklandığı üzere, yenileme sözleşmesiyle mevcut ve geçerli olan bir borç sona erdirilip, yerine yeni borç kabul edilmektedir. Oysa ibra sözleşmesinde borçlu borçtan kurtarılıp yerine başkaca herhangi bir borç konulmamaktadır. Bu durum her iki kurum arasındaki farkı ortaya koymaktadır.

J- KONKORDATO

İcra İflas Kanunu (İİK)[244] m. 285-309 arasında düzenlenmiş olan konkordato, borçlarını ödemekte zorlanan borçluya, kolayca ödeme yapabilmesi için tanınan,

---

[240] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel Hükümler, s. 845; Yenileme ile eski borca bağlı rehin gibi yan (fer'i) hakların sona ereceğine ilişkin bkz. **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1434; **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 996.

[241] **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 354; **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 845; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1434; **ERDOĞAN,** Borçlar Hukuku, s. 254.

[242] **OĞUZMAN / ÖZ**, Borçlar Hukuku, C. I, 2023, s. 579- 580.

[243] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 990; **OĞUZMAN / ÖZ**, Borçlar Hukuku, C. I, s. 580.

[244] RG., 19.06.1932 T., Sa. 2128.

alacaklılarla anlaşmak suretiyle bir ödeme planının hazırlandığı ve mahkeme tarafından onaylandığı bir anlaşmadır. Konkordato talebinde bulunmak için tacir olmak şart olmamakla birlikte[245], genelde tacir olan gerçek ya da tüzel kişilerin konkordatodan yararlandığını görmekteyiz. Burada amaç, borçlarını ödemekte zorlandığından, ticari hayatı tehlikeye düşen borçlunun iflas etmesini engellemek ve alacaklıların da alacaklarına kavuşmasını sağlamaktır. Bu şekilde hem borçlu borçlarını ifa ederek rahata çıkmakta hem de alacaklıları alacaklarının bir kısmını da olsa elde etmiş olmaktadır.

Her ne kadar, konkordato için borçlunun alacaklılarıyla anlaşmasından bahsedilse de, mahkeme içi konkordato borçlar hukuku sözleşmesi niteliği taşımamaktadır. İİK hükümlerine tâbidir. Her şeyden evvel, konkordato için alacaklıların tamamının kabulü aranmamaktadır, yasada aranan çoğunluğun sağlanması yeterlidir. Konkordato önerisi, konkordatoyu kabul etmeyen alacaklılar için de bağlayıcıdır. Dolayısıyla sözleşme niteliği taşımaz. Konkordato önerisi yalnızca borçlu tarafından yapılabilir, mahkeme kararıyla kabul edilir ve mahkeme kararıyla konkordato kaldırılır.[246] Görüldüğü üzere, irade serbestisi ilkesi burada uygulama bulmaz. Bu da mahkeme içi konkordatoyu ibradan ayıran bir diğer husustur.

Mahkeme dışı konkordatoda ise, mahkeme konkordato sürecine dahil değildir ve borçlar hukuku anlamında bir sözleşme vardır.[247] Bu sebeple sözleşmenin kurulması, geçerliliği, içeriğinin belirlenmesi ve hükümleri bakımından borçlar hukuku kuralları uygulanır.[248] Mahkeme dışı konkordato, mahkeme içi konkordatoya kıyasla ibraya daha çok benzemektedir. Bu konkordato yalnızca sözleşmeye taraf olan alacaklıları bağlar. Konkordatoya katılmak istemeyen alacaklılar, mahkeme içi konkordatonun aksine, sürecin dışında kalır. Bu sebeple, konkordatoyu kabul etmeyen alacaklılar, borçluya karşı haciz/iflas yoluyla takip yapabilmektedir.[249]

Yukarıda belirtildiği üzere konkordatoda amaç, borçların mümkün olduğunca ifa edilmesi ve ifa ile sona erdirilmesidir. Her ne kadar, alacaklılar çoğu zaman borcun bir kısmından borçluyu kurtarsalar da, ifa edilebilecek azami miktarın da ifası söz konusudur. Burada, ödenmemesi kararlaştırılan kısmın ibra edildiği değil, eksik borca dönüştüğünün

---

[245] **ARSLAN,** Ramazan / **YILMAZ,** Ejder / **TAŞPINAR AYVAZ,** Sema; İcra ve İflas Hukuku, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2017, s. 541.
[246] **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 82.
[247] **UYAR,** Talih; "Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri", Ankara 2019, s. 20, ERİŞİM: http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/623.pdf
[248] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 105.
[249] **UYAR,** Konkordato, s. 20; **ERDEM,** Murat; "Mahkeme Dışı Konkordato", Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, Sa. 1, 2005, s. 232.

kabulü gerekmektedir.[250] Zira söz konusu borç varlığını sürdürmekte, alacaklı ödenmemesi şeklinde borçluya kolaylık sağlamaktadır. Dolayısıyla konkordato, zaman zaman ibraya benzemekle birlikte, tam manasıyla ibra değildir.[251] TBK m. 131'de asıl alacağın ve fer'i alacakların sona ermesi düzenlenmişken, son fıkrasında konkordatoya ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Zira, ibra ile birlikte asıl borca bağlı fer'i borçlar da sona ererken konkordatoda, asıl borcun bir kısmının ödenmemesine karar verilmekle birlikte, borcun fer'ileri varlığını sürdürür. Konkordatonun varlığına rağmen rehin ve kefalet de varlığını sürdürür.[252] Bu sebeple konkordato, kendine özgü, ibradan farklı kurallar içeren bir kurumdur. Kaldı ki, konkordatoda nihai amaç, borcun mümkün olduğunca ifa edilebilmesi ve bunun için borçluya süre tanınmasıdır. İbra da ise amaç, borcun sona erdirilerek, borçlunun borçtan kurtarılmasıdır.

[250] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Hukuku, s. 25; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 106; **ÖNCÜ,** İbra, s. 38.
[251] TEKİNAY**,** konkordatonun cebri bir ibra olduğunu, konkordato ile yapılan ibrada sadece alacaklının borçluya ait malvarlığına uzanmasının engellendiğini, alacak hakkının sona ermediğini belirtir (Bkz. **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Hukuku, s. 25).
[252] **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s.82.

İKİNCİ BÖLÜM

İBRA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI, TARAFLARI, KONUSU VE ÇEŞİTLERİ

I- İBRA SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

İbra sözleşmesi, bir borçlar hukuku sözleşmesi olup her sözleşme gibi tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulur. İbra sözleşmesi, alacaklı ile borçlu arasında, borçlunun borçtan kurtulması ve alacaklının da alacağından vazgeçmesi amacıyla yapılan bir sözleşme olup, tarafların borcu sona erdirme yöndeki iradeleri sözleşmenin zorunlu unsurudur.[253]

İbra sözleşmesinin tarafları, sona erdirilmesi amaçlanan borcun alacaklısı ve borçlusudur. İbraya konu borcun kaynağının sözleşme, sebepsiz zenginleşme, haksız fiil veya kanun gereği doğan bir borç olmasının bir önemi yoktur.

İbra bir sözleşme olduğundan, TBK'nın sözleşmeye ilişkin genel hükümler ibra sözleşmesi için de kıyasen uygulanır. TBK m.1'e göre sözleşmeler, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun olarak iradelerini açıklamalarıyla kurulur. İbra sözleşmesi de diğer sözleşmeler gibi icap ve kabul ve bunlar arasında uygunluk bulunması ile kurulur. Bu unsurlarda eksiklik, ibra sözleşmesinin kurulamamasına sebep olur. İcabın ya da kabulün kimin tarafından yapılacağına dair bir kural bulunmamaktadır. Dolayısıyla taraflardan birinin yapacağı icap beyanını, diğerinin kabulü ile sözleşme kurulur.

İbra sözleşmesinde tarafların üzerinde anlaşacakları husus, bir borcun tamamen veya kısmen sona erdirilmesidir. [254] Taraflar bu yöndeki irade beyanlarını açık olarak belirtebilecekleri gibi, örtülü olarak da ortaya koyabilirler.[255] Ayrıca kanun ibra sözleşmesi için herhangi bir şekil şartı koymadığından yazılı veya sözlü olabilir.

İrade beyanlarının açıkça ortaya konulması, herhangi bir yoruma gerek kalmaksızın ve hiçbir tereddüde mahal vermeyecek şekilde ortaya konulmasıyla olur.[256] Alacaklının borçluya "Bugüne kadar ki borcunu siliyorum, ödemene gerek yok." şeklindeki beyanı açık bir öneridir. Buna karşılık olarak borçlunun "Tamam, teşekkür ederim." demesi de yine açık

---

[253] Yargıtay 21. HD., 19.04.2016 tarihli, 2015/13528 Esas ve 2016/6953 Karar sayılı ilamı, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[254] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 108- 109.
[255] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 109; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1439.
[256] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 110; **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 57-58.

bir kabul niteliği taşır. Yine, elbette bu durumu yazılı olarak bir tutanak altına almaları da açık beyanlarını ortaya koyacaktır.[257]

Uygulamada her zaman açık irade beyanları karşımıza çıkmaz. Taraflar örtülü irade beyanlarıyla da ibra sözleşmesini yapabilirler. Alacaklının veya borçlunun örtülü olan ibra iradelerinin nasıl anlaşılacağı ise kanaat verici bir davranışla bu iradeyi ortaya koymalarına bağlıdır.[258] Bu da ancak yorum yoluyla anlaşılabilir. Bu yorumun özellikle alacaklının iradesini belirlemek için yapılması durumunda özel bir dikkat gerekir.[259] Bu konuda ispat yükü borçlunun üzerindedir.[260] Unutmamak gerekir ki, ibra iradesinin varlığının kabulü için, alacaklının borcun varlığının ve konusunun farkında olması gerekir.[261] Örneğin; borca ilişkin senedi borçluya iade eden alacaklının ibra iradesine sahip olduğu açıktır.[262] Yine, borçlunun ibra önerisi karşısında, alacaklının borca ilişkin senedi yırtması da örtülü kabuldür.[263]

Açık da olsa, örtülü de olsa, önerinin kabul için karşı tarafa ulaşması gerekir.[264] Dolayısıyla karşı tarafa ulaşmamış bir öneri ile ibra sözleşmesi kurulamaz. Bu sebepledir ki; örneğin, alacaklının veresiye defterinde yer alan bir borcu silmesi, borçluya ulaşmadığından ibra niteliği taşımaz.[265] Zira, ibra bir sözleşmedir.

Türk Borçlar Kanunu m. 6'da "Örtülü Kabul" başlığı altında önerenin, kanun, işin özelliği ya da durumun gereği açık bir kabulü beklenmek zorunda olmadığı durumda, öneri uygun bir sürede reddedilmez ise, sözleşmenin kurulmuş sayılacağı düzenlenmiştir. Kanun bu hükümle susmanın, örtülü kabul sayılacağını belirtmiştir. İbra sözleşmesi borçlunun lehine, onu borçtan kurtarıcı bir sözleşme olduğundan, ibra önerisine sessiz

---

[257] Yargıtay 6. HD., 14.04.2009 T., 2008/14127 E., 2009/3291 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[258] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 111.
[259] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 112.
[260] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 112; Y. 19. HD., 03.04.2013 T., 2012/12418 E., 2013/5725 K. (Yayınlanmamıştır): *"Davacı yan, anılan ibraname ile davalı elinde bulunan imzası inkar edilmeyen çekler ile borçlu olmadığını iddia etmiş, davalı ise alacak nedeniyle ibranameden önce verilen çeklere güvenilerek ibranamenin imzalandığını, ne var ki bu çeklerin ödenmemesi üzerine davacı yanın 09.03.2009 tarihli ve 671 nolu tahsilat makbuzu ile asıl davaya ve birleştirilen davaya konu çeklerin eskilerini geri almak suretiyle verdiğini hatta ibranameden sonra 27.04.2009 tarihinde davacı yanın teminat olarak ipotek tesis ettiğini savunmuştur. Yapılan bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere davacı yan çeklerdeki imzayı inkar etmediği gibi çeklerin verilme nedenini de gerekçeleri ile açıklayıp belgelendirememiştir. Bu durumda, mahkemece sözleşmenin feshi ve ibraname başlıklı belgenin yorumunda ve ispat külfetinin tayininde hataya düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir."* (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 112, dn. 19).
[261] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 113; **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 69.
[262] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 113; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1439.
[263] **GÜLERCİ,** Altan Fahri; Borçlar Hukuku Dersleri (Genel Hükümler), Academia Yayınevi, Şubat 2014, s. 323; Ayrıca bkz. Yargıtay 4. HD., 14.12.1970 tarihli, 11130 E. ve 9235 K. sayılı ilamı (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 117).
[264] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. I, 2023, İstanbul, s. 55; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 120.
[265] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 120.

kalan borçlunun bu öneriyi örtülü olarak kabul ettiğini anlamak gerekecektir. Ancak unutulmamalıdır ki, susmanın örtülü kabul sayılabilmesi için, borçlunun ibra teklifini öğrenmiş olması gerekir. İbra sözleşmesinin ivazlı olması durumunda[266] veya tarafların susmayı kabul beyanı olarak kabul etmeyeceklerini kararlaştırmaları durumunda ise, susma örtülü kabul anlamına gelmez.[267]

Taraflardan birinin yapmış olduğu ibra önerisinin diğer tarafça reddedilmesi halinde ibra sözleşmesi kurulamayacaktır. Alacaklı ibra önerisini reddetmişse, sözleşme kurulamayacağından, daha sonra borçlunun ifasını alacaklının kabul etmemesi, ibranın kabulü anlamına gelmeyecek ve alacaklının temerrüdü hükümleri uygulanacaktır.[268]

II- İBRA SÖZLEŞMESİNİN TARAFLARI VE EHLİYETLERİ

A- GENEL OLARAK

İbra sözleşmesi alacaklının alacağından vazgeçerek, borçluyu borcundan kurtardığı sözleşmedir. Dar anlamda borcun sona erme hâllerinden biri olarak kanunda düzenlenmiştir. İbra sözleşmesinin tarafları, sona erdirilecek borcun alacaklısı ve borçlusudur. [269] Dolayısıyla, ibra sözleşmesinin ibraya konu borç ilişkisinin alacaklısı yahut borçlusu dışında üçüncü kişilerle yapılması halinde, sözleşme konusu borç sona ermeyecek, varlığını

---

[266] **EREN**, Borçlar Hukuku, s. 1439.
[267] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 122- 123.
[268] **OĞUZMAN,** Borçlar Hukuku Dersleri (1973), s.159; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 123.
[269] Y. 19. HD., 13.02.2013 T., 2012/15021 E., 2013/2727 K. sayılı ilamında *"... Mahkemenin gerekçesine dayanak yaptığı 10.07.2010 tarihli belge her zaman elde edilebilecek belgelerden olup, bu belgede imzası bulunmayan senedin hamili davalıyı bağlamaz. Bu durumda davacının dayandığı ibranamenin davalıyı bağlayabilmesi için bu ibranamenin davalı veya vekili tarafından verilmesi gerekir. Halbuki, ibranameyi veren dava dışı S. T.'ın davalının vekili olarak bu ibranameyi düzenleyip davacıya verdiği kanıtlanamamıştır. Mahkemece, yerinde olmayan gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir."* denilmektedir. (www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024)
Y. 19. HD., 04.06.2013 T., 2013/6827 E., 2013/10347 K. sayılı ilamında *"... Dava konusu bonoların takip tarihi itibariyle zamanaşımına uğradığı sabit olduğundan kambiyo hukukundan kaynaklanan haklar yitirilmiş ise de davalı Ersin'in lehdar olduğu bonolar yönünden davacıların murisi ile aralarında temel ilişki bulunduğundan alacaklı davalı zamanaşımına uğramış bonolara yazılı delil başlangıcı olarak dayanabilir ve alacağını tanık dahil her türlü delille kanıtlayabilir. Davalı Ersin'in ciro ile hamil olduğu bono yönünden ise somut olayda uygulanması gereken 6762 sayılı TTK'nın 644. Maddesi uyarınca sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre talepte bulunabilir. Böyle bir durumda keşideci sebepsiz zenginleşmediğini kanıtlamakla yükümlüdür. Mahkemece 30/04/2008 tarihli ibranameye ve davacı tarafça sunulan 10/03/2006 keşide tarihli, 130.000 TL bedelli teminat senedine dayanılarak yazılı şekilde hüküm kurulmuş ise de sözü edilen ibranamede ve örneği dosyaya sunulan söz konusu senette davalı Ersin'in imzası bulunmamaktadır. Teminat senedinin davalı Ersin'e verilip daha sonra geri alındığına dair bilgi ve belgeye dosyada rastlanmamıştır. Bu durumda anılan ibraname ve teminat senedi olduğu belirtilen senedin davanın kabulüne gerekçe yapılması doğru görülemez. O halde mahkemece yukarıda açıklanan kurallar çerçevesinde taraf delilleri değerlendirilip incelenerek varılacak uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir."* denilmektedir. (www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024)

sürdürecektir[270] [271]. Örneğin; alacağın temliki halinde, borçlunun yeni alacaklı yerine, eski alacaklı ile yapacağı ibra sözleşmesi, borcu sona erdirmeyecektir. Burada akla üçüncü kişi yararına ibra sözleşmesinin yapılmasının mümkün olup olmadığı gelmektedir. Bu konuda doktrinde bir görüş birliği bulunmamaktadır. Aşağıda bu husus ayrıntılarıyla incelenecektir.[272]

İbra sözleşmesinin bizzat alacaklı veya borçlu tarafından yapılması şart olmayıp, temsilci veya vekil aracılığıyla yapılması da mümkündür. Temsilci, yasal temsilci olabileceği gibi, iradi temsilci de olabilir.

B- ALACAKLI VE EHLİYETİ

İbra sözleşmesini yapabilmesi için, alacaklının evvela sözleşme yapabilme ehliyetine başka bir deyişle fiil ehliyetine sahip olması gerekir. TMK m. 10'a göre, ayırt etme gücüne sahip olan ve kısıtlı olmayan her ergin kişi tam fiil ehliyetine sahiptir. Bu kişiler, TBK m. 26-27 sınırları dahilinde kendi leh ve aleyhlerine her türlü işlem yapabildiklerinden[273], ibra sözleşmesinde alacaklı veya borçlu tarafta bulunabilirler.

TMK m. 16/1'de ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlıların, kendi işlemleriyle borç altına girebilmeleri için yasal temsilcilerinin rızasının gerektiği, karşılıksız kazanmalarda ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımında ise bu rızanın gerekli olmadığı düzenlenmiştir. Ayırt etme gücüne sahip küçüklerin ve kısıtlıların yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça borç altına girmesi, tasarruf işlemi ve dolayısıyla ibra sözleşmesi yapması mümkün değildir.[274]

Sınırlı ehliyetsizin ibra sözleşmesinin alacaklı tarafında bulunması yasal temsilci iznine bağlı olmakla birlikte, ibra edilen tutarın miktarı da işlemin yasal temsilci izni ile yapılabilen bir işlem niteliği taşıyıp taşımadığının tespiti açısından önemlidir.[275] Zira

---

[270] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 108

[271] Yargıtay 12. HD., 28.11.2005 T., 2005/20034 E., 2005/23378 K. sayılı ilamı: *"Alacaklı şirket ile takip dosyasındaki borçtan dolayı borçluyu ibra eden şirketlerin farklı tüzel kişilikler olduğu görülmektedir. Bu nedenlerle takip dışı olan F1 Yapı İnş. Taah. Tur. Ve Paz. Tic. Ltd. Şti.nin takip dosyasından takip alacaklı şirketi kapsar şekilde borçluyu ibra etmesi hususu borçlu şirket açısından yargılama yapılmasını gerektirmektedir. Bu nedenlerle borçlunun isteminin reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir."*, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

[272] Bkz. İkinci Bölüm, II- İbra Sözleşmesinin Tarafları ve Ehliyetleri, E- Üçüncü Kişi Yararına İbra Sözleşmesi Yapmanın Mümkün Olup Olmadığı Sorunu, s. 53.

[273] **AKİPEK,** Jale G./ **AKINTÜRK,** Turgut / **ATEŞ KARAMAN,** Derya; Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C.1, Beta Yayıncılık, 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanununa Uyarlanmış 10. Bası, s. 303.

[274] **OĞUZMAN,** M. Kemal / **SELİÇİ,** Özer / **OKTAY-ÖZDEMİR,** Saibe; Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Filiz Kitabevi, 16. Bası, İstanbul 2016, s. 93.

[275] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 152.

TMK m. 449 hükmü bazı işlemlerin yasal temsilci tarafından yapılamayacağından bahseder. Bunlardan biri önemli bağışlardır. Kanımızca bu madde hükmünü yalnızca yasal temsilcinin bizzat yapabileceği işlemler için değil, ayrıca yasal temsilci izni ile küçüğün ya da kısıtlının yapabileceği işlemler olarak değerlendirmek doğru olacaktır.[276] Dolayısıyla, ibra sözleşmesine konu borç tutarı, önemli bağış kabul edilebilecek bir miktardaysa yasal temsilci izni ile dahi yapılamayacaktır. Ancak, önemli bağış denemeyecek bir miktardaki borçlar için yasal temsilci izni ile ibra sözleşmesi yapılabilecektir.

Kanun, karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımında yasal temsilcinin rızasının gerekli olmadığını belirttiğinden, bu tarz alacakların ibrasında da yasal temsilci izni gerekmeyecektir.[277] Örneğin; nişanın bozulması nedeniyle kazanılan manevi tazminatın ibrası için yasal temsilci iznine gerek yoktur. Benzer durum TMK m. 359/1'e göre elde edilen kazançlar için de geçerlidir.[278]

İbra sözleşmesinin ivazlı olması halinde yasal temsilci izni ile, sınırlı ehliyetsizin yapmış olduğu sözleşme geçerli olacaktır.[279]

Kendilerine yasal danışman atanan sınırlı ehliyetliler, bağışlama sebebine dayalı ivazsız ibra sözleşmesini TMK m. 429/1- b.7 gereğince danışmanın oyunu almak suretiyle yapabilirler.

TMK m. 429/2'de, kişinin malvarlığını yönetme yetkisinin, gelirlerinde dilediği gibi tasarruf hakkı saklı kalmak üzere kaldırılabileceğinden bahsedilmiştir. İbra sözleşmesi ile kişinin malvarlığı etkileneceğinden, kendisine yönetim danışmanı atanan kişi, ancak danışmanının katılımıyla ibra sözleşmesi yapabilir.

Tam ehliyetsizler açısından bakıldığında, tam ehliyetsizlerin ayırt etme gücü olmadığından, yaptıkları ibra sözleşmesi, yasal temsilcilerinin izni olsa dahi geçersizdir. Yasal temsilcinin bizzat yapmış olduğu, bağışlama sebebiyle yapılan ibra sözleşmeleri, ibra TBK m. 449 anlamında yasak işlem teşkil ediyorsa, kesin hükümsüzdür.[280]

İbra sözleşmesi alacaklı açısından tasarruf işlemi olduğu için alacaklının fiil ehliyetinin yanı sıra tasarruf yetkisine de sahip olması gerekir. Tasarruf yetkisi bulunmayan

---

[276] Aynı yönde bkz. **ERTAŞ,** Şeref; "Yeni Medeni Kanunumuzda Velinin Çocuk Malları Üzerindeki Tasarruf Yetkisi", DEÜHFD, C. 9, Özel Sayı, 2007, s. 398; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 152; **AKİPEK / AKINTÜRK / ATEŞ KARAMAN**; Kişiler, C. 1, s. 332.
[277] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 152.
[278] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 152.
[279] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 152.
[280] **ERKAN,** Vehbi Umut/ **YÜCER,** İpek; "Ayırt Etme Gücü", AÜHFD, Sa. 60, C. 3, 2011, s. 511.

alacaklı tarafından yapılan ibra sözleşmesi hükümsüzdür.[281] Tasarruf yetkisi, kişinin bir hak üzerinde doğrudan etki yapabilme yetkisidir. Alacak hakkı kural olarak, fiil ehliyetine sahip olan alacaklısına alacak üzerinde tasarruf etme yetkisi de verir. Ancak bazı durumlarda tasarruf yetkisi kanun tarafından sınırlandırılır. Şöyle ki;

Müflisin masada bulunan malları üzerindeki tasarruf yetkisi, iflasın açılmasıyla birlikte sınırlanmış olur. Masaya giren mal, alacak ve haklar üzerinde tasarruf yetkisi iflas masasının yasal temsilci olan iflas idaresine aittir.[282] İİK m. 191/1 gereğince, müflisin iflas açıldıktan sonra, masaya ait mallar üzerinde her türlü tasarrufu alacaklılara karşı hükümsüzdür. Tasarruf yetkisinin kısıtlanmasıyla, müflis masaya dahil mal ve alacaklar üzerinde malvarlığının aktifini azaltacak tasarrufta bulunamayacaktır, zira yapılan tasarruf işlemi ile masadaki malvarlığında azalma meydana gelir.[283] Yapılan tasarruf işlemleri de kanun gereği, alacaklılarına karşı hüküm ifade etmez. Dolayısıyla müflis, bir alacak hakkının sona ermesi anlamına gelen ibra sözleşmesi yapılamayacaktır. Aksi takdirde, yapılan ibra sözleşmesi İİK m. 191/1 gereğince müflisin alacaklılarına karşı hükümsüz olacaktır. Ancak, iflasın açılmasından sona iflas idaresinin yetkisi İİK m. 226/2 ile sınırlıdır. Madde metninde geçen sulh kelimesi ibra ve menfi borç ikrarını kapsayacak şekilde yorumlanmalıdır.[284] Buna göre iflas idaresi, 2024 yılı için 59.540 TL'ye kadar olan alacaklar için doğrudan doğruya, bu miktarı aşan alacaklar için ise alacaklılar toplanmasının vereceği yetki ile ibra sözleşmesi yapabilir.[285] Madde metninde hangi alacaklılar toplantısından bahsedildiği belli olmasa da, doktrinde ikinci alacaklılar toplantısının kastedildiği kabul edilmektedir.[286]

İİK m. 290/2 gereğince, iflas dışı konkordatoda, konkordato mühleti içinde alacaklının ivazsız ibra sözleşmesini yapabilmesi icra mahkemesinin iznine bağlıdır. Zira, ivazsız tasarruflar icra mahkemesi iznine bağlanmıştır.[287] Ayrıca, borçlu tasarruf yetkisini, konkordato komiserinin denetimi altında kullanabildiğinden, ivazlı ibra sözleşmesini yapabilmesi de konkordato komiserinin denetimi altında mümkündür (İİK m. 287, 290/1).

---

[281] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1438; **CANYÜREK**, Müteselsil, s. 49
[282] **ARSLAN / YILMAZ / TAŞPINAR AYVAZ**; İcra ve İflas Hukuku, s. 480.
[283] **PEKCANITEZ,** Hakan / **ATALAY,** Oğuz / **SUNGURTEKİN ÖZKAN,** Meral / **ÖZEKES,** Muhammet; İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, On İki Levha Yayıncılık, 7343 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişikliklerle Güncellenmiş 9. Bası, İstanbul, Nisan 2022, s. 442 vd.
[284] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 125
[285] https://legalbank.net/
[286] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 125-126.
[287] **ARSLAN / YILMAZ / TAŞPINAR AYVAZ,** İcra ve İflas Hukuku, s. 546.

Devri mümkün olan alacak hakları ile diğer her türlü hak üzerinde intifa hakkının kurulması mümkündür.[288] Alacak hakkı üzerinde kurulan intifa hakkı TMK m. 820'de düzenlenmiştir. Mülkiyet dışında yararlanmaya elverişli hak sahibi, hakkın içeriğindeki yararlanma yetkisini bağımsızlaştırarak bir başkasına tahsis edebilir.[289] Buna göre alacak üzerinde intifa hakkı kurulması, intifa hakkı sahibine alacağın getirisini edinme yetkisi verir. Alacak üzerinde intifa hakkı kurulması için alacağın temlike elverişli olması gerekir.[290] Zira, intifa hakkının kullanılabilmesi için alacak intifa amacıyla intifa hakkı sahibine temlik edilir. Böylece hak sahibi, alacak üzerinde tam yararlanma yetkisine sahip olur. [291] TMK m. 821'e göre borçlu, borcunu intifa hakkı sahibine ödemekle yetkili kılınabilir. Ancak, kanun yalnızca ödemeyi alma yetkisinin intifa hakkı sahibine verilebileceğinden bahsetmektedir. Dolayısıyla intifa hakkı sahibi borcu ibra edemez. [292] Zira, intifa hakkı sınırlı bir aynî hak olup sahibine yalnızca kullanma ve yararlanma yetkisi tanır, tasarrufta bulunma yetkisi vermez. Bu yüzden intifa hakkı sahibinin intifa konusunu hukuki veya fiili tasarruflara konu yapma yetkisi bulunmamaktadır.[293] Bu yetki malike aittir. Aksi takdirde, intifa hakkı sahibi malikin uğradığı zararlardan sorumludur (TMK m. 800).

Alacak üzerinde kurulan rehin varsa; hak sahibi, rehinli alacak üzerinde ibra işlemini ancak rehinli alacaklının rızası ile yapabilir.[294] Zira ibra, hak ve alacağın mevcudiyetini etkilemektedir.

Tasarruf yetkisinin kısıtlandırılması ya da ortadan kaldırılması ancak kanunî bir hüküm ile mümkün olup hukuki bir işlemle tasarruf yetkisinin sınırlandırılması mümkün değildir.[295] Ancak tasarruf yetkisinin hukuki bir işlemle sınırlandırılması ve yetkisinin sınırlandırılması hususunda taahhütte bulunan kişinin, bu taahhüde rağmen geçerli bir tasarruf işlemi yapması durumunda, karşı taraf uğramış olduğu zarar için sözleşmeye aykırılık sebebiyle tazminat talep edebilir.[296]

Kanunî veya iradî temsilde, temsilci, hak sahibi olmamasına rağmen tasarruf yetkisine sahip olur ancak bu durum temsil edilenin tasarruf yetkisini yitirdiği anlamına

---

[288] **ÖZEN,** Burak; Türk Medeni Hukukunda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı, Vedat Kitapçılık, Şubat 2008, İstanbul, s. 49; **AYAN,** Mehmet; Eşya Hukuku -III- Sınırlı Ayni Haklar, Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Ocak 2017, Ankara, s. 75.
[289] **AYAN,** Eşya Hukuku -III- , s. 68.
[290] **AYAN,** Eşya Hukuku -III- , s. 76.
[291] Ayrıca bkz. Y. 3. HD., 13.01.2014 T., 2013/15728 E., 2014/83 K., www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[292] Bkz. aynı yönde **GÜMÜŞ,** İbra, s. 126.
[293] **AYAN,** Eşya Hukuku -III- , s. 69.
[294] **AYAN,** Eşya Hukuku -III- , s. 323; **ÖNCÜ,** İbra, s. 29.
[295] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 182.
[296] **EREN**, Borçlar Hukuku, s. 182.

gelmemektedir.[297] Bu durumda hem temsilci hem de temsil edilen tasarruf yetkisine sahip olur.

C- BORÇLU VE EHLİYETİ

TBK m. 10 gereğince tam ehliyetliler herhangi bir izin veya onay gerekmeksizin ibra sözleşmesinde borçlu tarafta yer alabilirler.

Sınırlı ehliyetsizler açısından, TMK m. 16/1- c.2'de belirtildiği üzere, karşılıksız kazanmada yasal temsilcinin rızası gerekli olmadığından, ivazsız ibra sözleşmesinde yasal temsilcinin rızası aranmaz. Zira, ivazsız yapılan ibra sözleşmesi ile, sınırlı ehliyetsiz herhangi bir borç veya yükümlülük altına girmemekte, aksine bir borcundan tamamen veya kısmen kurtulmaktadır. Ancak, ibra sözleşmesinin ivazlı yapılması durumunda, artık yasal temsilcinin izni gerekir. Zira, ibra sözleşmesiyle sınırlı ehliyetsiz bir borçtan kurtulup karşılığında yeni bir borç veya yükümlülük altına girmektedir. Söz konusu izin, işlemin yapılmasından sonra onay şeklinde olabilir.

Sınırlı ehliyetliler açısından ibra sözleşmesi, kanunun tahdidi olarak saymış olduğu yasal danışman oyuna tâbi işlemler arasında yer almamaktadır. Bu sebeple, bu kişilerin borçlarına ilişkin ivazlı veya ivazsız ibra sözleşmesi yapmaları mümkündür.

D- TÜZEL KİŞİLERİN İBRA SÖZLEŞMESİNE TARAF OLMASI

Tüzel kişiler, fiil ehliyetine kendiliğinden sahip olmazlar. TMK m. 49 hükmünde de belirtildiği üzere, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmalarıyla, fiil ehliyetini kazanırlar.

Tüzel kişilerin fiil ehliyetlerinin kullanılmasına ilişkin TMK m. 50 hükmüne göre; tüzel kişiler fiil ehliyetlerini organları vasıtasıyla kullanır. Bu sebeple organları vasıtasıyla bir hakka sahip olur ya da bir borcu üstlenirler. Dolayısıyla tüzel kişilerin ibra sözleşmesine taraf olmaları halinde öneri veya kabul beyanının yetkili organları tarafından yapılması gerekir.[298]

---

[297] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 182.

[298] Y. 15. HD., 25.09.2007 T., 2006/4773 E., 2007/5650 K. sayılı ilamı: *"...Davanın red nedeni, dosyaya sonradan konulan tarihsiz feragatname başlıklı belgedir. Bu belgede davadan feragat edildiği, davalı firmanın ibra edildiği yazılıdır. Bu belge altındaki imza şirket ortaklarından Ali'ye aittir. Dosyada bulunan 15.11.2005 günlü belgeden şirketi Sedat'ın temsile yetkili olduğu anlaşılmaktadır. Davadan feragat ve ibra şirketlerin ancak yetkili organları veya temsilcileri tarafından sözleşmede belirtilen şartlara uygun şekilde yapılabilir. Davadan feragat eden ve davalı şirketi ibra eden Ali'ye şirketi temsil yetkisi bulunmadığı ihtilafsız olmadığına göre, onun tarafından imzalanan tarihsiz feragatnameye dayanılarak davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.",* www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

E- ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA İBRA SÖZLEŞMESİNİN MÜMKÜN OLUP OLMADIĞI SORUNU

Üçüncü kişi yararına sözleşme, bir sözleşmede tarafların yapılacak ifanın üçüncü kişiye yapılmasına karar vermesidir. TBK m. 129'da düzenlenmiştir. Bu başlık altında üzerinde durulması gereken husus, üçüncü kişi yararına ibra sözleşmesinin yapılmasının mümkün olup olmadığıdır. Esasen bu konu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre[299], tasarruf işlemleri üçüncü kişi yararına sözleşmeye konu olamazlar. Ancak, istisnaî olarak üçüncü kişinin ibrası mümkündür.

Bir diğer görüş ise[300], ibra sözleşmesinin üçüncü kişi yararına yapılamayacağını belirtmektedir. Kanaatimizce de, ibra sözleşmesinin üçüncü kişi yararına yapılamayacağının kabulü gerekir. Aksi takdirde borçlunun isteği göz ardı edilecektir. Özellikle ivazsız ibranın söz konusu olduğu durumlarda minnet borcu altına girmek istemediğinden borcun ibrasını kabul etmek istemeyen borçluyu, üçüncü kişi yararına yapılacak ibra sözleşmesi ile borçtan kurtarmak, borçlunun istek ve arzusunun yok sayılması anlamına geleceğinden kabul edilemez. Özellikle kanunun ibrayı sözleşme olarak düzenlenmiş olduğu ve borçlunun rızasını aradığı düşünülecek olursa, üçüncü kişi yararına ibranın, ibra sözleşmesi kurumuyla bağdaşmadığı anlaşılacaktır.[301]

III- İBRA SÖZLEŞMESİNDE TEMSİL

A- KANUNİ TEMSİL

İbra sözleşmesinin kanuni temsilcinin varlığı halinde nasıl kurulacağına ilişkin bilgileri, ibra sözleşmesinin tarafları ve ehliyetleri başlığı altında ayrıntılı olarak incelemiş olduğumuzdan burada tekrar bahsedilmeyecektir.

B- İRADİ TEMSİL

İbra sözleşmesi bizzat alacaklı tarafından yapılabileceği gibi, alacaklının ibra sözleşmesi yapabilmesi hususunda yetkilendirdiği üçüncü bir kişi tarafından da yapılabilir.

Y. 19. HD., 11.12.2013 T., 2013/14548 E., 2013/19744 K. sayılı ilamı (Yayınlanmamıştır), (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 157).

[299] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1292; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 476.

[300] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, Vedat Kitapçılık, 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Güncellenip, Genişletilmiş 17. Bası, İstanbul 2022, s. 462, dn. 110.

[301] Aynı yönde bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 161.

Bu durumda üçüncü kişinin yapmış olduğu ibranın hak ve sonuçları temsil olunanın ad ve hesabına sonuç doğurur. Üçüncü kişi ile alacaklı arasında genellikle vekalet sözleşmesi olmakla birlikte, tek taraflı işlem ile temsil yetkisi verilebileceği gibi, başka bir sözleşme ile de yetkilendirme yapılmış olabilir.[302]

Yetkisiz temsile ilişkin kurallar burada da uygulama alanı bulur. Dolayısıyla, yetkisiz temsilcinin yapmış olduğu ibra sözleşmesi, rızası olmadığı sürece, yetkisiz temsil edileni bağlamaz.[303]

TBK m. 504/3 ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)[304] m. 74 hükümleri gereğince vekilin, özel olarak yetkili kılınmadığı müddetçe; yapamayacağı birtakım işer vardır. Kanun bu iş ve işlemler arasında karşı tarafın ibrasını da saymıştır. Dolayısıyla vekilin, müvekkil adına ibra işlemi yapabilmesi için bu hususta özel olarak yetkilendirilmiş olması da gerekmektedir.

TBK m. 504'te belirtilen özel yetki gerektiren hallerin sınırlı sayıda olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır.[305] Yargıtay 2002 yılında vermiş olduğu bir kararında işlemin olağan dışı nitelik taşıyıp taşımadığının önemli olduğundan bahsetmiştir.[306]

IV- İBRA SÖZLEŞMESİNİN KONUSU

A- GENEL OLARAK ALACAK HAKKI VE KAPSAMI

İbra sözleşmesinin konusunu belirli veya belirlenebilir bir alacak hakkı oluşturur.[307] Alacak hakkı, alacaklıya borçludan edimin yerine getirilmesini isteme yetkisini sağlayan bir haktır.[308] Alacak hakkı dışında kalan ayni haklar ile yenilik doğuran haklar ibra sözleşmesinin konusu olamazlar. Alacak hakkının kaynağının sözleşme, haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme olması ya da kanundan doğması, yani kaynağı önemli değildir.

İbra sözleşmesinin geçerliliği için, kural olarak alacağın belirli veya belirlenebilir olması yeterli olup, miktarın belirli ya da belirlenebilir olmasına gerek yoktur.[309] Ancak,

---

[302] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C.I, 2023, s. 231.
[303] **İNCEOĞLU,** M. Murat; Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009, s. 434; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C.I, 2023, s. 254; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 165.
[304] RG., 04.02.2011 T., Sa. 27836
[305] **İNCEOĞLU,** Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, s. 206 vd.; **CİHAN,** Hulki; Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi, Beta Yayıncılık, Haziran 2011, s. 94 vd.
[306] Y. 3. HD., 04.02.2002 T., 2002/414 E., 2002/1200 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[307] Y. 23.HD., 06.07.2015 T., 2015/4441 E., 2015/5288 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024
[308] **OĞUZMAN/ÖZ,** Borçlar Genel, C. I, 2023, s. 15; **EREN,** Borçlar Genel, s. 78.
[309] Y. 19. HD., 06.01.2014 T., 2013/16821 E., 2014/593 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024

bazı ibranameler vardır ki, bunların geçerliliği ibranameye konu alacağının türünün ve miktarının açıkça belirtilmesine bağlıdır. Örneğin, TBK m. 420'de belirtilen işçi ibranamelerinin geçerliliği, kanunun açık ifadesinden anlaşılacağı üzere, hizmet sözleşmesinin sona ermesinden itibaren en az bir aylık süre geçtikten sonra ibra sözleşmesinin yazılı olarak yapılması, ibraya konu alacağın miktarı ve türünün açıkça belirtilmesi ve ödemenin banka aracılığıyla hak tutarına nazaran eksiksiz olarak yapılması şartlarına bağlıdır. Kanun, aksi takdirde ibranın kesin olarak hükümsüz olacağını belirtmiştir. Burada kanuni bir zorunluluk bulunmaktadır.

Yargıtay uygulamasında özellikle avukatlar ile müvekkilleri arasında yapılan ibranamelerin, güven verici açıklıkta ve anlaşılır olması gerektiği yönünde kararları mevcuttur.[310]

Doktrinde [311] , edim yükümü içermeyen, bağımsız borç olan koruma yükümlülüklerinin gelecekte doğacak bir alacağın ibrası dışında, ibra sözleşmesine konu olamayacakları kabul edilmektedir. Zira edim yükümü içermeyen borçlarda, herhangi bir edimi yerine getirme söz konusu olmadığından, ifada temerrüde düşmek, imkansızlığa uğramak, ifayı talep etmek ve borçluyu ifaya zorlamak mümkün değildir.[312] Ancak bu yükümlülüklerin ihlal edilmesi halinde, ihlale bağlı zarara ilişkin TBK m. 112 hükmü uyarınca tazmin borcu doğacağından [313] ve bu tazminat borcunun da ifasının talep edilebilmesi mümkün olduğundan, ibrası da mümkün olabilecektir.[314]

Eşyaya bağlı borçlar, bir kişiyi bir eşyanın maliki olduğu için mükellefiyet altına sokan borçlardır.[315] Eşyaya bağlı borçların eşyanın devri ile yeni malike mi geçeceği yoksa eski malik zamanında doğan borcun yeni maliki etkilemeyip eski malike ait olmaya devam mı edeceği yönünde doktrinde farklı görüşler olmakla birlikte[316]; kanaatimizce her malikin kendi döneminde doğan borçtan sorumlu tutulması hakkaniyete uygun olacaktır. [317] Dolayısıyla eşyaya bağlı borçların ibrasında, borcun doğduğu dönemde malik olan borçlunun ibrası, sadece o dönem için hüküm ve sonuç doğurur. Malikin

---

[310] Yargıtay 13. HD. 19.11.2008 T., 2008/4706 E., 2008/13838 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 132.
[311] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Genel, C. I, 2023, s. 13-14.
[312] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Genel, C. I, 2023, s. 15.
[313] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Genel, C. I, 2023, s. 15.
[314] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 135; **YURDUSEVEN,** Borçlar Hukukunda İbra, s. 76.
[315] **OĞUZMAN,** M. Kemal; "Eşyaya Bağlı Haklar ve Borçlar", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 31, Sa. 1-4, 1965, s. 214.
[316] Ayrıntılı bilgi için bkz. **BAYIK,** Miray Elif; Eşyaya Bağlı Haklar ve Borçlar, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Programı, İzmir 2022, s. 61.
[317] Aynı yönde bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 135- 136; **BAYIK,** Eşyaya Bağlı Haklar ve Borçlar, s.61.

değişmesi halinde ibra edilen eski malikin borcundan bağımsız, yeni bir borç doğar. Bu borç da yeni bir ibra sözleşmesine konu olabilir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, ibraya konu alacak hakkının konusunun illa para olması da şart değildir. Verme, yapma veya yapmama borçları da ibraya konu olabilir.[318]

Bir kısmı ifa edilmiş borcun tamamının ibrası durumunda, daha önce ifa edilmiş kısım sebepsiz zenginleşme hükümlerine (TBK m. 77 vd.) göre geri istenebilir.[319]

B- BORCUN GEREĞİ GİBİ İFA EDİLMEMESİ DURUMUNDA İBRA SÖZLEŞMESİNİN KONUSU

Bu başlık altında öncelikle geçerli olarak kurulmuş borç ilişkisinde sonradan borcun ifasının imkânsız hale gelmesi durumunun incelenmesi gerekmektedir. İmkânsızlık borçluya atfedilemeyen bir sebeple, yani borçlunun kusuru olmaksızın meydana gelmişe TBK m. 136 gereğince borç sona erecektir. Konumuz açısından asıl önemli olan nokta, borçlunun kusuru ile ifanın imkânsız hale gelmesidir. Zira bu durumda borç sona ermez. TBK m. 112 anlamında borca aykırılık söz konusu olur[320] ve alacaklının imkânsızlık sebebiyle uğramış olduğu zararın borçlu tarafından tazmini gündeme gelir. Yani tazminat borcu asıl borcun yerine geçer.[321] Borcun fer'ileri ise varlığını aynen korur.[322] Bu sebeple, alacaklı ile borçlunun yapacağı ibra sözleşmesinin konusunu tazminat borcu ile asıl borcun fer'ileri oluşturur. Bunlardan yalnızca biri ibra edilebileceği gibi tamamı da edilebilir.

Doktrinde bir görüşe göre [323],sonraki imkânsızlık borçlunun kusuru olsa da olmasa da, borcu sona erdirir. Bu görüşün kabulü halinde, asıl borçla birlikte fer'ileri de sona ereceğinden, bunların ibrası mümkün olmayacaktır. Kanaatimizce, bu görüşün kabulü mümkün değildir. Zira, imkansızlıkla birlikte kusurlu borçlunun borcu sona ermeyip, tazminat borcu olarak devam eder.[324]

---

[318] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 134; **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 51.
[319] **İNAN / YÜCEL,** Borçlar Genel, s. 632.
[320] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 669.
[321] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 853-854; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 137; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 391; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.3, s. 342.
[322] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 854; **ANTALYA,** Borçlar Genel, C.V/1.3, s. 342.
[323] Bkz. **OĞUZMAN/ÖZ,** Borçlar Genel, C.I, 2023, s. 587.
[324] Aynı yönde bkz. **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 44; Ayrıca, **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Genel, s. 909'da sözleşmeden doğan sonraki imkansızlığın borçlunun kusurlu olması halinde sorumluluk, kusursuz olması halinde borçtan kurtulma nedeni olduğu belirtilmiştir.

Para borçlarında, borcun zamanında ifa edilmemesi nedeniyle işleyecek olan temerrüt faizi, asıl borçtan ayrı olarak ibra edilebilir. TBK m. 131/1 gereğince, asıl alacak faiz alacağı saklı tutulmaksızın ibra edilmişse, asıl alacağın sona ermesiyle fer'ileri de sona ereceğinden, faiz alacağı da sona erer.

Borçlunun temerrüde düşmesi halinde, alacaklı TBK m. 125/1'e göre gecikme tazminatı ile aynen ifa istemişse, alacak ile gecikme tazminatına ilişkin alacak birlikte veya ayrı ayrı ibra sözleşmesine konu olabilir. Salt alacağın ibrası, somut olayın özelliklerinden aksi anlaşılmadıkça, gecikme tazminatının da ibrası anlamına gelmez.[325] Ayrıca, TBK m.125/2'de alacaklının, borcun ifası ile gecikme tazminatını isteme hakkından vazgeçtiğini hemen bildirerek, borcun ifa edilmemesi nedeniyle doğan zararın giderilmesini isteyebileceği belirtilmiştir. Bu durumda zararın tazminine ilişkin bu alacağının ibrası da söz konusu olabilir.

Yargıtay'a göre, alacaklının verdiği ibra yalnızca fiili zarara ilişkin ise, bu ibra yoksun kalınan kazanca ilişkin alacağı kapsamaz.[326]

C- EKSİK BORÇLARIN İBRASI

Eksik borçlar, geçerli bir borcun varlığına rağmen, devlet organları aracılığıyla borçlunun sorumlu tutulamadığı borçlardır.[327] Borçlu tarafından ifa edilmeyen eksik borcun, icra takibine ya da davaya konu olması mümkün değildir. Yani ödenebilen ancak takip ve

---

[325] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 138.

[326] Y. 11. HD, 18.02.2002 T., 2001/10368 E., 2002/1249 K. sayılı ilam: *"... Mahkemece, iddia, savunma, dosyadaki kanıtlar ve bilirkişi raporlarına nazaran, davalı TCDD elemanlarının 8/8 kusurlu olarak kazaya sebebiyet verdikleri, davacılara ait biçerdöğerde meydana gelen hasar bedelinin davalı tarafından davacılara ödenip, ibraname alındığı, ancak, alınan ibranamenin biçer hasara ilişkin olup, kar mahrumiyetini kapsamadığını, davacı tarafından 13.10.2000 tarihli bilirkişi raporunda belirlenen miktara her hangi bir itirazda bulunulmadığı gerekçesiyle, davanın kısmen kabulü ile (4.800.000.000) lira tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek faiziyle birlikte davalıdan tahsiline, fazlaya ilişkin istemin reddine karar verilmiştir. Karar, davalı vekilince temyiz edilmiştir. ...2-Ancak, mahkemece taşıma esnasında hasarlanan aracın bir çalışma sezonunu kaybettiğinden bahisle yapılan hesaplamaya dayalı bilirkişi raporuna itibar edilerek, davanın kısmen kabulüne karar verilmişse de, böyle bir hesaplamanın doğru olabilmesi için, hasarlanan biçerdöverin tamiri için geçecek sürenin uzman bilirkişi veya bilirkişiler kurulu aracılığı ile saptanarak, bu süre için tazminata karar verilmesi gerekirken, bu hususta tamiratı gerçekleştirdiği anlaşılan atölye yazısı ile yetinilmesi doğru olmamıştır. 3- Yine, davacıların gerçek zarara kapsamında belirlenmesi gereken kar mahrumiyetleri hesaplanırken, bu kazancın elde edilebilmesi için gerekli giderlerin belirlenen brüt kazanç miktarından mahsubunun yapılmamış olması da davacıların sebepsiz zenginleşmesine yol açacağından yanlış olmuş ve kararın açıklanan nedenlerle davalı yararına bozulması gerekmiştir.",* www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

[327] **TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP,** Tekinay Borçlar Hukuku, s. 23 vd.; **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 44; **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 33; **EREN**, Borçlar Hukuku, s. 90.

dava edilemeyen borçlardır.[328] Dolayısıyla eksik borç, devletin yetkili organları aracılığıyla talep edilemese dahi, varlığını sürdüren borçlardır. Bu tür borçlarda da geçerli bir borç vardır. Eksik borçlara ismini veren eksiklik, dava ve takip hakkının bulunmamasıdır.[329]

Eksik borçların borçlu tarafından ifa edilmesi halinde, yapılan ifa geçerli olup, sebepsiz zenginleşme davasına konu olamaz. Zira varlığını sürdüren, ödenebilen borçlardır.

Eksik borçlar dava ve icra takibine konu olamadıklarından, ibralarının pratikte pek de bir anlam ifade etmediği düşünülebilir. Ancak, icra ve takibe konu olamamasına rağmen varlığını sürdüren, ifa edilebilen ve hatta ifa edildiğinde geri talep edilemeyen, sebepsiz zenginleşme teşkil etmeyen bir borç vardır. Bu sebeple, eksik borçların da ibrasının mümkün olduğunu düşünmekteyiz.[330]

D- MÜSTAKBEL ALACAĞIN İBRASI

İbra sözleşmesinin müstakbel bir alacağın sona erdirilmesi için yapılıp yapılamayacağı, sözleşmeye konu alacağın var olan bir hukuki ilişkiye dayanılarak gelecekte meydana gelecek bir alacak mı yoksa temel bir ilişkiye dayanmayıp, gelecekte kazanılması sadece ümit edilen bir hak mı olduğunun tespitini gerektirir. Var olan bir hukukî ilişkiye dayanılarak gelecekte meydana gelecek haklar hukuki sonuç doğurabilirken, gelecekte kazanılması sadece ümit edilen, var olan bir hukuki ilişkiye dayanmayan haklar için kurucu unsur eksik olduğundan üzerinde tasarruf edilebilmesi ve dolayısıyla ibrası mümkün değildir.[331]

Yargıtay son yıllarda, birden fazla dairesinin uygulamasıyla, gelecekteki alacakların ibrasını batıl saymaktadır.[332] Doktrinde Yargıtay'ın bu kararlarını eleştirenler vardır.[333] Bu kişilerden olan NOMER'e göre, "Beklenen haklar üzerinde önceden tasarruf işlemi yapmak mümkündür. Örneğin geciktirici şarta bağlı bir alacak hakkının, şart gerçekleşmeden (hak doğmadan) önce ibraya konu olması mümkündür. Hakkın doğumu bir şarttır; ibra hakkın

---

[328] **KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI,** Borçlar Hukukuna Giriş, s. 44; **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar Hukuku, s. 24; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 91.

[329] **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 91.

[330] Aynı yönde bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 140.

[331] **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 46.

[332] Yargıtay 3. HD. 10.10.2022 T., 2022/6070 E., 2022/7499 K. sayılı ilamı: *"...protokolün 3.5. maddesinde yer alan 'Taraflar birbirlerini ödeme bittikten sonra borçluların hissesi oranında gayrikabili rücu ibra edeceklerdir.' şeklinde düzenlenmenin ibra olarak nitelendirilemeyeceği, doğmamış bir haktan önceden yazılı ibraname ile feragat edilmiş olmasının mümkün olmadığı anlaşılmaktadır.",* www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024; Y. 9. HD., 18.01.2010 T. 2009/29187 E., 2010/114 K. sayılı ilamı, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

[333] **HATEMİ / GÖKYAYLA**, Borçlar Genel, s. 349; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 475-476.

doğduğu an itibariyle hükümlerini doğurur".[334] Dolayısıyla, beklenen hakkın ibrası mümkün olmakla birlikte, ibra hakkın doğumuyla hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Gerçekten, örneğin; bir kira ilişkisinde kiracı ile kira verenin gelecek iki ayı ibra etmesi sözleşme özgürlüğü gereğince mümkün olmalıdır. Söz konusu kira borcu henüz doğmadığından, ibranın hüküm ve sonuçlarını doğurması hemen gerçekleşmeyip borcun doğum anını bekler.

GÜMÜŞ'e göre de, her iki türdeki gelecekteki sözleşmesel alacağa ilişkin ibra sözleşmesinin yapılması mümkündür.[335] Zira, kanunun genel hükümlerde çizmiş olduğu sınır içerisinde kalmak kaydıyla böyle bir ibra sözleşmesi yapılabilecektir. Örneğin ileride doğacak bütün borçların ibrası halinde, TBK m. 27 ve Türk Medeni Kanunu (TMK)[336] m. 23 hükümleri devreye girecek ve yapılan sözleşme batıl olacaktır. İleride doğacak bütün borçların ibrası, tarafların bütün borç ilişkilerinde tarafların sözleşme özgürlüğünün sınırlandırılması anlamına gelir. TMK m. 23 hükmü kimsenin özgürlüklerinden vazgeçemeyeceğini veya özgürlüklerini hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamayacağını düzenler. Dolayısıyla kanunun emredici hükümlerine aykırılık teşkil eden sözleşme, TBK m. 27 gereğince kesin hükümsüzdür.

Kanaatimizce var olan bir hukuki ilişkiye dayanan müstakbel alacakların ibrası mümkün olmakla birlikte, ileride doğması umulan ve temel bir hukuki ilişkiye dayanmayan, henüz var olmayan ve var olup olmayacağı da belli olmayan bir borcun ibrası mümkün değildir.[337] İbraya konu alacağın belirli veya en azından doğacağı an itibariyle belirlenebilir olması gerekir.[338]

Kaldı ki, TBK m. 285/2'de henüz edinilmemiş olan bir haktan feragatin bağışlama olmadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla, bağışlama olmamak kaydıyla, henüz edinilmemiş bir haktan feragat veya bu hakkın ibrası kanunen mümkündür.

Haksız fiilden doğan tazminat alacakları için, TBK m. 115'in kıyasen uygulanması, TBK m. 27 ve TMK m. 23'ün sınırları içerisinde ibra sözleşmesinin yapılması mümkündür.[339]

---

[334] **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 476.
[335] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 144.
[336] RG., 08.12.2001, Sa. 24607
[337] Y. 7. HD., 13.05.2013 T., 2013/2605 E., 2013/8723 K. sayılı ilam, **LALE,** Mukdedir; Özetli- İçtihatlı-Karşılaştırmalı Yargıtay Uygulamasında Türk Borçlar Kanunu (Genel Hükümler) ve Yürürlük Kanunu, C. 2, Seçkin Yayınları, Kasım 2014, s. 1505; Aynı yönde bkz. **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 46-47; **YURDUSEVEN,** Borçlar Hukukunda İbra, s. 78-79.
[338] **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 47.
[339] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 144.

E- İBRA SÖZLEŞMESİNE KONU OLAMAYAN ALACAKLAR

1- GENEL OLARAK

İbra sözleşmesine konu alacağın, tarafların anlaşmasıyla sona erdirilemeyeceğine dair bir sözleşme veya kanun hükmü olabileceği gibi, alacağın ya da işin niteliği gereği de ibra mümkün olmayabilir. Dolayısıyla, tarafların anlaşarak sona erdirmek istedikleri alacağın, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri bir alacak olması gerekir.

2- KANUNDAN DOĞAN İBRA ENGELLERİ

Üçüncü kişi yararına sözleşmeyi düzenleyen TBK m. 129/2'ye göre; tam üçüncü kişi yararına sözleşmede alacaklı, üçüncü kişi veya ona halef olan kişiler edimin ifasına ilişkin talep haklarını kullanmak istediklerini borçluya bildirene kadar, ibra sözleşmesi yapabilir. Bildirimden sona ibra kanun gereği mümkün değildir.

TBK m. 363'de kiracıya, kira sözleşmesine konu tarımsal bir taşınmazın her zamanki veriminin doğal olaylar ya da olağanüstü felaketler sebebiyle önemli ölçüde azalması halinde, kira bedelinde orantılı bir miktarda indirim yapılmasını isteyebileceği düzenlenmiştir. Kanunun tanımış olduğu bu haktan başlangıçta feragat, ancak kira bedeli belirlenirken bu gibi durumların meydana gelme olasılığı göz önünde bulundurulmuş veya doğacak zararın bir sigorta ile karşılanması kararlaştırılmışsa geçerli olacaktır. Kanun feragat kelimesini kullanmış olsa da, bundan anlaşılması gereken ibradır.[340] Madde ifadesinden anlaşılacağı üzere, kira bedelinin belirlenmesi sırasında, olağanüstü felaket veya doğal olayların meydana gelmesi olasılığının göz önünde tutulması veya doğan zararın bir sigorta ile karşılanması halinde, bedelin uyarlanması hakkı ibra edilebilir. Aksi takdirde ibra mümkün değildir. Kanun koyucu, bu düzenleme ile kiracıyı olağan üstü felaket ve olayların sebep olacağı ekonomik külfetten korumuştur.

Paylı mülkiyetin sona ermesinde paylaşma istemini düzenleyen TMK m. 698/2'ye göre; paylaşmayı isteme hakkı, hukukî bir işlem ile en çok on yıllık süre ile sınırlandırılabilir. Dolayısıyla, kanun paydaşın paylaşma isteminin ibra edilmesini yasaklamıştır, bu istem en fazla on yıl ertelenebilir.[341]

Son olarak, TTK m. 601'de, esas sermayenin azaltılması durumu hariç tutularak, ortaklara, esas sermaye payı bedelinin geri verilemeyeceği ve sermaye borcu için ortakların ibra edilemeyeceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla, esas sermayenin azaltılması

---

[340] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 147.
[341] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 145.

hâli dışında, ortaklar taahhüt ettikleri sermaye bedelini şirkete vermek zorundadır, bu borçtan ibra edilemezler.

3- KAMU YARARINDAN DOĞAN İBRA ENGELLERİ

Kamu yararını korumak amacıyla konulan kanuni borçlar ve yükümlülükler, tarafların yapacakları ibra sözleşmesiyle ortadan kaldırılamazlar.

Kural olarak, doğmuş nafaka alacakları için ibra sözleşmesinin yapılması mümkündür. Ancak, çocukların anne babalarından alacaklı oldukları nafakaların ibrası mümkün değildir. Çocuk nafaka alacağına ikame bir ivaz elde etmişse, nafaka alacağının ibrası mümkün olacaktır.[342]

Kaynağı aile hukuku ilişkisine dayanan müstakbel nafaka alacakları da ibra yasağına tâbidir. Zira TBK m. 23'e göre kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Bu hüküm kimsenin henüz doğmamış olan hakkından vazgeçemeyeceği anlamına gelir. Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2013 yılında verdiği bir kararda; henüz doğmamış bir haktan feragatin caiz olmadığı, bu itibarla nafakadan önceden vazgeçmenin hüküm ifade etmeyeceği belirtilmiştir.[343]

Üçüncü kişinin sahip olduğu malvarlığı unsurlarına, icra hukukuna ilişkin yollarla el koyma hakkı anlamına gelen haciz hakkı da ibra edilemez haklardandır.[344]

Ayrıca işçinin, işvereni hizmet sözleşmesine ilişkin tatil ücreti borcu ile ilerideki ücret ödeme borçlarından ibra etmesi de mümkün değildir.[345] Bu konuda Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bir kararında[346] işveren tarafından işçinin hak kazanmadığı ileri sürülen bir borcun ibraya konu olmasının, savunma ve işverenin diğer kayıtları ile çelişmesi anlamına geleceği ve böyle bir ibra sözleşmesinin geçersiz olduğu belirtilmiştir.

---

[342] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 148.
[343] YHGK, 27.11.2013 T., 2013/185 E., 2013/1601 K., www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024; Yargıtay 3. HD., 31.03.2015 T., 2014/12250 E., 2015/5251 K., www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[344] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 148.
[345] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 148.
[346] Bkz. YHGK, 08.11.2017 T., 2015/1303 E., 2017/1314 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

V- İBRA SÖZLEŞMESİNİN ÇEŞİTLERİ

A- İVAZLI İBRA SÖZLEŞMESİ

İbra sözleşmesi, bir ivaz karşılığında kurulmuş olabilir. Bu ivaz bir bedel olabileceği gibi kısmi ifa da olabilir.[347] Bu durumda yapılan ibra sözleşmesi, ivazlı ibra sözleşmesi olacaktır. Ancak, borcun tamamının ödenmesi veya tamamını karşılayacak başka bir edimle ödemenin gerçekleşmesi hâlinde ibra değil, ifa söz konusu olur.[348] Bu durumda yapılmış olan ibra sözleşmesi de, ifayı gösteren makbuz benzeri bir belge niteliğinde olacaktır.[349]

İvazlı ibra sözleşmesini yapabilmek için tarafların her ikisinin de hem tasarruf yetkisine hem de fiil ehliyetine sahip olmaları gerekir.

Alacaklının bir ivaz karşılığında alacağından vazgeçmesi, ifa yerine geçen edim ile karıştırılmaya müsaittir. Ancak, ifa yerine geçen edimde, alacaklının kabulü ile borçlu borçlanmış olduğu edimin yerine başka bir edim ifa eder ve böylece borç ifa ile sona erer.[350] Yani ifa yerine edim ile sözleşmenin edimi değiştirilmiş olur. Önceki edimin yerine yenisi gelirken, borç yine ifa ile sona erer. Dolayısıyla borçlunun tek bir borcu bulunur ve o sona erer.

İvazlı ibrada ise, borçlu alacaklıya ödeyeceği ivazla borcun ibra ile sona ermesini sağlar. Herhangi bir edim değişikliği söz konusu değildir. Aksine, bir edimin sona erdirilmesi, başka bir edim karşılığında gerçekleşir. Borcu oluşturan edim sona ererken, yerine başka bir edim gelmez. Borçlunun ibraya konu borç dışında, ivazlı ibra sözleşmesiyle ivaza ilişkin de borcu oluşur. İvazın alacaklıya ödenmesiyle, hem ivaz borcu hem de ibraya konu asıl borç sona erer. İvaz borcu ifa ile sona ererken, ibraya konu asıl borç ibra ile sona erer.

Bu aşamada, ivazlı ibra sözleşmesinin yapılmasına rağmen, ivazın ifa edilmemesi durumunda ne olacağı sorunu ortaya çıkar. İvaz ifa edilmezse, ibraya konu asıl borç sona ermez. Kanaatimizce bu durumda, alacaklı ya asıl borcun ifa edilmemesi nedeniyle ya da ivazın ifa edilmemesi nedeniyle, hukuki haklarını kullanacaktır. Hangi borç için bunu yapacağı ise, alacaklının kendi seçimidir. Şayet ivaz için, borçlunun temerrüdü hükümleri uygulanır ve nihayetinde sözleşmeden dönülürse, borçlu yalnızca ibraya konu asıl borcun borçlusu olacaktır.

---

[347] **ÇİL,** İbraname, s. 7.
[348] **ÇİL,** İbraname, s. 7.
[349] **ÇİL,** İbraname, s. 5.
[350] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 591; **NOMER,** Borçlar Hukuku, s. 333.

B- İVAZSIZ İBRA SÖZLEŞMESİ

İvazsız ibra, alacaklının herhangi bir karşılık elde etmeksizin, kayıtsız şartsız borçluyu borçtan kurtarmasını ifa eder.[351] Dolayısıyla, alacaklı hiçbir karşılık almaksızın alacağından vazgeçmiş olur. Bu yönüyle feragate benzese de farklı kurumlardır. Zira, feragat tek taraflı bir irade beyanı ile yalnızca talep hakkının sona ermesi anlamına gelirken, ibra sözleşmesi ile borç sona erer.

C- KISMİ İBRA SÖZLEŞMESİ

TMK m. 132'de, ibra sözleşmesiyle borcun tamamen veya kısmen ortadan kaldırılabileceği belirtilmiştir. Kanunun açıkça belirttiği üzere ibra sözleşmesi her zaman borcun tamamı için yapılmaz. Borcun kısmen ortadan kaldırılması için yapılan ibra sözleşmesi, kısmi ibra sözleşmesidir.

Kısmi ibradan bahsedilebilmesi için, ibraya konu borcun bölünebilir nitelikte olması gerekir. Bölünemeyen borcun kısmi ifası mümkün olmadığı gibi, kısmi ibrası da mümkün değildir. Dolayısıyla örneğin manevi tazminat açısından baktığımızda, Yargıtay manevi tazminatın bölünemez bir alacak olduğunu kabul ettiğinden, manevi tazminat alacağının kısmi ibra edilmesi mümkün değildir.[352]

Borcun bir kısmından borçluyu kurtaran alacaklı, kısmi ibra işlemini bir ivaz karşılığında yapabileceği gibi, herhangi bir karşılık almaksızın da yapabilir. Örneğin 10.000 TL'lik borcun 7.500 TL'sinin ödenmesi, kalan kısmın ibra edilmesi kararlaştırılmış olabilir. Böyle bir durumda hem alacaklı borcun önemli bir kısmını elde etmiş olacak hem de borçlu borcun bir kısmından kurtulmuş olacaktır. Bu durumda yapmış oldukları sözleşme, kısmi ibra sözleşmesidir.

Bazen, taraflar faizin ibrasına, asıl alacağın ise devamına karar verebilirler. Faiz alacağı, asıl alacağın fer'isi niteliğinde olan ayrı bir alacak olduğundan bu durumda, kısmi ibra yoktur.[353] Faiz alacağının tamamen ibrası söz konusudur.

Kısmi ibra halinde de, tıpkı borcun tamamının ibra edilmesinde olduğu gibi, herhangi bir şekil şartı bulunmamaktadır. Bu durum TBK m. 132 ifadesinden açıkça anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, kısmi ibrayı sanki borcu doğuran sözleşmede değişiklikmiş

---

[351] **ÇİL,** İbraname, s. 3.
[352] Bkz. Y. 4. HD., 18.01.2012 T., 2010/12404 E., 2012/437 K. sayılı ilamı, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[353] Aynı yönde bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 198; **ÖNCÜ,** İbra, s. 30; Aksi yönde bkz. **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 841.

gibi kabul edip, esas sözleşmenin şekline tâbi tutmak yanlış olur.[354] Kısmi ibra da borcun bir kısmının da olsa sona erdirildiği bir durumdur.

D- KOŞULA BAĞLI İBRA SÖZLEŞMESİ

1- GENEL OLARAK

TBK m. 170-176'da koşullar düzenlenmiştir. Kural olarak sözleşmeler koşula bağlı olarak kurulabilir. Ancak bazı tasarruf işlemleri koşula bağlı yapılabilirken bazıları koşula bağlanamazlar. Kanun ibra sözleşmesinin koşula bağlanıp bağlanamayacağı konusunda herhangi bir düzenleme yapmamıştır. İbra sözleşmesine TBK'nın sözleşmelere ilişkin genel hükümleri kıyasen uygulanabilmektedir. Kanaatimizce, ibra sözleşmesi için herhangi bir koşula bağlı olamayacağına ilişkin düzenleme bulunmadığından genel kurala tâbidir ve ibra da koşula bağlı olarak kurulabilir.[355] İbra sözleşmesinin bağlandığı koşul, geciktirici koşul olabileceği gibi, bozucu koşul da olabilir.

2- GECİKTİRİCİ KOŞULA BAĞLI İBRA SÖZLEŞMESİ

Bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bağlıysa, sözleşme geciktirici koşula bağlanmış demektir (TBK m.170/1). Bu durumda koşul, gerçekleşmesi beklenen, ancak tam olarak bilinmeyen, kuşkulu olan bir olgudur. [356] Geciktirici koşul, sözleşmenin hükümlerini doğurmasını sağlayan tamamlayıcı unsurdur.[357]

İbra sözleşmesinin de geciktirici bir koşula bağlanmak suretiyle kurulması mümkündür. Bu durumda geciktirici koşulun gerçekleşmesiyle, ibra sözleşmesi hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. İbra sözleşmesinin yapıldığı dönem ile geciktirici koşulun gerçekleştiği dönem arasında da geçerli bir ibra sözleşmesi var olmakla birlikte, hüküm ve sonuçlarını koşulun gerçekleşmesiyle doğurmaya başlar.[358] Dolayısıyla, sözleşmenin kurulması ile geciktirici koşulun gerçekleşmesi arasındaki süreçte de ibra edilen borç

---

[354] **YURDUSEVEN,** Borçlar Hukukunda İbra, s. 85.
[355] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. II, 2022, s. 528; **AYTAÇ,** "Anonim Ortaklıklarda İbra", s. 13.
[356] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 330; **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 761; **ERDOĞAN,** Borçlar Hukuku, s. 272.
[357] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 764.
[358] **YURDUSEVEN,** Borçlar Hukukunda İbra, s. 88; **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 330.

varlığını sürdürecektir. Alacaklı ve borçlu bu sıfatlarını koruyacaktır. Koşulun gerçekleşmesiyle, ibra sözleşmesine konu borç sona erer.[359]

İbra sözleşmesinin yapılmış ancak geciktirici koşulun henüz gerçekleşmemiş olduğu dönemde, geciktirici koşulun varlığının hiçbir etkisinin olmadığı da doğru değildir. Zira, alacaklının bu süreçte koşulun gerçekleşmesini engelleyecek her türlü davranıştan kaçınması gerekmektedir. Bu durum TBK m. 171/1'in sonucudur. Aksi takdirde, TBK m. 171/2'de belirtildiği üzere, alacağı tehlikeye düşen alacaklı, alacağı koşula bağlı olmayan alacaklıların haklarını korumak amacıyla başvurabileceği önlemleri alabilir. Ayrıca unutulmamalıdır ki, TBK m. 171/3 gereğince, koşulun gerçekleşmesinden önceki süreçte yapılan tasarruflar, koşulun hükümlerini zedelediği oranda geçersizdir.

Koşula bağlı olarak yapılan hukuki işlemin tasarruf işlemi olması halinde, bu işlem tasarruf yetkisini de koşula bağlı olarak etkileyecektir.[360] Dolayısıyla örneğin[361]; A'nın B'den olan alacağını geciktirici bir şarta bağlı olarak ibra etmesi halinde, şart gerçekleşmeden söz konusu alacak üzerinde başka bir tasarruf işlemi yaptığını ve alacağını üçüncü bir kişiye devrettiğini varsayalım. Bu durumda yapılan alacağın devri işleminin akıbeti şartın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine bağlı olacaktır. [362] Şartın gerçekleşmesi halinde geçerli ibra sözleşmesi hüküm ve sonuçlarını doğuracak, dolayısıyla B'nin A'ya olan borcu sona erecektir. Alacağın devri işlemi ise hükümsüz olacaktır. Bu durum koşulun gerçekleşmesinden önce yapılan tasarrufların, koşulun hükümlerinin zedelendiği oranda geçersiz olacağını belirten TBK m. 171/3'den anlaşılmaktadır. Ancak, A ile üçüncü kişi arasındaki borçlandırıcı işlem şartın gerçekleşip gerçekleşmemesinden etkilenmez.

Bir borçlandırıcı işlemin de, geciktirici koşula bağlanması mümkündür. Bu durumda müstakbel alacaklının, müstakbel borcu ibra edip edemeyeceği sorusu akla gelebilir. İbra, müstakbel borçlar için de yapılabileceğinden, geciktirici koşula bağlı olan bu müstakbel borç da ibra edilebilir.

3- BOZUCU KOŞULA BAĞLI İBRA SÖZLEŞMESİ

Bozucu koşul, TBK m. 173'te düzenlenmiş olup hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlamış bir hukuki işlemin sona ermesinin, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir

---

[359] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 201; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. II, 2022, s. 541.
[360] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 334-335.
[361] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 335.
[362] **TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP,** Tekinay Borçlar, s. 335.

koşula bağlanmasını ifade eder. Koşulun gerçekleşmesi ile koşula bağlanan hukuki işlemin hükümleri ileriye yönelik ortadan kalkar.[363]

İbra sözleşmesinin bozucu koşula bağlı kurulması halinde, ibra sözleşmesi hüküm ve sonuçlarını doğurmaya başlamıştır. Sözleşmenin kurulması anıyla, hüküm ve sonuçlarının doğması anı arasında, geciktirici koşula bağlı ibra sözleşmesinin aksine, bir zaman dilimi yoktur. Dolayısıyla ibra edilen borç, sözleşmenin kurulmasıyla sona ermiştir. Bozucu şartın gerçekleşmesiyle birlikte, ibra sözleşmesinin hüküm ve sonuçlarıyla ortadan kalkacağından, ibra edilen borç da kendiliğinden tekrar doğacaktır.[364]

İbra sözleşmesiyle kural olarak borç kesin olarak sona ererken, istisnai olarak bozucu şarta bağlanmış ibra sözleşmelerinde şartın gerçekleşmesiyle, daha evvel sona ermiş olan borç yeniden canlanır.[365] Bozucu şartın gerçekleşmesiyle birlikte, ibradan önceki durum bütün fer'ileriyle birlikte tekrar kurulur.[366] Bozucu şartın gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması halinde, borçlu kesin olarak borcundan kurtulmuş olur.[367]

E- KIYMETLİ EVRAKA BAĞLI ALACAKLARIN İBRASI

Kıymetli evrakın tanımı TTK m. 645'de yapılmıştır. Buna göre; kıymetli evraklar, içerdikleri hakkın senetten ayrı ileri sürülemediği ve başkalarına devredilemediği senetlerdir. Bu hükme göre senet ile senede bağlı hak arasında sıkı bir bağ bulunmakta ve senet devredilmedikçe hak da devredilememektedir.

Kıymetli evrakta soyutluk ilkesi geçerlidir. Buna göre, kıymetli evrak doğumuna neden olan ilişkiden bağımsız ve soyuttur. Dolayısıyla temel borç ilişkisinin sakatlığı, kıymetli evrakın geçerliliğini etkilemez, kıymetli evrak alacaklısına def'i olarak ileri sürülemez. [368]

Asıl borç ilişkisinden doğan alacak hakkı kambiyo senedine bağlandığında, senet ile senede bağlı hak arasındaki sıkı bağ nedeniyle, alacak hakkının ibrası kıymetli evraka bağlı kambiyo alacağının sona ermesine ve kıymetli evrakın bedelsiz kalmasına neden

---

[363] **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 395; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. II, 2022, s. 543- 544.
[364] **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 398; **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. II, 2022, s. 545; **GÜMÜŞ,** İbra, s.201; **ERDOĞAN,** Borçlar Hukuku, s. 276.
[365] **YURDUSEVEN,** Borçlar Hukukunda İbra, s. 90.
[366] **GÜMÜŞ,** İbra, s.201 vd.; Aksi görüş için bkz. **VARDAR HAMAMCIOĞLU,** Tasarruf, s. 284.
[367] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 201.
[368] **AYLİ,** Ali / **ÜÇLER,** Mehmet; "Çekte Bedelsizlik İddiası ve Açılabilecek Dava", DÜHFD, Cilt: 23, Sayı: 39, Yıl: 2018, s. 418-419; Bkz. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu 20.04.2018 T., 2017/4 E., 2018/5 K. sayılı ilamı, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

olur.[369] İbra ile sona erdirilen borcun, kıymetli evraka bağlanmış borcu da sona erdirdiğine dair ispat yükü borçlunun üzerindedir.[370]

İbra sözleşmesi ile ticari senede bağlı alacağın ortadan kalktığı iddiası yalnızca alacaklı ile senet borçlusu arasındaki ilişkide ileri sürülebilir.[371] Ticari senet uygulaması bakımından ibra iddiası kişisel bir def'i niteliğinde olduğundan, senedin iyiniyetli hamiline karşı ileri sürülemez.[372] Ancak senedin hamili, senede bağlı alacağın ibra edildiğini bilmesine rağmen, borçlunun zararına hareketle senedi devralmışsa, artık hamil kötüniyetli olacağından, TTK m. 687/1 gereğince ibra iddiası hamile karşı da ileri sürülebilecektir.[373]

Senede bağlı alacağın ibra edilmesi ancak senedin iade edilmemesi halinde ispatın nasıl olacağına ilişkin çeşitli Yargıtay kararları bulunmaktadır. Yargıtay bazı kararlarında, senet alacaklının elindeyken ibra sözleşmesinin yapılması ancak senedin borçlu tarafa iade edilmemesi halinde, ibra sözleşmesinin senede bağlı alacağı da kapsaması için, sözleşmede mutlaka kıymetli evraka ilişkin atfın bulunması gerektiği yönünde karar vermiştir.[374] Aksi halde kıymetli evraka ilişkin hakkın ibra edildiği iddiasının ispatlanmayacağını kabul

---

[369] **AYLİ / ÜÇLER,** Bedelsizlik, s.423.

[370] **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 32; Y. 8. HD., 11.10.2017 T., 2015/6878 E., 2017/12742 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024; Ayrıca bkz. aksi yönde; Y. 19. HD., 17.10.2017 T., 2016/12485 E., 2017/6972 K., www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

[371] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 203.

[372] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 203.

[373] Y. 19. HD., 20.06.2005 T., 2005/4193 E., 2005/6910 K. sayılı ilam: *"... Somut olayda davacı çek keşidecisi delil olarak sunduğu ibraname nedeniyle borçlu olmadığının tespitini istemektedir. Keşideci davacı ile hamil davalı arasında temel ilişki olmadığı çek içeriğinden anlaşılmaktadır. Dosyaya sunulan 30.06.2002 tarihli ibraname davacının dava dışı ilk cirantaya ödeme yaptığını göstermektedir. Mevcut ibraname nedeniyle keşidecinin sebepsiz zenginleşmediğinin kabulü gerekir. O halde davacının ödemesinin çek hamili davalıya karşı da ileri sürülebileceği bu nedenle sorumlu olmayacağından davanın bu nedenle kabulüne karar vermek gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın kabulü doğru değildir...",* (GÜMÜŞ, İbra, s.204, dn. 348).

[374] Y. 11. HD., 17.6.1974 T., 1974/1916 E., 1974/1983 K. sayılı ilam (**AKİPEK,** Şebnem / **KÜÇÜKGÜNGÖR,** Erkan; Sözleşmeler Rehberi (Sözleşmelerin Hazırlanması, Sözleşme Örnekleri, Yargıtay Kararları), Yetkin Yayınları, Ankara 2000, s. 219)).

etmiştir.[375] Ancak Yargıtay'ın yakın tarihli, aksi yönde kararları da bulunmaktadır.[376] Kanımızca, TMK m. 6 hükmü gereğince ispat yükünün iddia eden taraf olan borçlu üzerine bırakılması doğru olacaktır. Bu nedenle son dönemlerde verilen, aksi yöndeki kararlara katılmak mümkün değildir. [377]

Ayrıca Yargıtay'a göre, bononun keşide tarihi ile vade tarihi arasında düzenlenmiş bulunan ibranameler geçerlidir.[378]

F- ÖLÜME BAĞLI HUKUKİ İŞLEM OLARAK İBRA

İbra, her zaman sağlararası bir sözleşme olarak yapılmayabilir. Bazen bir ölüme bağlı tasarrufla yapılmış ibra da karşımıza çıkar. Bu durumda, sağlararası bir hukukî işlem olarak ibrayı düzenleyen TBK m. 132 hükmü uygulanmaz. İbranın ölüme bağlı bir tasarrufla yapılmış olması halinde, ölüme bağlı tasarrufa ilişkin şekil kurallarına uyulması gerekir.[379]

Ölüme bağlı tasarruflar, kural olarak hukukî sonuçlarının kişinin ölümü anında meydana geldiği, kişinin terekesinin geleceğini tayin ettiği ve yapılmasını arzu ettiği

---

[375] Y. 12. HD., 11.12.1986 T., 1986/ 3533 E., 1986/14114 K. sayılı ilamı, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024; Y. 19. HD., 15.04.2013 T., 2013/1204 E., 2013/6732 K. sayılı ilamı (Yayınlanmamıştır): *"…Davacı; davalıdan satın aldığı aracın rehin teminatı olarak davalıya kendisinin kefil olduğu 7.000,00 TL bedelli bir bono verildiğini, davalıya rehin ve bono bedelinin ödendiğini, ancak davalının buna rağmen bonoyu icra takiplerine konu ettiğini, kendisinin davalıya borcu kalmadığına ilişkin ibraname düzenlendiğini belirterek icra takibi nedeniyle davalıya borçlu olmadığının tespitine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili; bononun sebepten bağımsız olduğunu, bono ile rehinle teminat altına alınan alacak arasında bağ olmadığını, ibranamenin de rehin alacağı için verildiğini, taraflar arasında birçok bono ilişkisi olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir. Mahkemece toplanan delillere göre; taraflar arasında araç satışından dolayı ibraname düzenlendiği, ibraname uyarınca araç üzerindeki rehin şerhinin kaldırılacağı, ibranamede takibe konu bonoya atıf yapılmadığı, bononun sebepten bağımsız olduğu, davalının davacının tanık dinletmesine muvafakat etmemesi nedeniyle ve davanın değeri itibariyle davacının iddiasını yazılı delille ispatlaması gerektiği, ancak ispatlayamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir…hükmün ONANMASINA, …"* (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 206, dn. 351).

[376] Y. 19. HD., 01.07.2013 T., 2013/8539 E., 2013/12336 K. sayılı ilamı: *"…Taraflar arasında düzenlenen 26.01.2001 tarihli ibranamede "ibranamenin düzenlendiği tarih itibarıyla alacaklı ...'ın borçlu ...'den senetli veya senetsiz hiçbir alacağının kalmadığı" açıkça belirtilmiş ve ibraname altındaki imzalar taraflarca inkar edilmemiştir. Dava konusu senedin vade tarihi 25.08.1999 olduğuna göre, daha sonra düzenlenmiş olan ve içeriğinde "senetli" ibaresi bulunan ibranamenin dava konusu senedi de kapsadığının kabulü gerekir. Bu durumda mahkemece senedin lehtarı yönünden somut olaya uygun düşmeyen gerekçelerle ibranameye itibar edilmeyip, yazılı şekilde hüküm kurulması doğru değildir. Öte yandan, diğer davalı ... senede ciro yoluyla hamil olmuştur. Davacılar adı geçen ibraname tarihinde orada hazır bulunduğunu, yani senedi kötüniyetle iktisap etmiş olduğunu iddia etmişlerdir. Kural olarak keşideci ile lehtar arasındaki şahsi defilerin hamile karşı ileri sürülmesi mümkün değilse de, somut olayda uygulanması gerekli 6762 sayılı TTK'nun 599. maddesine göre hamilin senedi kötüniyetli iktisap ettiğinin kanıtlanması halinde şahsi defilerin ona karşı da ileri sürülebileceği gözetilerek, mahkemece davacılara kötüniyet iddialarını kanıtlama olanağı tanınıp, tüm delillerin hep birlikte değerlendirilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir. Mahkemece bu hususlar gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir*.", www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

[377] Aynı yönde bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 209.

[378] Y. 19 HD., 22.11.2005 T., 2005/1376 E., 2005/11509 K. sayılı ilamı (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 209, dn. 358)

[379] **AKDOĞAN,** İbra, s. 21.

hususları belirttiği hukukî işlemlerdir. [380] Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar vasiyetnameler ve miras sözleşmeleridir. Borcun ibrasının her iki ölüme bağlı tasarruf şeklinde yapılması da mümkündür. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf olarak ise, belirli mal bırakma şeklinde ibranın yapılması mümkündür.

TMK m. 517/2'de; belirli mal bırakmanın yalnızca, ölüme bağlı tasarrufla terekedeki mallardan birinin mülkiyetinin veya terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının verilmesi şeklinde olmadığı, ayrıca, tereke değeri üzerinden bir edimin bir kimse lehine yerine getirilmesini, bir iradın bağlanmasını veya bir kimsenin bir borçtan kurtarılmasını için mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara sorumluluk yükletilmesi suretiyle de olabileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla vasiyetname veya miras sözleşmesi ile bir kişinin borçtan kurtarılmasının yani ibrasının mümkün olduğu düzenlenmiştir. Burada belirli bir mal bırakma yani mal vasiyetinin özel bir şekli olarak ibra vasiyeti karşımıza çıkar. [381] Vasiyet kavramından anlaşılması gereken vasiyetname değil, belirli mal bırakılmasıdır.[382]

Miras bırakan TMK m. 517/2'ye göre, kendisine borcu olan bir kişiyi vasiyetnamesi vasıtasıyla ibra edebilmektedir. Vasiyetnamenin tek taraflı bir işlem olduğu düşünüldüğünde, ibranın sözleşmesel niteliğinin burada nasıl tezahür edeceği sorunu karşımıza çıkar. Daha açık bir ifadeyle, alacaklısının vasiyetname ile kendisini ibra etme iradesini ortaya koyması karşısında, borçlunun ibraya ilişkin iradesinin ne zaman, ne şekilde ve kime karşı ileri sürülebileceği ve borcun ne zaman sona ereceği belirlenmelidir.

Öğretideki hâkim görüşe göre[383], TMK m. 600'e göre vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olduğundan, borç kendiliğinden ortadan kalkmaz. Bu durumda borçlu, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona, yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kendisini ibra etmelerini talep etme hakkına sahiptir. Vasiyet borçlusu, borçluyu ibra etme borcu altındadır. Borçlu ile yapılacak ibra sözleşmesiyle, borçlu borcundan

---

[380] **İNAN,** Ali Naim / **ERTAŞ,** Şeref / **ALBAŞ,** Hakan; İnan Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Mevzuattaki Değişikliklere ve Uygulamadaki Yeniliklere Göre Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 12. Bası, Ankara 2024, s. 162; **İMRE,** Zahit / **ERMAN,** Hasan; Miras Hukuku, Der Kitabevi, Gözden Geçirilmiş 16. Basım, İstanbul 2022, s. 14.

[381] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 27; **İNAN / ERTAŞ / ALBAŞ,** Miras Hukuku, s. 230, 234.

[382] **ANTALYA,** O. Gökhan; Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku, Cilt-III, Seçkin Yayıncılık, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2021, s. 234.

[383] **EVİZ,** Esra; "Vasiyet Türleri ve Özellikleri", İÜHFM, C. 75, Sa. 1, 2017, s. 400; **İNAN / ERTAŞ / ALBAŞ,** Miras Hukuku, s. 234, 236; **AYAN,** Mehmet; Miras Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Ekim 2016, s. 139; **ANTALYA,** Miras Hukuku, s. 235-236.

kurtulurken; vasiyet borçlusu da borçluyu ibra etme borcundan kurtulur. Vasiyet borçlusunun borcunu yerine getirmemesi halinde, borçlu bu kişi veya kişilere karşı ifa davası açabilir.[384] TMK m. 602'de vasiyet alacaklısının dava hakkı ölüme bağlı tasarrufu öğrenmesinden veya vasiyet borcu daha sonra muaccel olacaksa muacceliyet tarihinden itibaren on yıllık zamanaşımına tabi tutulmuştur. Dolayısıyla, borçlu on yıllık zamanaşımı içerisinde vasiyet borçlusundan kendisini ibra etmesini talep edecektir. Talebi yerine getirilmezse, bu süre zarfında ifa davasını açacaktır.

Öğretide azınlıkta kalan bir diğer görüşe göre[385]; vasiyet borçlusu ile ibra edilen borçlu arasında bir ibra sözleşmesi yapılarak borcun ortadan kalkması, yalnızca miras bırakanın üçüncü bir kişide olan alacağı ile borçlunun aynı üçüncü kişiye olan borcunun karşılanıp bu suretle ödenmesinin vasiyet edildiği haller için geçerlidir. Miras bırakan (alacaklı) kendi borçlusunu ibra etmek için bir ölüme bağlı tasarruf yapmışsa, ibra bir tasarruf işlemi olduğundan, miras bırakanın borçlusunu ibra etmesi halinde, borç kendiliğinden sona erer.[386] Dolayısıyla bu durumda ibra, miras bırakanın ölümü ile tek taraflı bir işlem olan vasiyetnameden kaynaklı olarak gerçekleşir.

Kanaatimizce, bu görüşe ikinci görüşe katılmak mümkün değildir. Zira, ölüme bağlı tasarruf teriminde yer alan "tasarruf" ibaresine rağmen, ibra vasiyeti borçlar hukuku anlamında bir hakkın varlığına doğrudan doğruya etkide bulunan, bu hakkı devreden, değiştiren, ya da ortadan kaldıran bir hukuki işlem olan tasarruf işleminden farklıdır.[387] Ölüme bağlı tasarruf ile alacaklı, ölümü halinde borcun sona ermesi yönündeki arzusunu dile getirir, borç kendiliğinden sona ermez. Kaldı ki, TMK m. 517/2'de açıkça bir kimsenin borçtan kurtarılmasının mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesinden bahsedilir. Ayrıca, ölüm ile ibranın kendiliğinden gerçekleşeceği yönündeki görüşünün kabulü halinde, vasiyet alacaklısı olan borçlunun vasiyeti ve dolayısıyla ibrayı reddetme hakkı elinden alınmış olacaktır.

Alacaklının vasiyetinde bulunan, borçluyu ibra etmesine dair düzenlenmenin icap niteliğini taşımadığını da belirtmek gerekir. Zira, icap muhatabına yöneltilmesi gereken bir beyandır. Burada, ibraya ilişkin beyan vasiyet alacaklısına, alacaklının ölümü halinde

---

[384] **İNAN / ERTAŞ / ALBAŞ,** Miras Hukuku, s. 237.
[385] **İMRE,** Zahit / **ERMAN,** Hasan; Miras Hukuku, s. 130'da ibra vasiyetinin hem vasiyet edenin borçlusunu ibra etmesi hem de vasiyet edenin üçüncü bir kişide olan alacağı ile borçlunun aynı üçüncü kişiye olan borcunun karşılanıp bu suretle ödenmesini vasiyet etmesi halinde yapılabileceği belirtilmiştir.
[386] **İMRE / ERMAN,** Miras Hukuku, s. 130.
[387] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 28.

vasiyet borçlularına ibra sözleşmesinin akdedilmesi talebinde bulunabilmesi hakkını verir.[388]

İbranın yapılacağı ölüme bağlı tasarruf miras sözleşmesi de olabilir. Burada bahsedilen miras sözleşmesi TMK m. 527'de düzenlenen olumlu miras sözleşmesidir. Söz konusu hükme göre mirasbırakan, miras sözleşmesiyle mirasını veya belirli malını sözleşme yaptığı kimseye ya da üçüncü bir kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir. Başka bir deyişle, mirasbırakan karşı taraf ya da üçüncü bir kişi yararına terekesine ilişkin ölüme bağlı tasarrufta bulunabilir. [389] Bu durumda olumlu miras sözleşmesinden bahsedilir. İbra borçlu açısından kazandırıcı bir işlem olduğundan, olumlu miras sözleşmesiyle borcun ibrasının kararlaştırılması mümkündür.

Alacaklı vasiyetnamesinden her zaman tek taraflı olarak dönebilecekken; miras sözleşmesiyle yapılan ibra vasiyetinden tek taraflı olarak dönmesi mümkün değildir. Miras sözleşmesi yapmasına rağmen, bu sözleşmede yer alan yükümlülüğü ile bağdaşmayan ölüme bağlı tasarruflar veya bağışlamalar yapması halinde, borçlunun TMK m. 527/2'ye göre itiraz hakkı vardır.

Miras sözleşmesinin hükümlerinin vasiyet borçlusu tarafından yerine getirilmemesi halinde, vasiyetnameye ilişkin yapılmış olan açıklamalar burada da geçerli olacaktır. Dolayısıyla, on yıllık zamanaşımı süresi içinde borçlunun vasiyetname borçlusuna başvurma ve ifa için dava açması gerekmektedir.

On yıllık zamanaşımı süresi içerisinde ibra edilmenin talep edilmemesi halinde miras reddedilmiş sayılacağı gibi, aynı sonuç borçlunun tek taraflı beyanı veya vasiyet borçlusu ile yapacağı anlaşma ile de doğacaktır.

---

[388] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 28-29.
[389] **İNAN / ERTAŞ / ALBAŞ,** Miras Hukuku, s. 282-283; **AYAN,** Miras Hukuku, s. 117.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İBRA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI, İSPATI VE HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

I- İBRA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜM VE SONUŞLARI

A- TARAFLAR AÇISINDAN İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

1- ASIL ALACAĞIN SONA ERMESİ

İbra ile borç, tamamen veya kısmen, doğrudan ve kesin olarak ortadan kalkmaktadır.[390] İbra sözleşmesinin örtülü kabul ile kurulduğu hallerde, ibraya ilişkin önerinin karşı tarafa ulaştığı andan itibaren uygun bir süre içerisinde reddedilmediği takdirde, alacak Türk Borçlar Kanunu m. 6 gereğince başkaca bir işleme gerek kalmaksızın ortadan kalkar.

Borçlunun ibrayı unutup sehven ödeme yapması durumunda, sona ermiş olan bir borcun yani olmayan bir borcun ifası yapılamayacağından, borçlu ödemiş olduğu bu miktarı sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre talep edebilecektir.

İbra sözleşmesi borcun tamamı için değil, yalnızca bir kısmı için yapılmış olabilir. Bu durumda kalan kısım aynen varlığını koruyacaktır. Bu kısım ifayla, ibrayla, takasla veya başkaca şekillerde sona erdirilebilir. Sözleşmede ibranın borcun bir kısmı ya da tamamı için yapıldığına dair herhangi bir husus yer almamış olabilir. Aksi anlaşılmadıkça ibra, borcun tamamı için yapılmış sayılır.[391]

Ani edimli sözleşmelerde ibra geçmişe etkili sonuç doğururken, sürekli borç ilişkilerinde kural olarak ileriye etkili olarak sonuç doğurur.[392] Ancak taraflar sürekli borç ilişkisinde de ibranın geçmişe etkili olmasını kararlaştırabilir.

---

[390] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 251; **EREN,** Borçlar Hukuku, s. 1440.
[391] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C.I, 2023, s. 575.
[392] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 253.

2- FER'İ HAKLARIN SONA ERMESİ

Fer'i haklar borç ilişkisinde tarafların asıl amaçladıkları haklar olmayan, asli hak olan alacak hakkını güvence altına alan veya genişleten haklardır.[393] Fer'i hakların, alacak hakkı niteliği taşıdığı ölçüde, alacak hakkına dokunulmaksızın, bağımsız olarak ibra sözleşmesine konu olabilmesi kural olarak mümkündür. Örneğin; yalnızca işlemiş faiz alacağının ibrasına karar verilmesi durumunda, faiz alacağı sona ererken, asıl alacak varlığını koruyacaktır. Zira, faiz alacağının sona ermesi asıl alacağı etkilemez.

Fer'i haklar asıl alacağa bağlıyken, asıl alacak fer'i haklara bağlı değildir. Bu sebepledir ki; asıl alacağın sona ermesi, aksi kararlaştırılmadıkça, fer'i hakların da sona ermesi sonucunu doğurur. Bu durum TBK m. 131/1'de düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre; asıl borcun ifa veya başkaca bir sebeple sona ermesi halinde, rehin, kefalet, faiz ve ceza koşulu gibi asıl borca bağlı hak ve borçlar da sona ermiş olur. [394]

TBK m. 131/2'ye göre işlemiş faizin ve ceza koşulunun ifasını isteme hakkı sözleşmeyle veya ifa anına kadar yapılacak bir bildirimle saklı tutulmuşsa veya durum ve koşullardan saklı tutulduğu anlaşılmaktaysa, bu faizler ve ceza koşulu istenebilir. Dolayısıyla alacaklının işlemiş faiz alacağı ile ceza koşulunu ibra sözleşmesine rağmen talep edilebilmesi için, bu hakların saklı tutulduğunu borçluya bildirilmiş olması veya bu durumun anlaşılıyor olması gerekmektedir.

Ayrıca, ibra sözleşmesiyle asıl alacağın sona ermesi, bu alacağı güvence altına alan ipotek, kefalet gibi teminatların da sona ermesi anlamına gelir. Taraflar daha sonra asıl alacağın yeniden canlandırılması konusunda anlaşsalar dahi, sona ermiş olan teminatlar yeniden canlanmaz. [395] Zira aksi takdirde, örneğin kefalette, kefilin sorumluluğu önce sona erdirilmiş, daha sonra da keyfi olarak yeniden canlandırılmış olur. Kefili bunu kabul etmek zorunda bırakmaksa ne hukuka ne de hakkaniyete uygun olacaktır. Bu durum TBK m.131 haricinde, ayriyeten TBK m.598/1'de ne sebeple olursa olsun, asıl borcun sona ermesinin, kefilin de borcundan kurtulmasını sağlayacağı düzenlenmiştir.

Bu noktada asıl borcun kısmi ibrası halinde, kefaletin akıbetinin ne olacağı sorusu akla gelebilir. Asıl borcun kısmi ibrası halinde, kefilin sorumlu olacağı üst limitte herhangi azalma olmaz. Zira, kefil yapmış olduğu sözleşmeyle sorumluluğunun üst

---

[393] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 19.
[394] Yargıtay 4. HD., 03.04.2018 T., 2016/8093 E., 2018/2609 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[395] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 255.

limitini belirtmiştir. Örneğin; asıl borç miktarının 5.000 TL olduğu, kefilin de borcun tamamı için kefil olduğu durumda yapılan 1.000 TL'lik ibra kefilin sorumlu olduğu üst limiti 4.000 TL'ye düşürmez. Ancak elbette ki, borç (ve varsa faiz) 5.000 TL'den az ise kefil de o miktardan sorumludur.

Kefalet sözleşmesinde fer'ilik ilkesi değiştirilemeyen kural olduğundan (yasal istisnalar hariç), taraflar asıl borcun ibrasının kefaleti etkilemeyeceğinin kararlaştırmış olsalar dahi, asıl borç sona erdiği an kefalet de sona erer.[396]

B- BİRLİKTE BORÇLULUKTA İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

1- GENEL OLARAK

İbra sözleşmesiyle, alacaklı ve borçlunun anlaşmasıyla borç sona erer. Ancak her zaman borçlu taraf tek kişiden oluşmaz. Bu sebeple, birden fazla borçlunun olması durumunda ibra sözleşmesinin nasıl yapılacağı ile hüküm ve sonuçlarının nasıl olacağının açıklanması gerekmektedir.

Birden fazla borçlu varsa, borçlulardan biri ile yapılan ibra sözleşmesinin diğerlerini etkileyip etkilemeyeceğini anlamak için öncelikle borcun bölünebilir bir borç olup olmadığına bakılması gerekir. Şayet borç bölünemez borç ise, borçlulardan birinin ibrası, tamamının ibrası anlamına gelir.[397] Örneğin, borçluların borcu bir araba ise, araba bölünemez borç olduğundan borçluların birinin ibrası, diğerlerinin de borçtan kurtulmasını sağlayacaktır.

Borcun bölünebilir edim olması durumunda, borçluların müteselsil borçlu mu yoksa kısmi borçlu mu olduğu önem arz eder. Kısmi borçluluk, bir borç ilişkisinde birden fazla borçlunun bulunduğu ve bu borçlulardan her birinin borcun bir kısmından sorumlu olduğu borçtur.[398] Başka bir deyişle, kısmi borçluluk halinde borçlular, borcun kendi payına düşen kısmı için borçludur. Kısmi borçlulardan birinin ibrası, diğer borçluların sorumluluğunu etkilemeyecektir. Dolayısıyla, yalnızca ibra edilen borçlunun borçlu olduğu kısım ibra edilmiş ve ibra edilen borçlu borcundan kurtulmuş olacaktır. Örneğin, iki arkadaşın birlikte aldıkları 10.000 TL'lik bilgisayar için, sözleşmeye aksi yönde bir hüküm kurulmadıkça, her ikisi de 5.000 TL olarak ödeyecektir. Alacaklının borçlulardan birini ibra etmesi halinde, o kişi 5.000 TL'lik borcun kurulacak, diğerinin 5.000 TL'lik borcu ise devam edecektir.

---

[396] **AYAN,** Serkan; Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 491.
[397] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 260.
[398] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 740.

2- MÜTESELSİL BORÇLULUKTA İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Birlikte borçlulukta kısmi borçluluk kural, müteselsil borçluluk ise istisnadır.[399] Müteselsil borçluluk ya kanun gereği söz konusu olur ya da taraflar sözleşme ile müteselsil borçluluğun varlığını kabul ederler. Bu durum; birden çok borçludan her birinin, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirmesi halinde, müteselsil borçluluk doğacağını, böyle bir bildirim olmadığı takdirde, müteselsil borçluluğun ancak kanunda öngörülen hâllerde doğacağını belirten TBK m. 162 hükmünden anlaşılmaktadır.

Müteselsil borçluluk, birden fazla borçlunun borcun tamamından sorumlu olduğu, alacaklının ise borçluların tamamına, bir kısmına veya sadece birine borcun tamamının ifası için başvurabildiği bir borçlanma şeklidir.[400] Borcun tamamı ifa edilene kadar, borçluların borcu devam eder. Alacaklının, alacağın tamamını borçlulardan birinden veya bir kısmından elde etmesiyle borç sona erer ancak borçluların iç ilişkide rücu hakkı ve alacaklıya halef olma hakkı bulunmaktadır. Dolayısıyla dış ilişkide müteselsil borçluluk söz konusuyken, iç ilişkide kısmi borçluluk söz konusudur.[401]

Müteselsil borçlulukta borcun tek mi yoksa birden fazla mı olduğu konusunda öğretide tartışmalar olmakla birlikte, hâkim görüş borcun çokluğu görüşüdür.[402] Bu görüşe göre, alacaklının her bir borçlu ile olan ilişkisi birbirinden bağımsız ve ayrıdır. Bu sebeple alacaklı her bir borçlu ile ayrı ayrı ibra sözleşmesi yapabilmektedir.

Alacaklı, borçlulardan biri ile bütün borçluların borcunu hafifleten bir sözleşme yapabilir.[403] Bu durum TBK m. 165 'in kanun veya sözleşme ile aksi belirlenmedikçe, borçlulardan birinin kendi davranışıyla diğer borçluların durumunu ağırlaştıramayacağına ilişkin ifadesinin karşıt anlamından çıkartılabilir. Bu durumda, bütün borçlular için, borcun ibra edilen kısmından sorumluluk sona erdirilebilir.

TBK m. 166'da borçlulardan biri tarafından, ifa veya takas ile borcun tamamının veya bir kısmının sona erdirilmesi halinde, bu oranda diğer borçluların da borçtan kurtarılmış olacağı; ancak borçlulardan birinin alacaklıya ifada bulunmaksızın borçtan

---

399 **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 740; **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 378.
400 **ERDOĞAN,** Borçlar Hukuku, s. 267.
401 **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 380.
402 **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. II, 2022, s. 477; **HATEMİ / GÖKYAYLA,** Borçlar Genel, s. 378; **ARAT,** Ayşe; "Müteselsil Borçlarda Alacaklılar İle Borçlular Arasındaki İlişkinin Hüküm Ve Sonuçları", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, Sa. 2, 2018, s. 331, 354; **ÖNCÜ,** İbra, s. 143.
403 **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. II, 2022, s. 494; **DAĞDELEN,** Ahmet Hakan; 818 ve 6098 Sayılı Borçlar Kanunlarında Borçlular Arasında Teselsül, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Mayıs 2011, s. 117.

kurtulması halinde, diğer borçluların bundan, ancak durumun veya borcun niteliğinin elverdiği ölçüde yararlanabileceği belirtilmiştir. Ayrıca maddenin son fıkrasına göre, alacaklı ile borçlulardan birinin yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır.

Kanun metninden anlaşılacağı üzere, müteselsil borçluluk halinde ibra söz konusu ise, durumun ve borcun niteliğine bakılacaktır. Burada, alacaklı borçlulardan yalnızca birini ibra etme arzusuna mı sahip, yoksa borçtan bütün borçluları borçtan kurtarmayı mı istiyor sorusu önem arz eder. Şayet, bütün borçluları borçtan kurtarma arzusu taşıdığı sözleşmeden anlaşılamıyorsa, yalnızca ibra sözleşmesine taraf olan borçlu için ibra söz konusu olacaktır. Bu durumda ise TBK m. 166/3 gereğince, diğer borçlular da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtulmuş olacaktır. Bu halde, TBK m.165 gereğince ibra edilen borçlunun, ibrayı diğer borçlulara bildirmesi gerekmektedir. Zira, kanun koyucu, borçlulardan biri ile yapılan ibra sözleşmesine iç ilişkide bir sonuç bağlamıştır.[404] Bu sebeple, ibra edilen borçlu, ibrayı diğer borçlulara bildirme yükümlülüğünü yerine getirmemişse ve bu sebeple borçlulardan biri iç ilişkideki payından fazla ödeme yapmış ise, ibra edilen borçluya rücu hakkı bulunmalıdır. Ancak burada ödeme yapan borçlunun, ibrayı bilmiyor olması ve bilebilecek durumda da olmaması gerekmektedir.

TBK m. 166/3'de müteselsil borçlulardan birinin ibrası ile, diğer borçluların da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtulacakları düzenlenmişse de, bu borçlar için verilmiş olan kefaletlerin durumunun ne olacağı düzenlenmemiştir.

Müteselsil borçlulardan birine kefil olunması ve alacaklı tarafından o borçlunun ibra edilmesi halinde kefilin sorumluluğunun ne olacağı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden birincisi[405]; asıl borçlunun ibra edilmesi halinde kefilinin sorumluluğunun TBK m. 198/2'ye göre sona ereceğini, ancak kefilin rıza göstermesi halinde sorumluluğun devam edeceğini kabul eder. Zira, asıl borç sona ermeyip yalnızca borçlulardan birinin sorumluluğu ortadan kaldırılır. Kefalet asıl borca bağlı, fer'i nitelikte bir borçtur.

---

[404] **ARAT,** Müteselsil, s. 3.

[405] **ACAR,** Özlem; Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2015, s. 372-373; **ÖNDER,** M. Fahrettin **/ ÖZEN,** Burak; 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, Genişletilip Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, 2017, s. 570.

İkinci görüş[406], kefaletin yalnızca ibra edilen borçlu için mi yoksa müteselsil borçluların tamamının borcu için mi verildiğine bakılmaksızın, TBK m. 198/2 hükmünün uygulanması gerektiğini savunur. Dolayısıyla iki durumda da rıza vermeyen kefil borcundan kurtulmuş olacaktır.

Diğer bir görüş ise[407]; kefilin sorumluluktan kurtulmasını TBK m. 166/3 hükmünün bir sonucu olarak görmektedir. Bu durumda TBK m. 163/3'ün kıyasen uygulanması ve kefilin sorumluluğunun da kefil olduğu müteselsil borçluya ait borcun sona erdiği oranda sona ermesi gerektiğini savunmaktadır. Ancak, alacaklı kefilin borcuna kefil olduğu borçlu dışında bir müteselsil borçluyu ya da birkaçını ibra etmesi halinde, kefilin 198/2 uyarınca rıza göstermedikçe borçtan kurtulacağını kabul eder.

Kanaatimizce[408]; müteselsil borçlulardan birinin ibra edilmesi halinde, ibra edilen kişi için kefil olan kişinin sorumluluğu kendiliğinden TBK m. 166/3 uyarınca sona ermelidir. Zira, müteselsil sorumlulukta kabul gören çokluk görüşüne göre, alacaklının bir borçlusuyla arasında başka bir borç ilişkisi ve dolayısıyla borç vardır. Ancak yapılan ibra işlemi diğer müteselsil borçlulardan biri ya da birkaçı içinse, kefil kalan borçlularla birlikte sorumlu olmaya rıza göstermezse sorumluluğu sona erecek, diğer müteselsil borçlular içinse borç devam edecektir. Zira, bu durumda, kefilin rücu olanağı sınırlanır ve hukuksal durumu ağırlaşmış olur. Bu sebeple kefilin rıza göstermemesi halinde, sorumluluğu sona erer. Bu durum borcun üstlenilmesine ilişkin TBK m.198/2 hükmünün kıyasen uygulanmasının sonucudur. Ancak kefil, diğer müteselsil borçlularla birlikte sorumlu olmaya rıza gösterirse sorumluluğu devam eder. Rıza için TBK m. 583-584'teki şekle ilişkin kurallar uygulanacaktır.

3- BİRLİKTE KEFALETTE İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

İbra sözleşmesi herhangi bir şekle tâbi tutulmadığından, herhangi bir şekilde yapılan ibra sözleşmesiyle borç ortadan kalkacaktır. Kanun kefalet sözleşmesini yazılı şekil şartına tâbi tutmuş olsa da, asıl borcun sona ermesi ile fer'i nitelik taşıyan kefalet de sona erecektir.[409]

---

[406] **AYAN,** Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, s. 492.
[407] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 274-275.
[408] Aynı görüşü savunanlar olduğuna dair bkz. **GÜMÜŞ,** İbra, s. 274.
[409] **ŞAHAN,** Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi, s. 133.

Asıl borç ve fer'ileri birlikte ibra edilebileceği gibi, yalnızca borcun fer'ileri de ibra edilebilir.[410] Dolayısıyla kefalet sözleşmesi de ibra edilebilir. Böyle bir durumda kefalet sona erer ancak asıl borç varlığını sürdürür.[411]

Kefalet her zaman tek kişinin kefil olmasıyla karşımıza çıkmaz. Birden fazla kişinin kefil olması hâlinde birlikte kefalet söz konusu olur. Birlikte kefalet TBK m. 587'de düzenlenmiş olup ilk iki maddesinde birlikte kefaletin iki türü olan adi birlikte kefalet ve müteselsil kefalet düzenlenmiştir. Buna göre; birden çok kişinin, aynı borca birlikte kefil olmaları halinde, her biri kendi payı için adi kefil gibi, diğerlerinin payı için kefile kefil gibi sorumlu olur. Borçluyla birlikte veya kendi aralarında müteselsil kefil olarak yükümlülük altına giren kefillerden her biri ise, borcun tamamından sorumlu olur.

Kefil olan kişi, kendisiyle birlikte başka kefillerin de olacağı, dolayısıyla kefalet yükünün az olacağı inancıyla kefalet sözleşmesi yapmayı kabul etmiş olabilir. Bu düşüncesine rağmen, kefil olmayı kabul ettiği borç için başka kefilin olmaması halinde saik yanılması söz konusu olur. Hukuk sistemimizde saik yanılması halinde, sözleşmeyi iptal kabul edilmemiştir. Ancak bu durumda kefilin mağdur olmaması adına, TBK m. 587/3'te alacaklının, kefilin aynı alacak için başka kişilerin de kefil olduğunu veya olacağını varsayarak kefil olduğunu bildiği veya bilmesi gerektiği durumlarda, bu varsayım sonradan gerçekleşmezse veya kefillerden biri alacaklı tarafından kefalet borcundan kurtarılırsa ya da kefaletin hükümsüz olduğuna karar verilirse, kefilin kefalet borcundan kurtulacağı belirtilmiştir. Buna göre; kefilin kendisinden başka kefillerin olduğunu ya da olacağını düşünerek kefalet sözleşmesini yaptığını alacaklı biliyorsa ya da bilmesi gerekiyorsa, üç durumdan birinin varlığı halinde kefil kefalet borcundan kurtulacaktır. Bunlar; kefilin, başka kefillerin de olacağını varsaymasına rağmen başka kefillerin olmaması, kefillerden birinin alacaklı tarafından kefalet borcundan kurtarılması ve son olarak kefillerden birinin kefaletinin hükümsüzlüğüne karar verilmesi halidir. Bu hüküm hem adi hem de müteselsil birlikte kefalet için uygulanabilir.[412]

---

[410] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 842.

[411] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 842; **ARPACI YAŞAR,** Şaziye Emel; Kefalet Sözleşmesinin Sona Erme Halleri, Yüksek Lisans Tezi, Altınbaş Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Uluslararası Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul, 2020, s. 31, ERİŞİM: file:///C:/Users/hp/Downloads/644447.pdf; **AYAN,** Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, s.491; **ACAR,** Kefalet; s. 372.

[412] **AYAN,** Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, s. 507.

TBK m. 587/3 hükmü kefilin yalnızca başka kefillerin de bulunduğu yönündeki varsayımı için geçerli olup kefalet dışında başka ayni veya şahsi teminatların varlığını varsayması hâlinde uygulanmaz.[413]

TBK m. 587/3 hükmü emredici bir hüküm değildir. Birlikte kefillerin tamamı aralarından birinin ibrasına rıza göstermişlerse, artık m. 587/3 hükmü uygulanmaz.[414]

Alacaklı, kefilin güvencesini esaslı bir şekilde azaltacak biçimde birlikte kefillerden birisi ile ibra sözleşmesi imzalamışsa ve sorumluluğu devam eden kefilden ibraya ilişkin muvafakat alınmamışsa TBK m. 587/3 gereği sorumluluğu devam eden kefil de borçtan kurtulmaktadır.[415] Rızanın verilmesinde TBK m. 583/3'de belirtilen şekil şartlarına uyulacağı gibi, eşin rızası da aranacaktır.

4- MÜTESELSİL ALACAKLILIKTA İBRANIN HÜKÜM VE SONUÇLARI

Müteselsil alacaklılık TBK m. 169'da düzenlenmiştir. Bu maddeye göre müteselsil alacaklılık, borçlunun, alacaklılardan her birine borcun tamamını isteme hakkını tanıdığı durumlar ile kanunun belirlediği durumlarda doğar. Borçlunun alacaklılardan birine yaptığı ifa, diğer alacaklılara olan borcundan da kurtulmasını sağlar.

Öğretide tartışmalı olan husus, müteselsil alacaklılığın varlığı halinde, alacaklılardan birinin borçluyu ibrasının diğer alacaklıları nasıl etkileyeceğine ilişkindir. 818 sayılı Borçlar Kanunu döneminde doktrinde farklı görüşler bulunmakla birlikte, hakim görüş, ibranın bireysel etkisinin olduğunu, ibra ile yalnızca ibra sözleşmesine taraf olan alacaklının alacağının sona ereceğini ve diğer alacaklıların alacağının aynen devam edeceğini kabul etmekteydi.[416] Eski Borçlar Kanununda, müteselsil borçlulukta olduğu gibi, yasal denkleştirme hükmü olmadığından hakim görüş, alacaklıların iç ilişkiyi serbest iradeleriyle yapacakları bir denkleştirme anlaşmasıyla düzenleyebileceklerini, böyle

---

[413] **AYAN,** Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, s. 509; **ŞAHAN,** Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi, s. 113.

[414] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 276; **GRASSİNGER,** E. Gülçin Elçin; Borçlar Kanununa Göre Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkanları, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Doktora Programı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1995, s. 130, ERİŞİM: http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/25818.pdf

[415] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 276.

[416] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 126; **ACAR,** Faruk; Türk/İsviçre Medeni Hukukunda Alacaklılar Arası Teselsül, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 2002, s. 291, ERİŞİM: https://katalog.marmara.edu.tr/veriler/yordambt/cokluortam/F/F/E/A/A/T0047848.pdf ,E.T.:08.11.2023.

anlaşma ve işin niteliğinden kaynaklı bir denkleştirme yükümlülüğü olmadıkça, alacaklılar arasında iç ilişkiye dayalı bir rücu alacağının olmayacağı yönündeydi.[417]

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile yasal bir denkleştirme yükümlülüğü getirilmiştir. Kanunun 169. maddesinin 4 ve 5. fıkralarına göre taraflar aksini kararlaştırılmadıkça veya alacaklılar arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça, alacaklılardan her biri edim üzerinde eşit hakka sahiptir ve kendisine düşen paydan fazlasını elde eden alacaklı, bu fazlalık kısmı payını alamamış olan diğer alacaklılara ödemekle yükümlüdür. Anlaşılacağı üzere, alacaklıların edim üzerinde eşit hakkı olup, aksi durumda yasal denkleştirme söz konusudur. Söz konusu düzenlemeyle kanun koyucu eBK döneminde azınlık öğretisinin görüşü olan, müteselsil borçluluğa ilişkin eBK m. 146/1'in kıyasen müteselsil alacaklılıkta uygulanmasına ilişkin görüşü yasal hale getirmiştir.

Söz konusu düzenlemeye göre, alacaklılardan birinin borçluyu ibra etmesi halinde, diğer alacaklıların alacağı, ibra eden alacaklının iç ilişkideki denkleştirme payı oranında azalacaktır.[418] Dolayısıyla borcun ibrası, diğer alacaklıların zararına olan bir işlemdir. Her ne kadar, diğer alacaklıların payında iç ilişkideki denkleştirme payı kadar azalma meydana geleceğinden bahsedilse de, ibra eden alacaklının sonradan ekonomik durumunda azalma olması hâlinde, diğer alacaklıların zarara uğrayabileceği açıktır.[419]

Taraflar aralarında anlaşarak yasal denkleştirme kuralını ortadan kaldırabilirler. Bu durumda ibranın bireysel etkisinin varlığı kabul edilmelidir. Ancak bu etki TBK m.169/3'e göre, alacaklılardan birinin icra takibi açması veya dava açması anına kadardır. Bu andan itibaren borçlu ile dava veya takip başlatmamış olan alacaklılar arasında ibra sözleşmesi yapılamaz, yapılmışsa da geçersizdir.[420]

Yeni TBK'nın yürürlüğü döneminde hâkim görüş, ibranın yalnızca ibra sözleşmesine taraf olan alacaklı için etkili olacağı yönündedir.[421] Kanaatimizce, bu görüşe hak vermek gerekir. Aksi takdirde, ibra sözleşmesine taraf olmayan alacaklıların, ibra yönünde bir iradeleri olmaması hâlinde hakkaniyete aykırı olarak zarara uğrayacakları açıktır. Özellikle müteselsil alacaklılık durumunun kanundan doğduğu hâllerde, alacaklılar her türlü riski göze alarak böyle bir borç ilişkisine dahil olmuş dahi değilken, bunun kabulü mümkün değildir.

---

[417] **TURANBOY,** İbra Sözleşmesi, s. 126; **ACAR,** Teselsül, s. 291 vd.
[418] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 278.
[419] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 278.
[420] **GÜMÜŞ,** İbra, s.278 – 279.
[421] **OĞUZMAN / ÖZ,** Borçlar Hukuku, C. II, 2022, s. 515; **GÜMÜŞ,** İbra, s. 279; **ÖNCÜ,** İbra, s. 145.

II- İBRA SÖZLEŞMESİNİN İSPATI

A- GENEL OLARAK

Alacaklı ve borçlunun bir borcun sona erdirilmesi hususunda anlaşmalarıyla, ibra sözleşmesi kurulur. Böylece borç sona erer. Ancak, çıkacak bir ihtilafta, ibra sözleşmesinin ispatı gündeme gelebilir. Alacaklı, ibra edilmiş bir alacağın varlığını senet gibi kesin delillerle ispatlamışsa, borçlunun ibra sözleşmesini ispatı sorunu ortaya çıkar. Özellikle, ibra sözleşmesi herhangi bir şekil şartına bağlı olmadığından, senede karşı ibra sözleşmesinin ispatı hususu son derece önem arz eder.

Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, TBK m. 6'nın taraflardan her birini, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlü tutması nedeniyle ispat yükü, iddia edene, başka bir deyişle ibra edildiğini iddia eden borçluya aittir.

Alacağın ibra ile sona erdiğine ilişkin iddia, savunma aracı olarak itiraz niteliği taşır.[422] Bu sebeple hâkim tarafından re'sen dikkate alınması gerekir.[423] Yargıtay kararlarında ibra sözleşmesinin yargılamanın her aşamasında ileri sürülebileceği belirtilmiştir.[424] Yargıtay bu iddianın karar düzeltme aşamasında dahi ileri sürülebileceğini belirtir.[425] Ancak bu durum TBK m. 145/1 sınırları içerisinde kalmak kaydıyla mümkündür.

HMK m. 145/1'de tarafların, kanunda belirtilen süreden sonra delil ileri süremeyecekleri belirtilmiştir. Ancak bir delilin sonradan ileri sürülmesi yargılamayı geciktirme amacı taşımıyorsa veya süresinde ileri sürülememesi ilgili tarafın kusurundan kaynaklanmıyorsa, mahkemenin o delilin sonradan gösterilmesine izin verebileceği belirtilmiştir. Yargıtay 2013 tarihli bir kararında[426], yazılı ve sözlü savunmalarda bahsedilmeyen ve delil listesinde bildirilmeyen, karar aşamasında dosyaya ibraz edilen ibranameye dayanılamayacağını belirtmiştir. Doktrinde ibranamenin borcun sona ermesi anlamına geldiği, savunmayı genişletme yasağına tâbi tutulamayacağı, Yargıtay'ın

---

[422] **ÖZCAN / OCAK,** İbraname, s. 42; **AYAN,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 503; **ÇİL,** İbraname, s. 117.

[423] **AYAN,** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, s. 503; Y. 21. HD., 19.06.2012 T., 2012/16998 E., 2012/11671 K. sayılı ilam (**ÖZCAN / OCAK,** İbraname, s. 114); Y. 21. HD., 22.11.2011 T., 2011/5293 E., 2011/10942 K. sayılı ilam, https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024.

[424] YHGK, 15.11.2017 T., 2015/3382 E., 2017/1361 K., sayılı ilam, https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024.

[425] Y. 13. HD, 22.10.2012 T., 2012/12853 E., 2012/24108 K. sayılı ilam (**ÖZCAN / OCAK,** İbraname, s. 129).

[426] Y. 22. HD., 04.06.2013 T., 2012/18797 E., 2013/13531 K., https://www.cag.edu.tr/d/l/1d0ca053-f198-4be7-ab57-4457b351912a , E.T.: 26.04.2024.

kararının doğru olmadığı yönünde bir görüş[427] olsa da; kanaatimizce Yargıtay'ın vermiş olduğu karar yerindedir. Zaten bir delilin sonradan ileri sürülmesi yargılamayı geciktirme amacı taşımıyorsa veya süresinde ileri sürülememesi ilgili tarafın kusurundan kaynaklanmıyorsa, kanun mahkemenin bu delili kabul edebileceğini belirtmiştir. Aksinin kabulü halinde, yargılamayı geciktirmek amacıyla ibra sözleşmesinin sonradan ileri sürülebilmesi söz konusu olabileceğinden, Yargıtay kararının yerinde olduğunu düşünmekteyiz.

Yargıtay, ibra sözleşmesinin geçerliliğinin tespiti için ayrı bir dava açılmışsa, bu davanın alacak davası yönünden bekletici mesele yapılması gerektiği görüşündedir. [428] Zira, ibranamenin geçerli olup olmadığı alacak davasının sonucunu etkileyecektir. Ayrıca Yargıtay'a göre ibra sözleşmesinin geçersizliği bakımından, açılan ceza davaları da bekletici mesele yapılmalıdır.[429]

Alacağın sözleşme ile temliki durumunda, ibra temlikten sonra yapılacaksa, temlik alan yeni alacaklı ile borçlu arasında yapılır. Ancak, temlik ibradan sonra yapılmışsa borçlu, borcun ibra edildiğine ilişkin itirazını HMK m. 145/1 sınırları dahilinde yeni alacaklıya karşı ileri sürecektir. Zira TBK m.188/1'de borçlunun, devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmalarını, devralana karşı da ileri sürebileceği belirtilmektedir. Ayrıca, belirtmek gerekir ki, temlikten önce ibra işlemi gerçekleşmişse, var olmayan, sona ermiş bir alacağın temliki yapılmış demektir.[430] Bu durumda devralan alacaklı, TBK m. 191 uyarınca devreden alacaklının sorumluluğuna gidebilir.[431]

---

[427] Bkz. **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 12.

[428] Bkz. Y. 11 HD., 04.06.2014 T., 2014/4228 E., 2014/10965 K., sayılı ilam, https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024.

[429] Y. 19. HD., 02.10.2013 T., 2013/12935 E., 2013/15194 K. sayılı ilam: *"...Davacı vekili, müvekkili aleyhine davalı yanca icra takibine girişildiğini, davalı alacaklı vekilince müvekkiline 10.02.2012 tarihinde dosya borcunun ödendiğine ilişkin ibraname verildiğini, ancak davalı alacaklının haricen borcun ödenmesine rağmen takibe devam ettiğini ileri sürerek icra takibinden dolayı borçlu olmadığının tespitine ve % 40 tazminata karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı vekili, davacının dayandığı belgenin sahte olup davacı hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunulduğunu, davacının daha önceden de bu şekilde sahte belge düzenlediğini ve bundan dolayı ceza mahkemesinde yargılanıp ceza aldığını belirterek davanın reddine ve % 40 tazminata karar verilmesini istemiştir. ...Hükme esas alınan bilirkişi raporunun alındığı ... dosyasında yapılan yargılama sonucunda davacının özel evrakta sahtecilik suçundan mahkumiyetine karar verildiği ve kararın temyiz incelemesi için Yargıtay'a gönderildiği anlaşılmıştır. Bu durumda mahkemece anılan ceza dosyasında verilen ilamın kesinleşmesi beklenilmeden yazılı şekilde karar tesisi doğru görülmemiştir."*, https://kararara ma.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024; Yargıtay 13. HD., 10.10.2012 T., 2012/15094 E. 2012/22637 K., sayılı ilam, **ÖZCAN / OCAK,** İbraname, s. 128.

[430] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 283- 284.

[431] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 283- 284.

İcranın geri bırakılmasını düzenleyen İcra İflas Kanunu m. 33/1-2'de geçen "itfa" ibaresi geniş yorumlanarak ibra sözleşmesini de içerir şekilde anlaşılmalıdır.[432] Dolayısıyla işbu maddeye göre, ilamlı icraya konu alacak, hükmün verilmesinden sonra ancak icra emrinin borçluya tebliğinden önceki dönemde ibra edilmişse, borçlu icra emrinin tebliğini izleyen yedi gün içinde İcra Mahkemesine borcun ibra ile sona erdiğine dair itirazda bulunabilir. İbra iddiasının yetkili mercilerce re'sen yapılmış veya usulüne göre tasdik edilmiş yahut icra dairesinde veya icra mahkemesinde veya mahkeme önünde ikrar olunmuş senetle ispatlanması halinde, icranın geri bırakılmasına karar verilir ve icra takibi iptal olur. İcra emrinin alacaklıya tebliğinden sonraki dönem için itfaya dayalı yapılacak itirazlar ise, maddenin ikinci fıkrası gereğince her zaman ileri sürülebilir. Bu durumda, mutlaka noterlikçe re'sen yapılmış veya tasdik olunmuş belgeler veya icra zaptı ile ispat gerekmektedir. Kanunda yer almamasına rağmen Yargıtay, imzası alacaklı tarafından ikrar olunmuş belgelerle de ispatın mümkün olduğunu kabul etmektedir.[433] Yargıtay geçerli ibranameye rağmen sonradan icra takibinde bulunmak suretiyle alacağın tahsilini talep eden alacaklının kötüniyetli olduğunu değerlendirmiştir.[434]

Yargıtay'a göre, ilamsız takiplerde harici ödemelere dayanılarak verilen ibranamelere rağmen takibe devam edilmediği müddetçe, açılacak menfi tespit davalarının hukuki yarar yokluğu nedeniyle reddi gerekir.[435]

İİK m. 71/1'e göre, borçlu, takibin kesinleşmesinden sonraki devrede borcun ve fer'ilerinin itfa edildiğini ya da alacaklının kendisine bir mühlet verdiğini noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat ederse, takibin iptal veya talikini her zaman icra mahkemesinden isteyebilir. Buna göre, ibra sözleşmesinin noterden tasdikli veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edilmesi halinde, takibin iptal ve taliki her zaman icra mahkemesinden istenebilir.[436]

---

[432] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 285.

[433] Bkz. Y. 8. HD., 05.06.2017 T., 2017/12181 E., 2017/8329 K. sayılı ilam, https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024; Y. 12. HD., 27.06.2012 T., 2012/5752 E., 2012/22805 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

[434] Y. 19. HD., 22.10.2013 T., 2013/11876 E., 2013/16424 K. sayılı ilam: *"... -Davacının temyiz itirazlarına gelince, icra takibinden önce borcun tahsil edildiğine dair ibraname olduğuna göre davalının icra takibinde kötüniyetli olduğu kabul edilerek davacı yararına İİK 72/...maddesine göre tazminata karar verilmesi gerekirken bu isteğin reddi doğru görülmemiş, hükmün bozulması gerekmiştir",* https://karararama.yargitay.gov.tr/, E.T.: 26.04.2024

[435] Y. 19. HD., 21.11.2013 T., 2013/14079 E., 2013/18674 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

[436] Y. 12. HD., 21.05.2005 T., 2005/266 E., 2005/3299 K. sayılı ilam: *"... İİK.nun 78. Maddesi haciz isteme hakkı ile ilgili düzenlemeler getirmiş olup; (İİK.nun 78/3) haciz talebi kanuni müddet içinde yapılmaz veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmezse dosya muameleden kaldırılır. Yeniden haciz istemek alacaklı tarafından borçluya yenileme tebliğine bağlıdır. Somut olayda 13.03.2003 tarihinde borçluya ödeme emri tebliğ edildiği 12.08.2003 tarihinde haciz talebinin geri alındığı, ancak 22.09.2004 tarihinde*

İİK m. 40'a göre; bir ilâm hükmü icra edildikten sonra bölge adliye mahkemesince kaldırılır veya yeniden esas hakkında karar verilirse ya da Yargıtayca bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilâmla tespit edilirse, ayrıca hükme gerek kalmadan icra tamamen veya kısmen eski hâline iade olunur. Dolayısıyla bu kanun hükmü gereğince, ilama bağlı bir alacağın ibra sözleşmesi ile sona erdirilmesi ve daha sonra ilamda verilen kararın bozulması hâlinde, ibra kendiliğinden hükümsüz hâle gelir.[437]

Tarafların ibraname üzerindeki imzanın kendilerine ait olmadığına dair itirazda bulunmaları mümkündür. Bu durumda imza incelemesine gidilecektir. Yargıtay'ın imzaya itiraz halinde banka, seçim kurulu, tapu gibi resmi kurum ve kuruluşlardaki ibraname tarihinden önce imzalanmış belgelerden örnekler alınmak suretiyle Adli Tıp Kurumunca imza incelemesi yapılması gerektiğine dair kararları bulunmaktadır.[438]

---

süreden sonra haciz istenmesi nedeniyle icra müdürlüğünce dosyanın muameleden kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yönünde hüküm tesisi yerine, Mahkemece takibin iptaline karar verilmesi doğru görülmemiştir. Öte yandan, mahkemece 18.06.2003 tarihli ibra senedindeki imza da alacaklı tarafından kabul edilmediğinden İİK.nun 71. Maddesinin de uygulama yerinin bulunmadığı düşünülmeksizin yazılı şekilde takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir.", (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 292, dn. 96).

[437] Y. 12. HD., 16.02.2012 T., 2012/14184 E., 2012/1846 K. sayılı ilamı: *"... Davacının, bozma öncesi mahkeme kararındaki toplam 158.390,51 TL alacak için 20.05.2008 tarihinde ilamlı takip başlattığı, mahkemenin bozma sonrası kararına esas aldığı ve ibraname olarak kabul ettiği adi yazılı şekilde düzenlenmiş 05.06.2008 tarihli protokolün incelenmesinde; borçlulardan M. ve A.'nın davacıya nakit, senet ve çek vererek, bu çek ve senetlerin vadesinde ödenmesi halinde alacaklının borçlulardan alacağının kalmayacağı ve tarafların birbirlerini ibra edecekleri belirtilmiş, protokolün alacaklı H., borçlular M. ve A. tarafından imzalandığı anlaşılmıştır. Uyuşmazlık, bu belgenin ibraname olarak kabulünün mümkün olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Davacı, tarafların karşılıklı olarak birbirlerini ibra etmeleri nedeniyle davanın konusuz kaldığını ileri sürmüş, davalılar ise ibraname olarak nitelendirilen protokol ve ödemelerin icra tehdidi altında ve icra takibi nedeniyle yapıldığını, ibraname niteliğinde olmayacağını, davaya devam edilerek davacının gerçek zararının belirlenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Alacaklının alacak hakkından vazgeçmesini ve bu suretle borçlunun borçtan kurtulmasını sağlayan akde "ibraname" denir. İbranamenin kural olarak işçiye veya hak sahiplerine yapılmış olan ödeme ile sınırlı olmak üzere bağlayıcılığı asıl olmakla birlikte, hükme esas alman 05.06.2008 tarihli protokolün ibraname değil, İİK 40. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gereken takip hukukuna ilişkin bir belge olduğu açıktır. Davacı, 20,02.2008 tarih ve 2002/192 Esas ve 2008/70 Karar sayılı mahkeme ilamı ile 20.05.2008 tarihinde icra takibi başlatmış, davalılar A. ve M., icra takibindeki alacağa karşılık olmak üzere 05.06.2008 tarihli protokolü düzenleyip imzalamış ve davacıya ödemelerde bulunmuş, ancak icra takibine konu mahkeme ilamı Dairemizin 14.05.2009 tarih ve 2008/17331 Esas ve 2009/6809 Karar sayılı ilamı bozulmuştur. İİK.40 maddesi gereğince bir ilam hükmünün bozulması, icra işlemlerini olduğu yerde durdurur. Bozma kararından sonra bozmaya uyularak verilen mahkeme ilamı ile alacaklının duran takibine devam etmesi mümkündür. Yapılacak iş, 05.06.2008 tarihli protokolün ibraname değil, İİK. 40 maddesi kapsamında değerlendirilmesi gereken takip hukukuna ilişkin bir belge olduğu kabul edilerek, Dairemizin14.05.2009 tarih ve 2008/17331 Esas ve 2009/6809 Karar sayılı bozma ilamı doğrultusunda araştırma ve inceleme yapmak suretiyle davacının gerçek zararını belirleyerek bir sonuca ulaşılmasından ibarettir. Mahkemece bu maddi ve hukuki olgular göz önünde bulundurulmaksızın yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir..."*. (**ÖZCAN / OCAK,** İbraname, s. 95- 96).

[438] Y. 21. HD., 04.06.2012 T., 2012/1873 E., 2012/10236 K., **ÖZCAN/ OCAK,** İbraname, s. 105.

B- İSPAT ŞEKLİ

Her ne kadar TBK m. 132'de ibra sözleşmesinin herhangi bir şekle tâbi olunmaksızın yapılabileceği belirtilmişse de, bu bahsedilen şekil geçerlilik şeklidir. Yani hangi şekilde yapılmış olursa olsun, diğer şartları taşıyan ibra sözleşmesi, geçerli bir ibra sözleşmesidir. Ancak, ispat şekli denildiği zaman ispat hukuku önem arz eder ve HMK m. 200 ve 201. maddeler devreye girer.

HMK m. 200'de senetle ispat zorunluluğu düzenlenmiştir. Buna göre, bir hakkın doğumunu, düşürülmesini, devrini, değiştirilmesini, yenilenmesini, ertelenmesini, ikrarını ve itfasını gerçekleştirmek amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamandaki miktar veya değerlerinin yirmi üç bin dört yüz elli Türk Lirasını geçmesi halinde senetle ispat olunması gerekmektedir.[439] Bu hukuki işlemlerin miktar veya değerinin ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle yirmi üç bin dört yüz elli Türk Lirasından aşağı düşmesi halinde dahi senetsiz ispatı mümkün değildir. Dolayısıyla konusu yirmi üç bin dört yüz elli Türk Lirasını geçen alacak, ibra nedeniyle yirmi üç bin dört yüz elli Türk Lirasının altına düşse dahi senetle ispat edilmesi gerekecektir. Senetle ispatı gereken bu hususlarda işbu düzenleme hatırlatılarak karşı tarafın açık muvafakatinin alınması hâlinde tanık dinlenebilir.

HMK'nın 201. maddesinde ise, senede karşı tanıkla ispat yasağı düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre, senede bağlı her çeşit iddiaya karşı ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemlerin yirmi üç bin dört yüz elli Türk Lirasından az bir miktara ait olsa bile tanıkla ispatı mümkün değildir. Senede karşı senetle ispat zorunluluğu olduğundan, ancak senetle veya diğer kesin delillerle ispat mümkündür. Yargıtay da kararlarında, bir alacak hakkının ibra sözleşmesi ile sona erdirildiğinin ispatının kesin delillerle yapılması gerektiği yönünde hüküm kurmuştur.[440]

Yine, Yargıtay'ın makine veya yazıcı çıktısına olan adi yazılı şekildeki ibra sözleşmesinin üzerinde ıslak yazı ile yapılan değişikliklerin geçerliliği, ibra edenin

---

[439] Belirtilen miktar 2024 yılı içindir. (https://www.bitlisbarosu.org.tr/Print.aspx?ID=6810&Tip=).

[440] YHGK, 10.05.1985 T, 1983/4-771 E., 1985/430 K. sayılı ilam: *"... Olayımızda tüm alacağı kapsar şekilde ibranın varlığını kanıtlamak için yazılı bir belge ibraz edilmemiştir. Mahkeme, davalı tarafından ibraz edilen 17.500 liralık iki senet ve tanık beyanlarına dayanarak ve davalıya bu yolda tamamlayıcı yemin de vermek suretiyle ibrayı kabul etmiştir. Oysa usulün 288. maddesinde getirilen kurala göre bu ibranın tanıkla ispatı mümkün değildir. Ortada borcun tamamını ilgilendirecek bir yazılı delil başlangıcı da yoktur. Ancak, davalının ibraz ettiği borçlusu üçüncü şahıs olan 17.500 liralık iki senet, bu miktar için yazılı delil başlangıcı olabilir. İşte bu senetler karşılığında davacıya ödenen 17.500 liranın bu borca karşılık ödendiği tanıkla ispatlanabilir (HUMK. 292)",* (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 296, dn. 101).

değişikliği imzalaması veya paraflamasına bağlıdır.[441] İbranamedeki imzanın tersten atılmış olması, ibranameyi geçersiz kılmaz.[442] Yargıtay yırtılmış ve buruşturulmuş ibranamelerin, tarafların ibranameden vazgeçme iradesini yansıttığını kabul etmektedir.[443]

III- İBRA SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

A- GENEL OLARAK

İbra, alacaklının alacağından vazgeçtiği, borçlunun borcundan kurtulduğu bir sözleşmedir. Türk Borçlar Hukukunun sözleşmelere ilişkin genel hükümleri ibra sözleşmesine de uygulanır. Dolayısıyla, sözleşmelerin hükümsüzlüğüne ilişkin yaptırımlar ibra sözleşmesi için de geçerli olacaktır.

B- İBRA SÖZLEŞMESİNDE YOKLUK

Bir sözleşmenin kurucu unsurlarında eksiklik olması hâlinde sözleşme kurulamaz ve varlık gösteremez. Alacaklı ve borçlunun, bir borcu sona erdirme yönünde karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarını açıklamalarıyla oluşan hukuksal işlem ibra sözleşmesidir. Bu irade beyanlarında eksiklik, irade beyanlarının karşılıklı veya birbirine uygun olmaması hâlinde, kurucu unsurların eksik olması sebebiyle ibra sözleşmesi meydana gelmez. Hukuk düzeni kurucu unsurları olmayan bir hukuki işlemi yokluk yaptırımına tâbi tutar.[444] Yokluk, davanın her aşamasında ileri sürülebileceği gibi, hâkim tarafından da re'sen dikkate alınır.[445]

C- İBRA SÖZLEŞMESİNİN KESİN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

Bir sözleşmenin kesin hükümsüzlüğünü (butlanına) gerektiren sebepler, ibra sözleşmesi için de uygulama alanı bulur. Burada yasa koyucunun bir sözleşmede

---

[441] Y. 13.HD., 24.06.2013 T., 2013/9380 E., 2013/17341 K. sayılı ilam, (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 297, dn. 102).
[442] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 297; YHGK., 08.12.2010 T., 2010/590 E., 2010/640 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[443] Bkz. Y. 19. HD., 29.01.2014 T., 2013/18437 E., 2014/2141 K., sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[444] **BAŞ,** Seda; "Bir Hukuki İşlemde Birden Çok Geçersizlik Nedeninin Bulunması ve Sonuçları", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Aralık 2022, C. 10, Sa. 2, s. 586; **AKKURT,** Sinan Sami; "Hukuki İşlemlerde Geçersizlik Olgusuna Genel Bir Bakış", Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, Sa. 1, 2014, s. 101.
[445] **AKKURT,** Geçersizlik, s. 103.

bulunmasının zorunlu olduğunu belirttiği ve sözleşmenin geçerliliğini önemli ölçüde etkileyen birtakım hususların bulunmaması söz konusudur. Bunlar; TBK m. 27/1'e göre, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırılık veya sözleşme konusunun imkânsız olması ile TBK m. 19/1'e göre muvazaanın varlığıdır. Bu nedenle kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine veya kişilik haklarına aykırılık olması, taraf ehliyetleri ya da tasarruf yetkisinin bulunmaması veya muvazaanın varlığı halinde, ibra sözleşmesi kesin hükümsüzlük nedeniyle batıldır.

İbra sözleşmesiyle ya da öncesinde yapılan muvazaa anlaşması varsa, yargılama sırasında tarafların bu iddialarını senetle veya diğer kesin delillerle ispat etmesi zorunludur.[446]

İbra sözleşmesinin genel işlem şartı ile gerçekleşmesi halinde, Türk Borçlar Kanununun genel hükümleri uygulanır. Dolayısıyla TBK m. 20-25 hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

D- İBRA SÖZLEŞMESİNİN İPTAL EDİLEBİLİRLİĞİ

1- GENEL OLARAK

İbra sözleşmesi, tarafların birbirine uygun ve karşılıklı irade beyanlarıyla meydana gelir. Tıpkı diğer sözleşmelerde olduğu gibi, ibra sözleşmelerinde de irade sakatlığı halinde, sözleşmenin iptal edilebilirliği söz konusudur. İrade beyanındaki sakatlık yanılma (hata), aldatma (hile), korkutma (tehdit) ve aşırı yararlanmadan (gabin) kaynaklı olabilir.

İrade sakatlığının varlığını iddia eden taraf, bu iddiasını ispatlayacaktır. İbra sözleşmesinin iptali, bir yıllık hak düşürücü süre içerisinde, herhangi bir şekle tâbi olmaksızın ileri sürebilir. Mahkeme irade sakatlığı sebebiyle geçersizliğe dair iddiayı, HMK kapsamında ön sorun olarak inceler.[447]

---

[446] Bkz. Y. 19. HD., 20.06.2005 T., 2004/11313 E., 2005/6899 K. sayılı ilam (**GÜMÜŞ,** İbra, s. 301, dn. 113).

[447] Y. 1. HD. 23.01.2017 T., 2014/19431 E., 2017/371 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.

2- İBRA SÖZLEŞMESİNİN YANILMA, ALDATMA VEYA KORKUTMA NEDENİYLE İPTALİ

TBK m. 31'de hangi durumlarda yanılmanın var olduğu açıklanmıştır. İbra sözleşmesi açısından bakıldığında, sözleşmenin niteliğinde veya ibra edilen miktarda yanılma yapılabileceği açıktır. Örneğin; alacaklının makbuz imzaladığını zannederek ibraname imzalamış olması gibi.[448] Ancak, okumadan imzalanan bir ibranamede yanılma iddiası kabul edilemez.[449]

Yine, ibra sözleşmesinin aldatma (TBK m. 36) veya korkutma (TBK m. 37) sonucu yapılması da mümkündür.

TBK m. 39/1'de yanılma veya aldatma sebebiyle ya da korkutulma sonucunda sözleşme yapan tarafın, yanılma veya aldatmayı öğrendiği ya da korkutmanın etkisinin ortadan kalktığı andan başlayarak bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirme veya verdiği şeyi geri isteme hakkının olduğunu, aksi takdirde sözleşmeyi onamış sayılacağını belirtmiştir. Buna göre, yanılan, aldatılan veya korkutulan taraf, bir yıl içerisinde ibra sözleşmesinin iptalini sağlayabilecektir.

İptal hakkının kullanılması için bir davanın açılmasına gerek yoktur, karşı tarafa yöneltilen tek taraflı bir irade beyanıyla kullanılması mümkündür.[450]

3- İBRA SÖZLEŞMESİNİN AŞIRI YARARLANMA NEDENİYLE İPTALİ

Aşırı yararlanma veya eski ismiyle gabin TBK m. 28'de düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa ve bu oransızlığın nedeni zarar görenin zor durumda kalması, düşüncesizliği ya da deneyimsizliği ise ve diğer taraf bu durumdan yararlanmak suretiyle gerçekleştirilmişse zarar görene birtakım haklar tanınmıştır. Buna göre zarar gören kişi, durumun özelliğine göre, ya sözleşmeyle bağlı olmadığını karşı tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini isteyecek ya da sözleşmeye bağlı kalıp edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini talep edecektir. Bu hak, düşüncesizlik veya deneyimsizliğin öğrenildiği veya zor durumda kalınması halinde, bu durumun ortadan kalktığı tarihten itibaren bir yıl, her hâlde sözleşmenin kurulmasından itibaren beş yıl içinde kullanılmalıdır.

---

[448] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 305.
[449] YHGK, 11.04.1986 T., 1985/11-203 E., 1986/406 K. sayılı ilam, **GÜMÜŞ,** İbra, s. 305, dn. 123.
[450] **AKKURT,** Geçersizlik, s. 126.

Alacaklının ibra sözleşmesini zor durumda kalması, düşüncesizliği veya deneyimsizliği sebebiyle yapmış olması halinde, bu düzenlemeden yararlanması mümkündür. Bunun için borçlunun da alacaklının bu durumundan yararlanması, yani onu sömürmüş olması gerekir.[451] Yargıtay'a göre, alacaklının ibranameyi zor durumda kalması nedeniyle, iradesi dışında imzalamak zorunda kalması hâlinde, borçlu da bu durumdan aşırı bir şekilde yararlanmışsa, ibraname geçerli değildir.[452]

İbranın geçerli olması için, tazmin edilecek tutar ile buna karşılık alınan tutar arasında açık bir oransızlık bulunmaması gerekir. Aksi takdirde Yargıtay, taraflar arasındaki ibranamenin makbuz hükmünde olduğunu kabul etmektedir.[453]

Uygulamada özellikle sigorta tazminatına ilişkin ödemelerde, zor durumda kalma nedeniyle aşırı yararlanma iddiasıyla karşılaşılmaktadır. Sigortalı, kendisinin paraya olan ihtiyacı nedeniyle zor durumda olmasından faydalanılarak, zararın düşük hesaplandığı ve tazminatın olması gerekenden daha düşük bir miktar üzerinden ödendiği ve bu düşük miktar üzerinden ibraname imzalatıldığı gerekçesiyle, aşırı yararlanma nedeniyle ibranamenin iptalini talep etmektedir. Yargı kararlarında tazmin edilen tutar ile gerçek zarar arasındaki farkın büyük ölçüde olması gerektiği, ancak bunun tek başına gabin için yeterli olmadığı, gabinin subjektif ve objektif şartlarının da araştırılması gerektiği vurgulanmaktadır.[454] Ayrıca, sigortalının, zor durumda olduğunu ve sigortacının bu durumdan haberdar olduğunu ve bilerek yararlandığını ispat etmesi gerekir.

Aşırı yararlanma nedeniyle ibra sözleşmesinin iptali TBK m. 28/2 gereğince; alacaklının düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği; zor durumda kalmada ise, bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak beş yıl içinde istenebilir. Bu süreler hak düşürücü sürelerdir.[455]

Alacaklı irade sakatlığına ve gabine dayalı iptal hakkını ve ibranamenin bu sebeple geçersizliği iddiasını ayrı bir davada ileri sürebileceği gibi, açılmış bir davada da ileri sürebilir.[456]

---

[451] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 221.
[452] Bkz. YHGK, 06.02.2008 T., 2008/32 E., 2008/107 K. sayılı ilam, **YÖRÜK,** Türk Borçlar Hukukunda İbra, s. 40, dn. 187.
[453] Y. 21. HD., 18.09.2017 T., 2016/1129 E., 2017/6415 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[454] Bkz. Adana BAM., 17.10.2022 T., 9. HD., 2020/887 E., 2022/1252 K. sayılı ilam, www.lexpera.com.tr, E.T.: 26.04.2024.
[455] **KILIÇOĞLU,** Borçlar Genel, s. 225.
[456] **GÜMÜŞ,** İbra, s. 305.

SONUÇ

Çalışmada dar anlamda borcu sona erdiren sebeplerden biri olan ibra sözleşmesi, tanımı, hukuki niteliği, benzer kurumlardan farkları, kuruluşu, tarafları, tarafların temsili, konusu, çeşitleri, hüküm ve sonuçları, ispatı ve hükümsüzlüğü ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

İbra, 818 sayılı eski Borçlar Kanunu döneminde kanunda yer almayan ancak gerek doktrinde gerekse yargı kararlarında varlığı kabul edilen ve uygulanan bir kurumdu. Ancak yasal bir düzenlemenin olmaması doktrinde çeşitli tartışmalara neden olmaktaydı. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun 132. maddesinde ibra sözleşmesine yer verilmiş, böylece ibranın sözleşmesel niteliği ve şekline dair birtakım tartışmalara son verilmiştir.

Yasal düzenlemeye rağmen, doktrinde ibraya dair birtakım tartışmalar devam etmektedir. Her şeyden önce, ibra sözleşmesi bir tasarruf işlemidir. Tasarruf işlemlerinin sebebe bağlı işlemler olması nedeniyle, doktrinde birtakım yazarlar tarafından ibranın sebebe bağlı olduğu iddia edilse de, hâkim görüş ibra sözleşmesinin sebebe bağlı olmadığı yönündedir.

İbra sözleşmesinin tasarruf işlemi niteliği, tarafların fiil ehliyetine sahip olmasının yanı sıra, alacaklının tasarruf yetkisine sahip olması gerekliliğini ortaya koyar. Zira, alacaklı malvarlığında azalmaya meydana gelecek bir işlem yapmaktadır. Tüzel kişiler ise, yetkili organları aracılığıyla ibra sözleşmesine taraf olabilmektedirler.

İbra sözleşmesi her zaman için bizzat alacaklı ya da borçlu tarafından yapılmayabilir. Temsilci vasıtasıyla da, ibra sözleşmesinin yapılması mümkündür. Temsilci yasal temsilci olabileceği gibi, vekalet sözleşmesi vs. ile iradi olarak atanmış temsilci de olabilir.

İbra, kanunun ifade ettiği üzere, sözleşme olup alacaklının alacağından vazgeçmesi ve borçlunun da borçtan kurtarılmayı kabul etmesini gerektirir. Başka bir ifadeyle alacaklı ve borçlunun karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla kurulur. Doktrinde ibranın tek taraflı bir hukuki işlem olarak kabul edilmesine dair bir görüş olsa da, kanun ibranın sözleşmesel niteliğini açıkça belirtmiştir. Kanaatimizce, ibra ölüme bağlı tasarrufla yapılsa dahi, kendiliğinden borcu sona erdirmez, borçlunun kabulüne bağlıdır.

TBK m. 132 anlamında ibra sözleşmesel nitelik taşısa da, anonim ortaklıklarda yönetim kurulu ve denetçilerin ibrası genel kurul kararıyla gerçekleşmektedir. Kararlar ve sözleşmeler çok taraflı hukuki işlemler olsalar da, genel kurulun vermiş olduğu karar

tek başına, şirket tüzel kişiliğinin vermiş olduğu tek bir irade beyanını belirttiğinden, kanaatimizce ibra kararı tek taraflı hukuki işlem teşkil eder. Dernekler açısından ise, doktrinde dernek ile yöneticilerin arasında vekalet sözleşmesi ilişkisi olduğu, bu sebeple ibranın hukukî niteliğinin sözleşme olduğu yönünde görüşler vardır.

818 sayılı kanun döneminde sıkça tartışılan ibra sözleşmesinin şekli hususunda, yeni kanunda şekil serbestisi getirilmiştir. Dolayısıyla borcun doğumuna sebep olan hukuki işlem hangi şekilde yapılmış olursa olsun, ibra sözleşmesi herhangi bir şekilde yapılabilmektedir. Kanaatimizce, kanunun bu düzenlemesi yerindedir. Her ne kadar, sözleşmede yapılan değişiklikler bile esas sözleşmenin şekline tâbi iken, borcun sona ermesinin şekle tâbi olmaması eleştirilse de; borcun sona ermesinin, sözleşmede değişiklik anlamına gelmeyeceği açıktır. Dolayısıyla, borcun sona ermesi hususunda anlaşmış olan tarafların iradelerinin hiçe sayılarak zorunlu şekle bağlanması kanaatimizce kabul edilebilir değildir.

İş hukukunda ibraname sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır. İşveren karşısında zayıf konumda olan işçinin korunması için bu şekil şartlarının varlığı son derece önemlidir ve kanaatimizce yerindedir. İş hukuku açısından ibraname, alacak kalemlerinin ve miktarının yazılı olarak belirtilmiş olması ve ödemelerin banka aracılığıyla yapılmış olması gibi birtakım şartlara bağlanmış olduğundan, kanaatimizce TBK m. 132 anlamında ibra niteliğinde değildir. Kanun koyucu işçiyi koruma gayesiyle hareket etmiş, ibra ve ifayı birbirine karıştırmıştır. Bu yönüyle doktrinde eleştirilmektedir. Çalışmamızın konusunu TBK m. 132 anlamında ibra sözleşmesi oluşturduğundan, yalnızca genel hatlarıyla işçi ibranamelerinden bahsedilmiş ve TBK m. 132 anlamında ibra sözleşmesinden farklı yönleri ortaya konulmuştur. Ayrıca, iş uyuşmazlıklarında zorunlu arabuluculuk kavramının, işçinin işverenden alacağının ibrasını düzenleyen TBK m. 420 hükmü ile bağdaşmadığını düşünmekteyiz.

İbranın konusunu belirli veya belirlenebilir haklar oluştuğundan, var olan bir hukuki işleme dayanan müstakbel alacaklının ibrası mümkün iken, var olan bir hukuki işleme dayanmaksızın sadece ümit edilen hakların ibraya konu olmaları kanaatimizce mümkün değildir.

İbra ile asıl borcun sona erdirilmesi halinde fer'ileri de sona erecektir. Ancak borcun fer'ilerinin saklı tutularak, yalnızca asıl borcun ibrası mümkündür. Ayrıca, borcun yalnızca fer'ilerinin ibraya konu olması da mümkündür. Bu durumda ibra yalnızca fer'i borçlar için geçerli olacak, asıl borç varlığını sürdürecektir.

6098 sayılı Kanun öncesinde ibra sözleşmesinin müteselsil borçlara olan etkisi tartışmalı olsa da, 6098 sayılı kanunun 166. maddesi ile tartışmaya son verilmiştir. Buna göre; "Alacaklının müteselsil borç ilişkisi içinde olduğu borçlulardan birini ibra etmesi, diğer borçluları ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtaracaktır".

Sonuç olarak TBK ile ibra sözleşmesi yasal bir zemine kavuşmuş, özellikle şekil konusundaki tartışmalara son verilmiştir. İbranın kazandırıcı işlem olması nedeniyle, bir sebebinin olduğu açık olmakla birlikte, bu sebebe bağlılığı tartışmalıdır. İbra tarafların borcun sona erme hususunda karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarını açıklamalarıyla kurulan, herhangi bir şekle tâbi olmayan ve borç ilişkisini değil, dar anlamda borcu sona erdiren bir sebeptir. Borcu veya borç ilişkisini sona erdiren diğer kurumlarla benzer pek çok yönü olsa da, çeşitli özellikleriyle onlardan ayrılmaktadır. Bu sebeple, ayrı bir kurum olarak kanunda yer alması yerinde olmuştur. Ancak TBK m. 420'de düzenlenen işçinin işverenden olan işçilik alacaklarına ilişkin ibra hükmünün, teknik anlamda ibra olmadığını ve hatta bu hükmün işçinin işvereni ibra etmesini imkânsız hale getirdiğini düşünmekteyiz. Ayrıca, kanaatimizce söz konusu hükmün TBK'da değil, İş Kanununda düzenlenmesi daha doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

ACAR, Faruk **:** Türk/İsviçre Medeni Hukukunda Alacaklılar Arası Teselsül, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 2002, ERİŞİM: https://katalog.marmara.edu.tr/veriler/yordambt/cokluortam/F/F/E/A/A/T0047848.pdf, E.T.:08.11.2023 (Teselsül).

ACAR, Özlem **:** Türk Borçlar Hukukunda Müteselsil Kefalet Sözleşmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2015 (Kefalet).

AÇIKGÖZ, Osman **:** "Vakıf Yönetim Organının İbrası ve Uygulanacak Hükümlerin Tespiti (Release of Foundation's Administrative Organ From Debts and Identification of Applicable Provisions)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 22, Sa. 3, s. 53-82 (Vakıf).

AKDAĞ GÜNEY, Necla **:** Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, Nisan 2008 (Anonim).

AKDOĞAN, Sinan **:** Türk Hukukunda İbra Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kocaeli 2006, ERİŞİM: file:///C:/Users/hp/Downloads/204318%20(4).pdf (İbra).

AKINCI, Şahin **:** Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, 3. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2006.

AKİPEK, Jale G. / AKINTÜRK, Turgut / ATEŞ KARAMAN, Derya **:** Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, C. 1, Beta Yayıncılık, 6098 Sayılı Yeni Borçlar Kanununa Uyarlanmış 10. Bası (Kişiler).

AKİPEK, Şebnem / KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan : Sözleşmeler Rehberi (Sözleşmelerin Hazırlanması, Sözleşme Örnekleri, Yargıtay Kararları), Yetkin Yayınları, Ankara 2000.

AKKAN, Mine : "Arabuluculuk Faaliyeti Sonucunda Anlaşılan Hususlarda Dava Açma Yasağı ve Sonuçları", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, Sa. 2, 2018, s. 1-31.

AKKURT, Sinan Sami : "Hukuki İşlemlerde Geçersizlik Olgusuna Genel Bir Bakış", Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, Sa. 1, 2014, 99-131, ERİŞİM: https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/183386/hukuki-islemlerde-gecersizlik-olgusuna-genel-bir-bakis (Geçersizlik).

AKSU, Mustafa : "Türk Borçlar Kanununun Getirdiği Yeniliklerden İbra", Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, Özel Sayı, Cilt:8, Yıl: 2013, 97-130, ERİŞİM: https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/4-Mustafa-AKSU.pdf (İbra).

ANTALYA, Gökhan / TOPUZ, Murat : Marmara Hukuku Yorumu Medeni Hukuk (Giriş-Temel Kavramlar- Başlangıç Hükümleri), C.I, Seçkin Yayıncılık, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2024 (Medeni Hukuk).

ANTALYA, O. Gökhan : Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Temel Kavramlar-Sözleşmeden Doğan Borç İlişkileri), Cilt V/1.1, Seçkin Yayıncılık, Genişletilmiş 2. Baskı, 2019 (Borçlar Genel, C. V/1.1).

ANTALYA, O. Gökhan : Marmara Hukuk Yorumu Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Borçların İfası- Borçların İfa Edilmemesinin Sonuçları: Borcun İfa Edilmemesi-Borçlunun Temerrüdü), C.V/1.3, Seçkin Yayıncılık,

Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara 2019 (Borçlar Genel, C. V/1.3).

ANTALYA, O. Gökhan : Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku, Cilt-III, Seçkin Yayıncılık, Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara 2021 (Miras Hukuku).

ARAT, Ayşe : "Müteselsil Borçlarda Alacaklılar İle Borçlular Arasındaki İlişkinin Hüküm Ve Sonuçları", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 26, S. 2, 2018, 325-366, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/535912 (Müteselsil).

ARPACI YAŞAR, Şaziye Emel : Kefalet Sözleşmesinin Sona Erme Halleri, Yüksek Lisans Tezi, Altınbaş Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Hukuk/ Uluslararası Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul, 2020, ERİŞİM:file:///C:/Users/hp/Downloads/644447.pdf

ARSLAN, Ramazan / YILMAZ, Ejder / TAŞPINAR AYVAZ, Sema : İcra ve İflas Hukuku, Yetkin Hukuk Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2017.

AYAN, Mehmet : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, Adalet Yayınevi, Eylül 2020.

AYAN, Mehmet : Eşya Hukuku -III- Sınırlı Aynî Haklar, Seçkin Yayınevi, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Ocak 2017, Ankara (Eşya Hukuku -III-).

AYAN, Mehmet / AYAN, Nurşen : Kişiler Hukuku, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2016, Ankara.

AYAN, Mehmet : Miras Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Ekim 2016.

AYAN, Serkan : Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

AYLİ, Ali / ÜÇLER, Mehmet : "Çekte Bedelsizlik İddiası ve Açılabilecek Dava", DÜHFD, Cilt: 23, Sayı: 39, Yıl: 2018, s. 413-451 (Bedelsizlik).

AYTAÇ, Zühtü : Anonim Ortaklıklarda İbra, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, T. İş Bankası Tesisi – Hukuk Fakültesi - Ankara 1982.

AZARKAN, Necat : "Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası", Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi, C. 6, Sa. 1, 2022, s. 24-46, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3090005 (Anonim).

BADUR, Emel : "Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Borçlar Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Yıl 9, Sa. 18, Aralık 2021, s. 49-87.

BALSEVER, Sergül : "Kuruluş ve Sermaye Artırımında İbra (TTK m.559)", İÜHFM, C. 76, Sa. 1, 2018, 151-175, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/974789.

BAŞ, Seda : "Bir Hukuki İşlemde Birden Çok Geçersizlik Nedeninin Bulunması ve Sonuçları", Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Aralık 2022, C. 10, Sa. 2, 585-601, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2748068.

BAŞALP, Nilgün : Sorumsuzluk Anlaşmaları, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2011 (Sorumsuzluk).

BAYIK, Miray Elif : Eşyaya Bağlı Haklar ve Borçlar, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Programı, İzmir 2022.

BECKER, H. : İsviçre Medeni Kanunu Şerhi, C. VI, Borçlar Kanunu I. Kısım Genel Hükümler, Fasikül IV, Çeviren: Saim ÖZKÖK, Ankara Yarı Açık Cezaevi Matbaası, 1972.

BUYRUKÇU, Ömer : Türk Borçlar Hukuku'nda Bozma Sözleşmesi (İkale), Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Antalya 2020.

CANÖZÜ, Salih : "Anonim Şirketlerde İbra Kararının Kapsamı ve Şartları", The Journal of International Scientific Researches, C. 5, Sa. 3, 2020, 329-347 (Anonim).

CANYÜREK, Murat : Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler, Vedat Kitapçılık, İstanbul, Kasım 2003 (Müteselsil).

CİHAN, Hulki : Temsil Yetkisinin Verilmesi ve Kapsamının Belirlenmesi, Beta Yayıncılık, Haziran 2011.

COŞKUN, Ömer : Derneklerde Organ ve Organlar Arasındaki İlişkiler, Seçkin Yayıncılık, Ekim 2022, Ankara (Dernek).

ÇAMOĞLU, Ersin : "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrasının Sorumluluk Davalarına Etkisi", İÜHFM, 1970, C. 36, Sa. 1-4, 323-348, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/pub/iumhmohb/issue/9367/117248.

ÇELİK, Nuri / CANİKLİOĞLU, Nurşen / CANBOLAT, Talat : İş Hukuku Dersleri, Beta Yayıncılık, Yenilenmiş 29. Bası, Eylül 2016, İstanbul.

ÇETİN, Orhan : Dernek Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, Yetkin Yayınları, Ankara 2019 (Dernek).

ÇİL, Şahin : İş Hukukunda İbra Sözleşmesi (İbraname), Legal Yayınevi, İstanbul 2006 (İbraname).

ÇİL, Şahin : "6098 Sayılı Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde İş Hukukunda İbra Sözleşmelerinin Geçerliliği", Sicil İş Hukuku Dergisi, Mart 2011, s. 66-85, ERİŞİM: https://sicil.mess.org.tr/Media/Uploads/sicil21-66-85.pdf.

DAĞDELEN, Ahmet Hakan : 818 ve 6098 Sayılı Borçlar Kanunlarında Borçlular Arasında Teselsül, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Mayıs 2011.

DEMİRSATAN, Barış : Vakıf Yönetim Organının Vakfa Karşı Hukuki Sorumluluğuna İlişkin Esaslar, Altınbaş Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukukta Güncel Tartışmalar Sempozyumu II, İstanbul, 28 Mayıs 2020, s. 15-16, ERİŞİM: https://avesis.istanbul.edu.tr/yayin/4b67678d-8ca4-4423-92e4-87934f3043e9/emvakif-em-emyonetim-em-organinin-vakfa-karsi-hukuki-sorumluluguna-iliskin-esaslar.

DOĞAN, Murat / ŞAHAN, Gökhan / ATAMULU, İsmail : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Şubat 2021.

DULAY YANGIN, Dilek : "Bireysel İş Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Anlaşma Belgelerinin Türk Borçlar Kanunu m. 420/II Hükümleri Çerçevesinde Denetimi", Terazi Hukuk Dergisi, C. 18, Sa. 200, Nisan 2023, s. 101-112 (Arabuluculuk).

ERDEM, Murat : "Mahkeme Dışı Konkordato", Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, Sa. 1, 2005, s. 232.

ERDOĞAN, Canan / TİRİTOĞLU ERSOY, H. Hilal : "İş Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Anlaşma Belgelerinin Hukuki Niteliğine Dair Değerlendirme", Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Sa. 1, Nisan 2022, s. 51-90, ERİŞİM: https://www.jurix.com.tr/ (Arabuluculuk).

ERDOĞAN, İhsan : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gazi Kitabevi, Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara 2019 (Borçlar Hukuku).

EREN, Fikret : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Gözden Geçirilmiş 28. Bası, Legem Yayınevi, Ankara 2023 (Borçlar Hukuku).

ERKAN, Vehbi Umut / YÜCER, İpek : "Ayırt Etme Gücü", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 60, S. 3, 485 – 522, Yıl:2011, www.dergipark.com.

ERMAN, Çiğdem : Yargıtay Kararları Işığında Türk İş Hukukunda İbra Sözleşmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 2002.

ERTAŞ, Şeref : "Yeni Medeni Kanunumuzda Velinin Çocuk Malları Üzerindeki Tasarruf Yetkisi", DEÜHFD, C. 9, Özel Sayı, 2007, 391-398, www.dergipark.com.

EVİZ, Esra : "Vasiyet Türleri ve Özellikleri", İÜHFM, C. 75, Sa. 1, 2017, 393-412 ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/327267.

FUNK, Fritz : Borçlar Kanunu Şerhi I Umumi Hükümler, Çevirenler: Hıfzı Veldet / Cemal Hakkı Selek, Üniversite Kitabevi, İstanbul 1938.

FURRER, Andreas / MULLER-CHEN, Markus / ÇETİNER, Bilgehan : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, On İki Levha Yayıncılık, Eylül 2021 (Borçlar Genel).

GRASSİNGER, E. Gülçin Elçin : Borçlar Kanununa Göre Kefilin Alacaklıya Karşı Sahip Olduğu Savunma İmkanları, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1995, ERİŞİM: http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/25818.pdf .

GÜLERCİ, Altan Fahri : Borçlar Hukuku Dersleri (Genel Hükümler), Academia Yayınevi, Şubat 2014.

GÜLERCİ, Altan Fahri / KILINÇ, Ayşe : 6098 Sayılı Yeni TBK ile Karşılaştırmalı Borçlar Kanunu Genel Hükümler, Yetkin Yayınları, 2011.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper : "Makbuz Verilmesi ve Borç Senedi İadesine Bağlanan Yasal Karineler (BK m.88)", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 17, S. 1-2, 01.02.2011, 351-375, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/315/1487 , E.T.:29.10.2023.

GÜMÜŞ, Mustafa Alper : Türk-İsviçre Borçlar Hukukunda İbra Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015 (İbra).

HATEMİ, Hüseyin / GÖKYAYLA, K. Emre : Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Filiz Kitabevi, 5. Bası, İstanbul 2021.

HIZIR ASRAV, Fatma : Sulh Sözleşmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2019 (Sulh).

İLHAN, Cengiz : Günümüz Türkçe'siyle Mecelle (Mecelle-i Ahkam-ı Adliye), Yetkin Yayınları, Ankara 2011.

İNAN, Ali Naim / ERTAŞ, Şeref / ALBAŞ, Hakan : İnan Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Mevzuattaki Değişikliklere ve Uygulamadaki Yeniliklere Göre Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 12. Bası, Ankara 2024 (Miras Hukuku).

İNAN, Ali Naim / YÜCEL, Özge : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Türk Borçlar Kanununa Göre Güncellenip, Genişletilmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıcılık, Ankara, Ekim 2014 (Borçlar Genel).

İNCEOĞLU, M. Murat : Borçlar Hukukunda Doğrudan Temsil, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2009.

İMRE, Zahit / ERMAN, Hasan : Miras Hukuku, Der Yayınları, Gözden Geçirilmiş 16. Basım, İstanbul 2022.

KABAŞ TEZCAN, Esen : Kazandırmanın Hukuki Sebebi (Causa), Adalet Yayınevi, Ankara, Kasım 2022 (Sebep).

KARAKOÇ, Burak : "İş Hukukunda İbraname", Terazi Hukuk Dergisi, C. 17, Sa. 186, Şubat 2022, s. 53-63.

KARAL, Zeliha Semra : "Vakıflar ve Ticari İşletme İşleten Vakıflar", http://karal.av.tr/makaleler.asp?MakaleID=14.

KARLI, Özlem : Sebebi Gösterilmeyen Borç Tanıması (Mücerret Borç İkrarı) BK. mad. 17, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.

KAYAR, İsmail : Ticari İşletme Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara 2022.

KAYIHAN, Şaban : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış 4. Baskı, Seçkin Yayınları

KILIÇOĞLU, Ahmet M. : Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Yeni Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış), Turhan Kitabevi Yayınları, Genişletilmiş 17. Bası, Ankara 2013 (Borçlar Genel).

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip/
HATEMİ, Hüseyin /
SEROZAN, Rona /
ARPACI, Abdülkadir : Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş- Hukuki İşlem- Sözleşme, Yenilenmiş Genişletilmiş Tamamlanmış 4. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2008.

KORKUT, Ömer /
CENGİL, M. Fatih /
DURDU, Mehmet /
GÜRBÜZ GÖKBERK, İdil Nur /
DOĞANAY, M. Zahid : Şematik Ticari İşletme Hukuku, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

KÖKSAL, Mehmet : Borcu Sona Erdiren Sebep olarak İbra - Türk, Alman ve İsviçre Hukuklarında - , Master Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1989.

LALE, Mukdedir : Özetli- İçtihatlı- Karşılaştırmalı Yargıtay Uygulamasında Türk Borçlar Kanunu (Genel

Hükümler) ve Yürürlük Kanunu, C. 2, Seçkin Yayınları, Kasım 2014.

MELEKOĞLU KESER, Burcu : İkale ve İbra Sözleşmeleri, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018, Ankara.

METİN, Uğur Can : "Maddi Hukuk Anlamında Sulh Sözleşmesi", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Sa. 1, 2016, s. 291-307.

NOMER, Halûk N. : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta, Gözden Geçirilmiş, Genişletilmiş 19. Bası, Nisan 2023 (Borçlar Hukuku).

ODAMAN, Serkan : Arabuluculuk Tutanağına İcra Edilebilirlik Şerhi Verilmesine İlişkin Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C.19, Özel Sayı - 2017, s. 1753-1766, ERİŞİM: https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/11/2-SERKAN-ODAMAN.pdf.

OĞUZMAN, M. Kemal : Borçlar Hukuku Dersleri Borçların İfası - İfa Edilmemesi - Sona Ermesi, Fakülteler Matbaası, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul 1973

OĞUZMAN, M. Kemal : "Eşyaya Bağlı Haklar ve Borçlar", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 31, S. 1-4, 1965, 209-219, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96404

OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, M. Turgut : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1, Vedat Kitapçılık, Güncellenip Genişletilmiş 21. Bası, İstanbul 2023 (Borçlar Hukuku, C.I).

OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, Turgut : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-2, Vedat Kitapçılık, 6098 Sayılı Yeni Türk Borçlar

Kanunu'na Göre Güncellenip, Genişletilmiş 17. Bası, İstanbul 2022 (Borçlar Hukuku, C.II).

OĞUZMAN, M. Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe : Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), Filiz Kitabevi, 16. Bası, İstanbul 2016

ÖNCÜ, Gülendam : İş Hukukunda İbra Sözleşmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2022 (İbra).

ÖNDER, Fahrettin / KARADEMİR, Halis : "İbra Kararlarında Oy Hakkından Yoksunluk", Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Ekim 2017, C.10, S.4, 173-186, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/345633 , E.T.:27.10.2023.

ÖNDER, M. Fahrettin / ÖZEN, Burak : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, Vedat Kitapçılık, Genişletilip Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, 2017.

ÖZCAN, Durmuş / OCAK, Uğur : Öğreti ve Uygulamada İbra Sözleşmesi (İbraname), 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.

ÖZDEMİR, Erdem : "İş Hukukunda İbraname Uygulamaları", Sicil İş Hukuku Dergisi, Sa. 5, Mart 2007, s. 31-46, ERİŞİM: https://sicil.mess.org.tr/Media/Uploads/sicil05-31-46.pdf.

ÖZDEMİR, Erdem : "6098 Sayılı Borçlar Kanunu'nun İş Sözleşmesinin Sona Ermesine İlişkin Hükümlerine Eleştirel Bir Bakış", Sicil İş Hukuku Dergisi, 2011/IV, Sa. 24, s. 109- 115, ERİŞİM: https://sicil.mess.org.tr/Media/Uploads/sicil24-109-115.pdf.

ÖZEN, Burak : Türk Medeni Hukukunda Eşya Üzerinde İntifa Hakkı, Vedat Kitapçılık, Şubat 2008, İstanbul.

PEKCANITEZ, Hakan / ATALAY, Oğuz / SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral / ÖZEKES, Muhammet : İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 7343 Sayılı Kanun'la Yapılan Değişikliklerle Güncellenmiş 9. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, Nisan 2022.

PEKCANITEZ, Hakan / ÖZEKES, Muhammet / AKKAN, Mine / TAŞ KORKMAZ, Hülya : Medeni Usul Hukuku, C. III, On İki Levha Yayıncılık, 15. Bası, İstanbul, Mart 2017.

PULAŞLI, Hasan : "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, Sa. 1-2, 2013, 885-898, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/97840.

REİSOĞLU, Safa : Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1.7.2012'de Yürürlüğe Giren Yeni Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış 23. Bası, Beta, İstanbul, Ağustos 2012.

REMZİ, Mehmet / AYDIN, Sezer : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 12. Baskı, Eylül 2020

SARI, Cengiz : Vakıf Hukuku (Kuruluşu, İşleyişi ve Sona Ermesi), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.

SARIHAN, Banu Bilge : "Türk Borçlar Hukukunda ve İş Hukukunda İbranın Hukuki Boyutu", Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, Sa.1, Haziran 2020, s. 99-119.

SAVAŞ, Abdurrahman : "Türk Borçlar Hukukunda İkale Sözleşmesi", TAAD, Yıl: 7, Sayı: 26 (Nisan 2016), 105-141 (İkale).

SAYIN, Bengi Sermet : Roma Hukukunda Pactum'lar, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale 2008.

SÜZEK, Sarper : İş Hukuku, Beta Yayıncılık, Yenilenmiş 19. Baskı, İstanbul 2020.

ŞAHAN, Gökhan : Kefalet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009

ŞAHİN EMİR, Asiye / KAZMAZ TEPE, Büşra : "İş Uyuşmazlıklarına İlişkin İbra Hükmü İçeren Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Arabuluculuğa Elverişlilik Bakımından Değerlendirilmesi", Çalışma ve Toplum Dergisi, 2018, C.3, Sa. 58, s. 1481-1508 (Arabuluculuk).

TEKELİOĞLU, Numan : **"**Sorumsuzluk Anlaşmalarına İlişkin Bir Yargıtay Kararı İncelemesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1-2, 2016, 1-34, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/388212 , E.T.:29.10.2023.

TEKİNAY, Selahattin Sulhi / AKMAN, Sermet / BURCUOĞLU, Halûk / ALTOP, Atilla : Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Filiz Kitabevi, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul 1993.

TURANBOY, K. Nuri : İbra Sözleşmesi, Ankara, Yetkin Yayınları, 1998.

ULUSAN, İlhan : "Maddi Hukuk ve Usul Hukuku Bakımından Sulh Sözleşmesi", İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.5, Sa. 7, 1971, s. 149-166 (Sulh).

UYAR, Talih : "Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri", Ankara 2019, ERİŞİM:

http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/623.pdf (Konkordato).

UZUN, Pınar **:** "Türk Borçlar Kanunu Düzenlemeleri Işığında İş Hukukunda İbra Sözleşmesi (İbraname) ve İspat Gücü", Terazi Hukuk Dergisi, C.8, Sa. 80, Nisan 2013, s. 34-41 (İbraname).

VARDAR HAMAMCIOĞLU, Gülşah **:** Medeni Hukuk'ta Tasarruf İşlemi Kavramı, Doktora Tezi İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul 2013, ERİŞİM: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ (Tasarruf).

YENER, Mehmet Zahid **:** "İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Sulh Sözleşmesi ve İbra Sözleşmesi ile Çözülmesi", Adalet Dergisi, Sa. 64, 2020, 531-564, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1210995.

YÖRÜK, Irmak **:** Türk Borçlar Hukukunda İbra, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 2018.

YURDUSEVEN, Şeyma **:** Borçlar Hukukunda İbra, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk (Medenî Hukuk) Anabilim Dalı, Ankara 2013.

YÜCER, İpek **:** "Yenileme (Tecdit)", DEÜHFD, 2007, C. 9, Sa. 1, 233 – 260, ERİŞİM: https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46846/587436.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://dergipark.org.tr/tr/

https://www.etimolojiturkce.com/arama/

https://islamansiklopedisi.org.tr/

https://karararama.yargitay.gov.tr/

www.kazanci.com

https://legalbank.net/arama

www.lexpera.com.tr

https://sozluk.gov.tr/

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

https://sicil.mess.org.tr/

https://www.jurix.com.tr/

ÖZGEÇMİŞ